

ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
EDUKOLOGIJOS FAKULTETAS
EDUKOLOGIJOS KATEDRA

Vaida Ušinskienė

Edukologijos magistrantūros studentė

**IKIMOKYKLINIO IR PRIEŠMOKYKLINIO UGDYMO PEDAGOGŲ
KVALIFIKACIJOS TOBULINIMAS FINANSINIŲ IŠTEKLIŲ VALDYMO
ASPEKTU**

Magistro darbas

Mokslinė vadovė
doc. dr. Aušrinė Gumuliauskienė

Šiauliai, 2011

Darbas originalus.....Vaida Ušinskienė
(studento parašas)

SANTRAUKA

Vaida Ušinskienė

IKIMOKYKLINIO IR PRIEŠMOKYKLINIO UGDYMO PEDAGOGŲ KVALIFIKACIJOS TOBULINIMAS FINANSINIŲ IŠTEKLIŲ VALDYMO ASPEKTU

Magistro darbas

Strateginiuose švietimo dokumentuose akcentuojama ikimokyklinio ugdymo paslaugų kokybė, jas teikiančių pedagogų rengimo metodologinių pagrindų stiprinimas ir kvalifikacijos kėlimas. Todėl šio tyrimo objektas yra ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo(si) įstaigų pedagogų kvalifikacijos tobulinimas finansinių išteklių valdymo aspektu.

Efektyviam ir prasmingam individų kvalifikacijos tobulinimui užtikrinti svarbu suderinti išorės keliamus reikalavimus, finansines galimybes ir pačių pedagogų poreikius. Magistro darbe siekiama teoriškai ir empiriškai pagrįsti Šiaulių miesto ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo įstaigų kvalifikacijos tobulinimo finansavimo ypatumus ir pedagogų nuomonę kvalifikacijos tobulinimo klausimais.

Analizuojant mokslinę literatūrą, apibendrinami ikimokyklinių ir priešmokyklinių ugdymo įstaigų vystymo strateginiai orientyrai, išryškinama pedagogų kvalifikacijos tobulinimo svarba, veiksniai, supažindinama su kvalifikacijos tobulinimo formomis ir būdais. Išanalizuota ikimokyklinio ugdymo įstaigų finansavimo sistema, lėšų kvalifikacijos tobulinimui skyrimas.

Empirinis tyrimas atliktas, analizuojant Šiaulių miesto savivaldybės administracijos finansinius dokumentus ir apklausiant Šiaulių miesto ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo įstaigų pedagogus.

Tyrimo rezultatai parodė, kad ikimokyklinio ugdymo įstaigų finansavimas iš savivaldybės biudžeto yra probleminis ir neužtikrina nei išorės keliamų reikalavimų, nei individų poreikių. Savaiminis ir patirtinis mokymasis ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo įstaigose dirbančių pedagogų tarpe, išskyrus pavienius atvejus, nelaikomas kvalifikacijos tobulinimusi. Pedagogai yra orientuoti tik į formalias kvalifikacijos kėlimo formas, todėl, net ir trūkstant lėšų, dalyvauja kursuose, seminaruose ir už juos moka iš asmeninių lėšų. Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo įstaigose dirbantys pedagogai negauna pakankamai informacijos apie kvalifikacijos tobulinimo finansavimą, kas parodo, kad šių įstaigų veikla kvalifikacijos tobulinimo klausimais yra neefektyvi, ją reikia nuolat tirti, analizuoti ir tobulinti.

SUMMARY

Vaida Ušinskienė

QUALIFICATION IMPROVEMENT OF PRESCHOOL AND PREPRIMERY EDUCATION TEACHERS' IN ASPECT OF MANAGEMENT OF FINANCE RESOURCES

Master's work

Strategic educational documents accent the importance of teachers' qualification and the quality of educational services. The aim of this work is preschool and pre-primary education (teaching) school teachers' qualification improvement for the financial management aspects.

Effective and meaningful qualification improvement to individuals is important to harmonize the external requirements for financial resources and teachers' own needs. This Master's degree object is theoretical and empirical Siauliai city preschool and pre-primary school teacher's qualification improvement funding and teacher's opinion of the characteristics of qualification improvement issues.

The analysis of scientific literature has shown the development of strategic guidance, highlighting the importance of teachers' professional development, a factor that presents the forms and training methods in pre-school education institutions. Also was analyzed the financing system of pre-school institutions and fund for teacher's training to improve proficiency award.

An empirical study was conducted by analysis of Siauliai City Municipality's financial records and interviews with the city of Siauliai pre-school teachers at training institutions.

The results showed that pre-school educational institutions funding from the municipal budget is problematic and does not meet the requirements of the teachers' needs. Self-learning and experiential pre-school teachers working in educational institutions, except for isolated cases, is not qualified learning. Teachers are directed only to the formal qualification forms, and even if the lack of resources, take part in courses, seminars, and to pay from personal funds for them. Pre-school education teachers who work do not receive enough information about qualification improvement funding, which indicates that work of these institutions is ineffective; it should be monitored, analyzed and improved.

TURINYS

SANTRAUKA.....	2
SUMMARY	3
ĮVADAS.....	5
1. IKIMOKYKLINIO IR PRIEŠMOKYKLINIO UGDYMO(SI) ĮSTAIGŲ VYSTYMO STRATEGINIAI ORIENTYRAI	12
2. IKIMOKYKLINIO IR PRIEŠMOKYKLINIO UGDYMO PASLAUGAS TEIKIANČIŲ PEDAGOGŲ KVALIFIKACIJA IR JOS TOBULINIMAS.....	19
2.1 Pedagogų kvalifikacijos samprata	19
2.2 Teisės aktai, apibrėžiantys pedagogų kvalifikacijos tobulinimo svarbą.....	22
2.3 Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo veiksniai	26
2.4 Kvalifikacijos tobulinimo formos, būdai.....	31
3. IKIMOKYKLINIO IR PRIEŠMOKYKLINIO UGDYMO(SI) ĮSTAIGŲ FINANSAVIMO SISTEMA.....	37
3.1 Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo(si) įstaigų finansavimo šaltiniai	37
3.2 Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo(si) įstaigų pedagogų kvalifikacijos tobulinimo finansavimas	39
4. KVALIFIKACIJOS TOBULINIMO YPATUMŲ ŠIAULIŲ MIESTO IKIMOKYKLINIO IR PRIEŠMOKYKLINIO UGDYMO ĮSTAIGOSE EMPIRINIS TYRIMAS	44
4.1 Tyrimo metodika ir organizavimas	44
4.2 Tyrimo imties charakteristika	45
4.3 Šiaulių miesto savivaldybės administracijos ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo įstaigų pedagogų kvalifikacijos tobulinimo finansavimo ypatumai (finansinių dokumentų turinio analizės rezultatai).....	46
4.4 Šiaulių miesto ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo(si) įstaigų pedagogų anketinės apklausos rezultatai ir jų analizė	51
IŠVADOS.....	68
REKOMENDACIJOS	70
LITERATŪROS SĄRAŠAS.....	71
PRIEDAI	76

IVADAS

Aktualumas: Lietuvos strateginiuose švietimo dokumentuose, pedagoginės visuomenės diskusijose, mokslinėse-praktinėse konferencijose pastaraisiais metais nuolat keliami ikimokyklinio ugdymo įstaigų vystymo ir teikiamų paslaugų kokybės klausimai. Tačiau kol kas nėra aiškiai išskirti ikimokyklinio bei priešmokyklinio ugdymo kokybės kriterijai bei požymiai, padedantys ugdymo įstaigoms ir bendruomenei plėtoti vaisingą diskusiją apie vaikų ugdymo(si) kokybę. Viena aišku, kad paslaugų kokybę visų pirma užtikrina kvalifikuoti pedagogai, kurių veikla išsiplėtė tiek turinio, tiek funkciniu atžvilgiu. Šiandieninės postmoderniosios visuomenės raida kelia naujus reikalavimus kiekvienam asmeniui, ypač pedagogui, nes kaip teigia B. Simonaitienė (2003), jis turi gebėti naudotis informacinėmis-komunikacinėmis technologijomis, bendradarbiauti, generuoti idėjas ir keistis jomis, būti atviras kitų idėjoms bei įvairioms kultūroms, kritiškai mąstyti, būti kūrybiškas, turėti viziją ir prisitaikyti prie naujų sąlygų, gebėti dirbti komandoje, būti atsakingas už savo poelgius, vadovauti sau ir kitiems, tobulėti pačiam ir tobulinti bendruomenę bei organizaciją.

Kokybiško ikimokyklinio ugdymo reikšmė įrodyta tyrimais. „Vaikų laimėjimai kokybiško ikimokyklinio ugdymo etape turi tiesioginės įtakos vaiko bendravimo gimtąja kalba plėtotei; kokybiškas ugdymas įgalina imigrantų vaikus išmokti valstybinę kalbą; ankstyvoje vaikystėje kokybiškas ugdymo paslaugas gavusieji stropiau mokosi, atkakliau siekia aukštesnio išsilavinimo; kokybiškas ugdymas turi įtakos vaikų tarpasmeninių, tarpkultūrinių, socialinių santykių plėtotei; lankiusieji ikimokyklinio ugdymo įstaigas tyrimo dalyviai labiau linkę veikti atsakingai, rūpintis savo sveikata; kokybiškas ikimokyklinis ugdymas užtikrina finansinę gražą ateityje“ (Monkevčienė, Glebuvienė, Stankevičienė ir kiti, 2009, p. 31).

Šiuolaikinė darbo rinka kelia reikalavimus ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo(si) paslaugas teikiantiems pedagogams. Tik aukštos kvalifikacijos darbuotojai, gali išlikti aktyvioje darbo rinkoje, todėl, norėdamas atitikti keliamus darbo rinkos reikalavimus individas negali apsiriboti turimomis žiniomis ir patirtimi. Jis turi nuolat tobulėti, plėsti savo profesinį akiratį, susipažinti su ugdymo naujovėmis t.y. nuolat kelti savo kvalifikaciją.

Lietuvos švietimo dokumentuose, reglamentuojančiuose pedagogų kvalifikaciją, tendencingai pastebimi tik keliami reikalavimai, ir visai nepasakoma apie mokytojo kvalifikacijos tobulinimo galimybes, profesinės karjeros planavimą ir skatinimo formas.

Pasak R. Laužacko, G. Gedvilienės, V. Tutlio ir kt. (2008), pokyčiai švietimo srityje reikalauja iš mokytojų ne tik nuolat tobulinti kvalifikaciją, bet ir nuolat tyrinėti kintančius kvalifikacijos tobulinimosi poreikius, o nustatant ir vertinant šiuos poreikius svarbus požiūris, apimantis ne tik vidinius, bet ir kuo daugiau įvairių išorinių veiksnių. Siekimas aukštesnės kvalifikacinės kategorijos ir pasitenkinimas profesine sėkme susijęs su valstybės švietimo politika, su tuo kaip bendruomenė vertina profesinį tobulėjimą, kokios yra galimybės pedagogui mokytis visą gyvenimą. Kvalifikacijos tobulinimo galimybės paprastai priklauso nuo konkrečios mokyklos, įstaigos, steigėjo sudaromų sąlygų, jų keliamų tikslų, taip pat nuo pačių mokytojų iniciatyvumo. Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo(si) įstaigų auklėtojų kvalifikacijos tobulinimas profesinėje srityje turi būti sietinas su jų lūkesčiais ir skatinamas tiek asmeniniu, tiek instituciniu lygmeniu.

Problemos ištirtumas: Kvalifikacijos tobulinimas visų pirma siejamas su nuolatinio mokymu(si). Šiuo aspektu mokytojų kvalifikacijos tobulinimas nuolat yra įvairių tyrimų objektas. Pedagogų kvalifikacijos tobulinimosi problemas nagrinėjo Barkauskaitė M. (2001), Grincevičienė V. (2001), Ališauskienė R., Ušeckienė L. (2005), Pukelis K. (2004), Dautartas J., Rukštelienė N. (2006). Mokytojų kvalifikacijos tobulinimo poreikius tyrinėjo Laužackas R., Gedvilienė G., Tūtlys V. ir kt. (2008). Visi šie atlikti tyrimai bendri visiems mokytojams, o išskirtinai ikimokyklinio ugdymo(si) paslaugas teikiančių pedagogų profesinės kompetencijos ugdymo teorijos ir praktikos problemas nagrinėjo Jurašaitė-Harison E. (2004). Švietimo ir mokslo ministerijos bei mokytojų kompetencijos centro užsakymu atlikti šie tyrimai: Ruškus J., Žvirdauskas D., Žvirdauskienė R. ir kiti. „Ikimokyklinio, priešmokyklinio ugdymo vadybos kokybės vertinimas“ (2009); Monkevčienė O., Glebuvienė V.S., Stankevičienė K., ir kiti. „Ikimokyklinio, priešmokyklinio ugdymo turinio ir jo įgyvendinimo kokybės analizė“ (2009). Šiuose tyrimuose paliečiami ir ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogų kvalifikacijos kėlimo klausimai, tačiau išsamesnių tyrimų, kuriuose būtų nagrinėjamos ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo(si) įstaigų pedagogų kvalifikacijos tobulinimo problemos, ypač susijusios su finansavimu, neaptikta.

Problema: Iki 2011 m. sausio 1 d. ikimokyklinio ugdymo įstaigų pedagogų kvalifikacijos kėlimui lėšos buvo skiriamos iš savivaldybių biudžeto. Analizuojant savivaldybių biudžeto sudarymo kriterijus pagal išlaidų straipsnius, susidaro įspūdis, kad finansinės galimybės ikimokyklinio ugdymo įstaigų pedagogams tobulinti kvalifikaciją ir taip užtikrinti ugdymo kokybę, nėra blogos. Tačiau reali situacija rodo, kad tam skiriama lėšų gerokai mažiau nei leidžia biudžeto sudarymo kriterijai. Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogo asmeninės nuostatos bei

nuolatinio kvalifikacijos tobulinimo suvokimas dar neužtikrina praktinio jų mokymosi. Kai pedagogo poreikius atitinkančių kvalifikacijos kėlimo programų niekas nefinansuoja, renkantis kvalifikacijos tobulinimo renginius, dominuoja pasiūlos modelis. Rinktis kvalifikacijos tobulinimo turinį pagal individo poreikį galimybės yra ribotos, nes ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogas gali pasirinkti tik nemokamas kvalifikacijos tobulinimo programas arba pats turi rasti finansavimo šaltinį.

2009 m. Švietimo ir mokslo ministerijos bei mokytojų kompetencijos centro užsakymu atliktas tyrimas „Ikimokyklinio, priešmokyklinio ugdymo vadybos kokybės vertinimas“, kurio rezultatai atskleidė dar vieną probleminę ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo kokybės – žmoniškųjų išteklių dimensiją. Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo dalyviai mano, kad „formaliajai pedagogų kvalifikacijai ne tik kad skiriamas dėmesys, bet jis yra net per didelis. Lietuvos švietimo politikoje yra žmoniškųjų išteklių rengimo veiklų ir prioritetų disbalansas, kai visas dėmesys yra sukoncentruotas į formalią ikimokyklinio ugdymo įstaigų pedagogų kvalifikaciją, o dėmesys neformaliajam kvalifikacijos tobulinimui t.y. kasdieninio pedagoginio darbo kompetencijų ugdymui yra menkas.“ (Ruškus J., Žvirdauskas D., Žvirdauskienė R. ir kiti., 2009, p. 66).

Nuolatinis kvalifikacijos tobulinimas reikalauja organizuotų jo formų. Kvalifikacijos tobulinimo kursų turinys turi tenkinti ir išorės keliamus reikalavimus, ir paties mokytojo poreikius. **Efektyvus ikimokyklinio ugdymo įstaigų pedagogų kvalifikacijos tobulinimas yra ir švietimo politikų, ir bendruomenės, ir pačių pedagogų uždavinys. Ikimokyklinių ugdymo įstaigų pedagogų kvalifikacijos tobulinimas turi būti projektuojamas konkrečiomis, finansiškai pagrįstomis programomis. Deja, šiuo metu šio suderinamumo nėra: biudžetas sudaromas atsižvelgiant į steigėjo nustatytus asignavimų kriterijus, o kvalifikacinius reikalavimus kelia Švietimo ir mokslo ministerija. Todėl svarbi dermė tarp pedagogams keliamų reikalavimų, finansinių resursų ir pačių pedagogų kvalifikacijos tobulinimosi poreikių. Šią problemą ir siekiama pagrįsti teoriškai bei empiriškai magistro darbe.**

Tyrimo objektas: Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo įstaigų pedagogų kvalifikacijos tobulinimas finansinių išteklių valdymo aspektu

Tyrimo tikslas: ištirti ir išanalizuoti Šiaulių miesto ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo įstaigų pedagogų kvalifikacijos tobulinimo finansavimo ypatumus ir pedagogų nuomonę kvalifikacijos tobulinimo klausimais.

Tyrimo uždaviniai:

1. Išanalizuoti mokslinę literatūrą ir teisinius dokumentus, susijusius su pedagogų kvalifikacijos tobulinimu.
2. Išanalizuoti ir pagrįsti ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo įstaigų pedagogų kvalifikacijos tobulinimo finansavimo situaciją ir problemas Šiaulių miesto savivaldybėje.
3. Empiriškai įvertinti Šiaulių miesto ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo(si) įstaigų pedagogų nuomonę apie kvalifikacijos tobulinimo sistemą.

Tyrimo hipotezės:

1. Šiaulių miesto ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo įstaigų darbuotojų kvalifikacijos tobulinimui skiriamas finansavimas yra nepakankamas, todėl pedagogai, norintys tobulinti kvalifikaciją, susiduria su finansinėmis problemomis, kas įtakoja jų mažesnį dalyvavimą formaliuose kvalifikacijos tobulinimo renginiuose.
2. Kadangi pedagogų atestacija neprivaloma, ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogai daugiau dėmesio skiria savaiminiam ir patirtiniam mokymuisi nei formalioms kvalifikacijos tobulinimo formoms.

Tyrimo metodologija: Atliekant tyrimą remtasi samprata, kad pedagogų kvalifikacijos tobulinimas yra sąlygotas išorinių (objektyvių) ir asmeninių (subjektyvių) veiksnių. Išoriniai (objektyvūs) veiksniai yra valstybės strateginės kryptys pedagogų kvalifikacijos tobulinimo klausimais, finansavimas, mokyklos vykdoma politika ir panašiai. Asmeniniai (subjektyvūs) veiksniai - tai paties pedagogo iniciatyva ir interesas mokytis, tobulinti kvalifikaciją. Vadovautasi determinizmo koncepcija, kuri, pasak A. Hadler (2002), teigia, kad tikslinius žmogaus valios pasireiškimus lemia išorinės ir vidinės priežastys, todėl laisvė yra negalima. Remiantis šia koncepcija, pedagogų kvalifikacijos tobulinimo ypatumus lemia objektyvūs ir subjektyvūs veiksniai. Rengiant tyrimo metodiką laikomasi pozityvistinių nuostatų. Pozityvizmas yra pagrįstas objektyvumo idėjomis, todėl remtasi prielaida, kad objektyvūs veiksniai labiau įtakoja individo elgesį nei subjektyvūs.

Anot Kardelio K. (2002), norint nuodugniau ir plačiau suvokti tiriamąjį reiškinį, pravartu taikyti kelis tyrimo metodus. Todėl empirinis tyrimas atliktas, analizuojant Šiaulių miesto savivaldybės administracijos finansinius dokumentus ir apklausiant Šiaulių miesto ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo įstaigų pedagogus. Siekiant išsiaiškinti, kaip finansuojamas ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo(si) įstaigų pedagogų kvalifikacijos tobulinimas, atlikta Šiaulių miesto savivaldybės administracijos finansų skyriui pateiktų švietimo įstaigų 2006-2010 metų biudžeto

vykdymo ataskaitų ir jų sudarymą reglamentuojančių norminių dokumentų struktūrintoji turinio analizė. Kaip teigia A. Valackienė, S. Mikėnė, (2008), struktūrintoji turinio analizė - tai bendrai paimtų tekstų turinių analizė, atliekama naudojant standartines matuojamasias, statistines procedūras ir taip gaunant jų objektyvias charakteristikas. Taigi, taikant šį metodą gauti objektyvūs, informatyvūs ir konkretūs duomenys, kurie analizuojami, remiantis statistiniais tyrimo metodais, tačiau interpretuojant ir vertinant anketinės apklausos duomenis egzistuoja ir subjektyvus požiūris, nes anot V. Tijūnėlienės, A. Virbalienės (2006), yra natūralu, kad respondentų atsakymai gali būti subjektyvūs, kadangi jie turi savitą patirtį, asmenines savybes, tačiau derinant apklausą su kitais metodais, galima atlikti objektyvesnį tyrimą.

Tyrimo metodai:

1. Mokslinės literatūros analizė.
2. Dokumentų struktūrintoji turinio analizė.
3. Anketinė apklausa.
4. Statistinė duomenų analizė.

Tyrimo imtis ir organizavimas:

Dokumentų turinio analizė atlikta naudojantis Šiaulių miesto savivaldybės administracijos finansų skyriaus informacija: gauta visų (mieste yra 29 ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo įstaigos) Šiaulių miesto ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo įstaigų 2006-2010 metų biudžeto vykdymo ataskaitos, bei dokumentai reglamentuojantys savivaldybės biudžetinių įstaigų biudžeto sudarymą. Šių duomenų pagrindu sudarytos lentelės (priedai Nr. 1, 2). Duomenys įvertinti statistiniais metodais.

Atliekant anoniminę apklausą, atsitiktinės atrankos būdu buvo išdalinta 200 klausimynų ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo(si) paslaugas teikiantiems pedagogams (neskaitant vadovų), iš kurių 177 anketos sugrįžo. Tyrimo imtį atstovavo Šiaulių miesto 21 ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo įstaiga. Manytina, jog tokia tyrimo imtis yra patikima, nes dalyvavo dauguma Šiaulių mieste esančių ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo įstaigų (t.y. iš visų 29 Šiauliuose esančių ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo įstaigų 21 įstaigos pedagogai dalyvavo tyrime).

Tyrimo duomenys apdoroti Microsoft Excel programa, duomenų analizė atlikta taikant aprašomosios statistikos metodus. Duomenų interpretacijos lyginamos su hipoteze ir formuojamos darbo išvados.

Tyrimo etapai:

1. 2009 m. rugsėjo – gruodžio mėn.: tyrimo temos, problemos aptarimas, tikslo, uždavinių, hipotezės formulavimas, bibliografijos sudarymas, tyrimo įvado rengimas.
2. 2010 m. sausio – rugsėjo mėn. : mokslinės literatūros analizė, teorinis tyrimo pagrindimas.
3. 2010 m. spalio – lapkričio mėn.: empirinio tyrimo koncepcijos formavimas, tyrimo instrumento sukūrimas.
4. 2011 sausio mėn. Šiaulių miesto savivaldybės administracijos finansų skyriaus finansinių duomenų rinkimas, sisteminimas ir analizė.
5. 2011 m. vasario mėn. ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo(si) įstaigų pedagogų apklausa.
6. 2011 m. kovo - balandžio mėn.: empirinio tyrimo duomenų analizė, tyrimo rezultatų analizė ir interpretacija, mokslinio darbo rašymas.

Teorinis ir praktinis darbo reikšmingumas. Teoriniai šio darbo aspektai suteikia galimybę atkreipti dėmesį į ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo(si) įstaigoms būdingas pedagogų kvalifikacijos tobulinimo problemas, susijusias su steigėjo atliekamomis funkcijomis. Praktiniu požiūriu šio tyrimo surinkti empiriniai duomenys gali būti reikšmingi, siekiant efektyvinti ikimokyklinių ir priešmokyklinių ugdymo(si) įstaigų veiklą.

Darbo struktūra. Darbą sudaro santrauka lietuvių ir anglų kalbomis, įvadas, 4 pagrindiniai skyriai, 10 poskyrių, 3 lentelės, 20 paveikslų, išvados, literatūros sąrašas, 3 priedai. Darbo apimtis – 75 puslapiai.

Pagrindinės sąvokos:

Asignavimai – biudžete patvirtinta išlaidų suma, kurią asignavimų valdytojas turi teisę biudžetinėmis metais gauti iš biudžete sukauptų lėšų, pateikęs paraišką savivaldybės administracijai, patvirtintoms programoms finansuoti. (Biudžeto sandaros įstatymas, nauja įstatymo redakcija: Nr. IX-1946, 2003-12-23, Žin., 2004, Nr. 4-47 (2004-01-07).

Ikimokyklinio ugdymo pedagogas - asmuo, ugdantis vaikus nuo vienerių iki penkerių/šešerių metų pagal ikimokyklinio ugdymo programą (Pavyzdinis auklėtojo pareigybės aprašas, 2005).

Finansavimas – lėšų pervedimas į asignavimų valdytojų vadovaujamų biudžetinių įstaigų ir kitų subjektų sąskaitas jų programoms vykdyti arba tiesioginis biudžetinių įstaigų ir kitų subjektų programų išlaidų ir įsigijamo turto apmokėjimas iš valstybės ir savivaldybių biudžetų sąskaitų (Biudžeto sandaros įstatymas, Nr. IX-1946, 2003-12-23, Žin., 2004, Nr. 4-47 (2004-01-07).

Kvalifikacija – įstatymų, Vyriausybės arba jos įgaliotos institucijos teisės aktų nustatyta tvarka pripažintas mokėjimas ir teisė verstis tam tikra profesine veikla (Lietuvos respublikos švietimo įstatymas, *Nauja įstatymo redakcija nuo 2003 m. birželio 28 d.:Nr. IX-1630, 2003-06-17, Žin., 2003, Nr. 63-2853 (2003-06-28).*

Kvalifikacijos tobulinimas – filosofinių, mokslinių, pedagoginių, metodinių ir psichologijų žinių, gebėjimų ir įgūdžių lavinimas, lemiamas pedagoginės kultūros pažangos, darbo trūkumų įveikimo poreikių (Jovaiša, 2007, p. 169).

Pedagogas – asmuo įgijęs valstybės nustatytą išsilavinimą ir pedagogo kvalifikaciją. Pedagogais vadinami visų specialybių ir rangų mokytojai (Jovaiša, 2007, p. 208).

Priešmokyklinio ugdymo pedagogas – asmuo, priešmokyklinėje grupėje ugdantis vaikus nuo 5/6 metų pagal priešmokyklinio ugdymo programą (Priešmokyklinio ugdymo pedagogo pavyzdinis pareiginis aprašas, 2005).

Savivaldybės biudžetas – savivaldybės tarybos patvirtintas savivaldybės biudžeto pajamų ir asignavimų planas biudžetiniams metams. (Biudžeto sandaros įstatymas, nauja įstatymo redakcija: Nr. IX-1946, 2003-12-23, Žin., 2004, Nr. 4-47 (2004-01-07)

Valstybės biudžetas – Seimo tvirtinamas valstybės biudžeto pajamų ir asignavimų planas biudžetiniams metams (Biudžeto sandaros įstatymas, nauja įstatymo redakcija: Nr. IX-1946, 2003-12-23, Žin., 2004, Nr. 4-47 (2004-01-07).

1. IKIMOKYKLINIO IR PRIEŠMOKYKLINIO UGDYMO(SI) ĮSTAIGŲ VYSTYMO STRATEGINIAI ORIENTYRAI

Lietuvai tapus Europos Sąjungos nare, svarbu užtikrinti švietimo institucijų veiklos efektyvumą, tęstinumą ir konkurencingumą naujose rinkose, todėl paslaugų kokybės, orientavimosi į vaikų ir tėvų poreikius klausimai yra labai svarbūs. Lietuvos švietimo plėtotės strateginės nuostatos (2002) numato iš esmės išplėtoti ikimokyklinio (bei priešmokyklinio) ugdymo sistemą.

Ikimokyklinė įstaiga yra Lietuvos Respublikos švietimo sistemos pirmoji pakopa, kurioje vyksta sparti kaita. Šiuolaikinis ikimokyklinis ugdymas remiasi keletu filosofinių krypčių, kurios gali garantuoti kokybišką vaiko ugdymą(si). Tai humanistinė, egzistencialistinė, rekonstruktyvistinė, progresyvistinė, esencialistinė, perenialistinė ir kt. Kiekviena šių filosofinių teorijų pateikia esmines idėjas, su kuriomis privalo būti susipažinę ikimokyklinio ugdymo pedagogai. Šiuolaikišką ugdymą garantuoja pažangių filosofinių ugdymo idėjų jungtys ugdymo turinyje (Metodinės rekomendacijos ikimokyklinio ugdymo programai rengti, 2006, p.10).

Nors ikimokyklinis ugdymas Lietuvoje nėra privalomas, tačiau jo plėtra suinteresuoti ir tėvai, ir valstybė, nes tik išplėtotas ikimokyklinis ugdymas sudaro sąlygas tėvams, ypač moterims derinti darbą ir vaikų auginimą. Ikimokyklinis ugdymas, kaip pirmoji ugdymo grandis formuoja savarankišką asmenybę ir garantuoja ugdymo tęstinumą, todėl kokybiškas ikimokyklinis ugdymas yra pagrindinis švietimo politikos prioritetas.

Naujovės švietimo srityje skatina bei kelia reikalavimus ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo(si) paslaugų teikėjams. Anot O. Monkevičienės (2008), strateginiai švietimo dokumentai ir tarptautiniai projektai yra ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo(si) sisteminės kaitos procesų veiksniai. Strateginiuose Lietuvos švietimo dokumentuose inicijuojami kokybiniai pokyčiai ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo srityse. Siekiant kokybės nuolat turi būti peržiūrimi ir tikslinami ikimokyklinio ugdymo mokyklų veiklos orientyrai, kokybės charakteristikos, veiklos rezultatyvumas.

Ikimokykliniam ir priešmokykliniam ugdymui(si) skiriamas didžiulis dėmesys, tačiau 2009 metais Švietimo ir mokslo ministerijos bei mokytojų kompetencijos centro užsakymu atliktu tyrimu „Ikimokyklinio, priešmokyklinio ugdymo vadybos kokybės vertinimas“ nustatyta, kad ikimokyklinis ir priešmokyklinis ugdymas pasižymi tam tikru prieštaravimu tarp politiškai ir teoriškai suformuluotų siekių, idealų, bei nuostatų.

Lietuvos švietimo raida siejama su Valstybinės švietimo strategijos nuostatomis bei programa 2003-2012 metams. Valstybinės švietimo strategijos 2003–2012 metų nuostatose pabrėžiama, kad šiandien itin svarbu plėtoti ir užtikrinti kokybiškas ikimokyklinio ugdymo paslaugas. Šiam siekiui įgyvendinti iš esmės atnaujinami švietimo turinio perteikimo būdai visuose švietimo lygiuose. Tai yra siekiamybė visos švietimo sistemos ir kiekvienos švietimo organizacijos atskirai ir tai įgyvendinama per švietimo organizacijų strateginį valdymą. Pagrindinis Lietuvos švietimo sistemos strateginio valdymo tikslas ikimokyklinio ugdymo srityje yra plėsti ikimokyklinio ugdymo paslaugas. Ikimokyklinis ugdymas visų pirma atveriamas socialinę atskirtį patiriantiems ir socialinės rizikos šeimų vaikams. Plėtojant Lietuvos švietimą, iki 2012 metų siekiama, kad: „visiems socialiai remtinų šeimų vaikams (nuo trejų metų) būtų užtikrintas nemokamas ikimokyklinis ugdymas; priešmokyklinis ugdymas taptų visuotinis“ (Valstybinės švietimo strategijos 2003–2012 metų nuostatos (2003).

Valstybinės švietimo strategijos 2003–2012 metų nuostatose nurodoma, kad vienas iš pagrindinių švietimo plėtotės siekių - užtikrinama švietimo kokybė, atitinkanti atviroje pilietinėje visuomenėje ir rinkos ūkyje gyvenančio asmens visuotinius dabarties pasaulio visuomenės poreikius.

Valstybės ilgalaikės raidos strategijoje keliami du švietimo tikslai: kurti efektyvią ir darnią, visiems prieinamą ir tęstinę švietimo sistemą, sudarant sąlygas mokytis visą gyvenimą ir užtikrinti švietimo sistemos kokybę integruojantis į bendrąją Europos šalių švietimo erdvę. „Strategijų dėrmė akivaizdi. Švietimas kelia sau kai kurių bendrųjų vertybių puoselėjimo tikslus, tikėdamasis savo pavyzdžiu aktyviai paveikti bendrąją šalies raidą. Šios vertybės – tai efektyvumas, darna, atsakingas valdymas, taiklus finansavimas, racionalus išteklių naudojimas, tęstinumas, socialinis teisingumas, kokybė, atvira pilietinė visuomenė, rinkos ūkis, asmens poreikių tenkinimas“ (Ališauskas R., 2003, p. 8).

Tiek nacionalinio lygmens, tiek savivaldybės, tiek įstaigos lygmenyje priimami sprendimai priklauso nuo strateginių orientyrų. Įgyvendinat 2003 -2012 metų Valstybinę švietimo strategiją vienas svarbiausių uždavinių – valdymo decentralizavimas. To siekiama, sustiprinant savivaldybių atsakomybę už švietimo prieinamumą ir kokybę savivaldybių teritorijoje.

„Lietuvai tapus Europos Sąjungos nare, ugdyme reikia nuosekliau remtis ir Europos švietimo plėtotės orientyrais, ir bendromis Europos vertybėmis. Valstybinės švietimo strategijos 2003-2012 metų nuostatose nusakoma pagrindiniai švietimo uždaviniai bei dėmė su Europos Sąjungos švietimui keliamais reikalavimais. Ikimokyklinis ugdymas yra grindžiamas naująja švietimo filosofija, sisteminio mąstymo sąvokomis ir naująja visuomenės edukacine kultūra”. (Neifachas S., 2008, p. 11).

Valstybinės švietimo strategijos 2003–2012 metų nuostatose nurodoma, kad siekiant švietimo plėtotės efektyvumo ir darnos, tiek nacionalinius, tiek regioninius, tiek įstaigos lygmenimis nuosekliai pereinama prie strateginio planavimo. Švietimo valdymas imamas grįsti strateginiuose dokumentuose apibrėžtais, bendru politiniu sutarimu įteisintais aiškiais ir pastoviais tikslais. Strateginis planas – tai priemonė padedanti įstaigai pasiruošti pokyčiams ir numatyti artimesnius bei tolesnius žingsnius. Institucijos, remdamosi vidaus audito išvadomis, rengia strateginį planą trejiems metams. Iš išvadų formuluojamos pagrindinės strateginės kryptys, kurių pagrindu rengiamas strateginis planas. Strateginiame plane suformuluojama įstaigos misija, strateginiai tikslai, aprašoma vykdoma programa ir nurodomos lėšos programai gauti. Rengiant strateginį planą orientyrais pirmiausiai būtų strateginiai prioritetai, numatyti strateginiuose dokumentuose.

Valstybinės švietimo strategijos 2003–2012 metų nuostatose nurodoma, kad, siekiant švietimo plėtotės efektyvumo ir darnos, turi būti išplečiamas mokyklų – mokymosi bendruomenių savarankiškumas, užtikrinamas jų veiklos skaidrumas. Dėl to turi būti įtvirtinamas realus finansinis mokyklų savarankiškumas ir skaidri finansinė atskaitomybė. Šis principas pradėtas taikyti ikimokykliniame ir priešmokykliniame sektoriuje, tačiau realiai yra didelis atotrūkis tarp valstybės politikos nuostatų ikimokyklinio ugdymo srityje ir jo įgyvendinimo savivaldybės lygmenyje.

Bene svarbiausias strateginis dokumentas, kuris būtų atskaitos taškas nusakant ikimokyklinių ir priešmokyklinių ugdymo įstaigų strateginius orientyrus yra Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo plėtros 2007-2012 metų programa, patvirtinta Lietuvos Respublikos 2007-07-17 vyriausybės nutarimu Nr.1057). Programos tikslas – atsižvelgiant į socialinius, kultūrinius ir ekonominius veiksnius, didinti ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo prieinamumą ir veiksmingumą, gerinti kokybę. Ypač daug dėmesio šioje programoje skiriama ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogo darbo sąlygų gerinimui, prestižui, kvalifikacijai. Lentelėje Nr. 1 pateikiami svarbiausi uždaviniai ir priemonės susiję su ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo įstaigų pedagogų kvalifikacijos tobulinimu.

**Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo plėtros 2007-2012 metų programos
įgyvendinimo priemonių planas (pagal Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo plėtros
2007-2012 metų programą, 2007).**

Uždaviniai	Priemonės	Atsakingi asmenys	Vykdymo terminas
Stiprinti ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo paslaugas teikiančių pedagogų rengimo metodologinius pagrindus.	Parengti ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo paslaugas teikiantiems pedagogams rengti skirtą metodinę medžiagą.	Švietimo ir mokslo ministerija	2008-2012 metai
	Inicijuoti tikslinių kvalifikacijos tobulinimo programų dėstytojams rengimą ir vykdymą.	Švietimo ir mokslo ministerija	2008-2012 metai
Didinti ikimokyklinį ir priešmokyklinį ugdymą organizuojančių ir šias paslaugas teikiančių darbuotojų kompetenciją ir prestižą.	Įvertinti ikimokyklinio ugdymo auklėtojo ir priešmokyklinio ugdymo pedagogo darbo apmokėjimo sąlygas.	Švietimo ir mokslo ministerija	2007 metai
	Parengti ir vykdyti tikslines kvalifikacijos tobulinimo programas įvairiems ikimokyklinio ugdymo valdymo lygmenų vadovams.	Švietimo ir mokslo ministerija	2009-2012 metai
	Parengti ir vykdyti tikslines kvalifikacijos tobulinimo programas ikimokyklinio ugdymo auklėtojams ir priešmokyklinio ugdymo pedagogams.	Švietimo ir mokslo ministerija	2009-2012 metai
	Parengti metodinę medžiagą ir aprūpinti ja įstaigas, vykdančias ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programas.	Švietimo ir mokslo ministerija	2007-2012 metai

Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro įsakymu 2008 m. vasario 12 d. Nr. ISAK-398 patvirtintos prioritetinės valstybinių ir savivaldybių mokyklų vadovų, jų pavaduotojų ugdymui,

ugdymą organizuojančių skyrių vedėjų, mokytojų, profesijos mokytojų, pagalbos mokiniui specialistų kvalifikacijos tobulinimo kryptys 2008–2010 metams. Šiame dokumente nurodytos šios prioritetinės ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo paslaugų plėtros kvalifikacijos tobulinimo kryptys:

- ikimokyklinio ugdymo įstaigų vadovų ir pedagogų vadybinių kompetencijų plėtotė;
- ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo paslaugų plėtra, modelių įvairovė;
- interaktyviojo mokymo taikymas ikimokykliniam ugdymui.

Instituciniame lygmenyje ikimokyklinis ugdymas grindžiamas nacionaliniais bei savivaldybės strateginiais orientyrais. Šiaulių miesto savivaldybės strateginis tikslas – „gyvenimo aplinkos kokybės gerinimas teikiant paslaugas švietimo, kultūros, sveikatinamo ir sporto srityje bei kuriant socialinę atskirtį mažinančią socialinės apsaugos sistemą. Iššūkiai švietimui, mokymo ir mokymosi aplinkos pokyčiai reikalauja ir adekvačių pokyčių valdymo ir administravimo srityse. Kvalifikuoti mokyklų vadovai, sprendimams priimti reikalingos informacijos turėjimas, glaudus švietimo, verslo ir kitų suinteresuotų institucijų bendradarbiavimas – sąlygos, reikalingos pokyčiams valdyti” (Šiaulių miesto savivaldybės „2010 – 2012“ metų strateginis veiklos planas. Prieiga per internetą: http://www.siauliai.lt/veikla/strateginis_planas.php.) Šiam programos tikslui pasiekti keliami šie uždaviniai:

1. Pristatyti švietimo veiklą ir atstovauti miestui..
2. Plėtoti vaikų ugdymo įvairovę.
3. Tobulinti švietimo įstaigų vadovų ir pedagogų kompetencijas.
4. Sukurti ir įdiegti miesto švietimo valdymo informacinę sistemą. (Šiaulių miesto savivaldybės „2010 – 2012“ metų strateginis veiklos planas. Prieiga per internetą: http://www.siauliai.lt/veikla/strateginis_planas.php.)

Švietimo prieinamumo ir kokybės užtikrinimo programai įgyvendinti ikimokykliniame ir priešmokykliniame ugdyme Šiaulių miesto strateginis orientyras yra sudaryti sąlygas ugdymo turinio kaitai ikimokyklinėse įstaigose.

Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo poreikių tenkinimui keliami tokie uždaviniai:

1. Vykdyti ikimokyklinį ir priešmokyklinį ugdymą. (Įgyvendinant šį uždavinį yra reikalingas finansavimas 29 ikimokyklinio ugdymo įstaigoms.)
2. Sudaryti sąlygas ugdymo turinio kaitai ikimokyklinėse įstaigose.

Ikimokyklinės įstaigos nuo 2007 m. rugsėjo 1 d. vykdo naujas ugdymo programas, kurioms įgyvendinti papildomai reikalingi pedagogų etatai. Nuo 2008 m. rugsėjo mėn. penkiems Šiaulių miesto

lopšeliams-darželiams, laimėjusiems Švietimo ir mokslo ministerijos skelbtą konkursą dėl švietimo pagalbos specialistų etatų įsteigimo ikimokyklinio ugdymo įstaigose, įsteigta 2 socialinio pedagogo ir 0,5 psichologo etato. Finansavimas iš valstybės biudžeto skirtas tik iki 2008 m. gruodžio 31 d., todėl nuo 2009 m. minėtus etatus finansuoja Savivaldybė. Siekiant geriau tenkinti vaikų specialiuosius poreikius nuo 2010 m. sausio 2 d. /d „Pasaka“ ir Specialiojo ugdymo centre Savivaldybė įsteigė 0,25 ir 0,75 logopedo etatus. (Šiaulių miesto savivaldybės „2010 – 2012“ metų strateginis veiklos planas. Prieiga per internetą: http://www.siauliai.lt/veikla/strateginis_planas.php).

Šiaulių miesto savivaldybės administracija yra viena iš projekto „Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo plėtra“ partnerių. Projekto išlaidos kompensuojamos iš Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšų. 2009 – 2011 metais šio projekto lėšomis finansuojamas 29 ikimokyklinių ugdymo įstaigų, 3 specialiojo ugdymo įstaigų, 10 pradinių ir pagrindinių mokyklų, vykdančių priešmokyklinio ugdymo programą, pedagogų kvalifikacijos tobulinimas.

Šiaulių miesto savivaldybės strateginių tikslų ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programų užtikrinimo rodikliai pavaizduoti 2 lentelėje.

2 lentelė

Šiaulių miesto savivaldybės strateginių tikslų įgyvendinimo rodikliai (Šiaulių miesto savivaldybės „2010 – 2012“ metų strateginis veiklos planas. Prieiga per internetą:

http://www.siauliai.lt/veikla/strateginis_planas.php.)

<i>Rodiklio pavadinimas, mato vnt.</i>	<i>2009 m.</i>	<i>2010 m.</i>	<i>2011 m.</i>	<i>2012 m.</i>
Vaikų, lankančiųjų priešmokyklinio ugdymo grupes , skaičius - 975 vaikai;	979	975	1024	1075
Socialinių pedagogų etatų ikimokyklinėse įstaigose skaičius – 2 etatai;	2	2	2	2
Psichologų ikimokyklinėse įstaigose etatų skaičius – 2 etatai;	2	2	2	2
Projekte dalyvaujančių ikimokyklinių įstaigų vadovų skaičius – 18;	-	18	18	18
Projekte dalyvaujančių ikimokyklinių įstaigų auklėtojų bei priešmokyklinio ugdymo pedagogų skaičius – 155.	-	155	155	155

Kaip teigiama Valstybinės švietimo strategijos 2003–2012 metų nuostatose, siekiant švietimo plėtotės efektyvumo ir darnos, tiek nacionaliniu, tiek regioniniu, tiek įstaigos lygmenimis, nuosekliai pereinama prie strateginio planavimo, todėl rengiant ikimokyklinės įstaigos strateginį planą svarbu suprasti tiek nacionalinius, tiek savivaldybės strateginius orientyrus. Sudarant konkrečios ikimokyklinės įstaigos strateginį planą svarbu įtraukti kuo daugiau darbuotojų, nes tuomet pedagogui didėja poreikis susipažinti su strateginiais švietimo dokumentais, analizuoti ugdymo prioritetus, naujoves, ieškoti galimybių, kaip tobulinti ugdymo kokybę. Įsitraukdamas į strateginio plano sudarymą ugdytojas gali lengviau suvokti ugdymo prioritetus, kokybės kriterijus, savo profesinės veiklos prasmę bei permąstyti savo kvalifikacijos tobulinimo kryptis.

Apibendrinant ikimokyklinių ir priešmokyklinio ugdymo paslaugas teikiančių įstaigų strateginius orientyrus, galima teigti, kad tiek nacionaliniame, tiek savivaldybės, tiek įstaigos lygmenyje atskaitos taškas yra Valstybės švietimo strategijos 2003–2012 metų nuostatos (2003) bei Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo plėtros 2007-2012 metų programa (LR vyriausybės nutarimas Nr.1057 2007-07-17). Savivaldybės lygmeniu strateginius orientyrus Šiaulių miesto ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo(si) įstaigoms nubrėžia Šiaulių miesto savivaldybės strateginis planas. Šiuose strateginiuose dokumentuose pabrėžiama, kad šiandien itin svarbu plėtoti ir užtikrinti kokybiškas ikimokyklinio ugdymo paslaugas, o tai įmanoma tik stiprinant ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo paslaugas teikiančių pedagogų rengimo metodologinius pagrindus bei didinant ikimokyklinį ir priešmokyklinį ugdymą organizuojančių ir paslaugas teikiančių darbuotojų kvalifikaciją ir prestižą. Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo įstaigų pedagogų kvalifikacijai ir jos tobulinimui teikiama ypatinga reikšmė.

2. IKIMOKYKLINIO IR PRIEŠMOKYKLINIO UGDYMO PASLAUGAS TEIKIANČIŲ PEDAGOGŲ KVALIFIKACIJA IR JOS TOBULINIMAS

2.1 Pedagogo kvalifikacijos samprata

Pedagogo kvalifikacija – Vyriausybės arba jos įgaliotos institucijos teisės aktų nustatyta tvarka pripažinta žinių ir gebėjimų, reikalingų ugdomajam darbui dirbti, visuma. (Pedagogų rengimo koncepcija, 2004). Pedagoginės profesinės kvalifikacijos lygį žymi atitinkamas sertifikatas (pažymėjimas).

Pedagogo kvalifikacija suteikiama asmenims, įgijusiems bendrąją kultūrinę, dalykinę ir profesinę kompetenciją, atlikusiems pedagoginę stažuotę ir išlaikiusiems kvalifikacinį egzaminą (Pedagogų rengimo koncepcija, 2004).

Pagal Valstybės ir savivaldybių mokyklų vadovų, jų pavaduotojų ugdymui, ugdymą organizuojančių skyrių vedėjų, mokytojų, pagalbos mokiniui specialistų kvalifikacijos tobulinimo nuostatus (2007), kvalifikacijos tobulinimas – neformalusis švietimas ir savišvieta, kuriais siekiama įgyti, plėtoti profesinei veiklai reikalingas kompetencijas, ir kurio tikslas – sudaryti sąlygas ir skatinti valstybinių ir savivaldybių mokyklų vadovus, jų pavaduotojus ugdymui, ugdymą organizuojančių skyrių vedėjus, mokytojus, pagalbos mokiniui specialistus įgyti ir plėtoti savo kompetencijas, siekiant užtikrinti aukštą švietimo kokybę. Šiuose nuostatuose išdėstyti šie kvalifikacijos tobulinimo uždaviniai:

1. Tenkinti valstybinių ir savivaldybių mokyklų vadovų, jų pavaduotojų ugdymui, ugdymą organizuojančių skyrių vedėjų, mokytojų, pagalbos mokiniui specialistų kvalifikacijos tobulinimo poreikius, gauti kokybiškas kvalifikacijos tobulinimo paslaugas, sudaryti sąlygas dalyvauti kvalifikacijos tobulinimo renginiuose;

2. Skatinti, kad valstybinių ir savivaldybių mokyklų vadovai, jų pavaduotojai ugdymui, ugdymą organizuojančių skyrių vedėjai, mokytojai, pagalbos mokiniui specialistai kvalifikacijos tobulinimo renginiuose įgytas žinias ir gebėjimus aktyviai taikytų savo praktinėje veikloje, ir didinti jų atsakomybę už ugdymo kokybę;

3. Plėtoti profesinį bendradarbiavimą ir gerosios darbo patirties sklaidą;

4. Racionaliai naudoti kvalifikacijai tobulinti skirtas lėšas (Valstybės ir savivaldybių mokyklų vadovų, jų pavaduotojų ugdymui, ugdymą organizuojančių skyrių vedėjų, mokytojų, pagalbos mokiniui specialistų kvalifikacijos tobulinimo nuostatai, 2007).

„Kvalifikacija yra žmogaus žinios, mokėjimai, gebėjimai dažniausiai įgyjami mokantis. Praktinis patyrimas praplečia ir papildo įgytą kvalifikaciją. Kvalifikacija dar galima vadinti tam tikrų žinių, gebėjimų ir patyrimo visumą, kurią įgijęs žmogus gali kokybiškai (kompetentingai) dirbti atitinkamos rūšies ir sudėtingumo darbą” (Laužackas R., 1999, p. 35).

„Plėtojantis rinkos ekonomikai, didėjant konkurencijai, nepakanka ankstesnių kriterijų pedagogo kvalifikacijai apibūdinti, kaip antai: išsilavinimas, profesinis pasirengimas, profesinė patirtis. Didelis dėmesys yra skiriamas kompetencijai, kuri apibrėžiama kaip mokėjimas atlikti tam tikrą veiklą, remiantis įgytų žinių, įgūdžių, gebėjimų, vertybinių nuostatų visuma“ (Augienė D., Malinauskienė D. 2007, p. 31).

Kompetencija – mokėjimas atlikti tam tikrą veiklą, remiantis įgytų žinių, įgūdžių, gebėjimų, vertybinių nuostatų visuma (Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas, 2003).

Kaip teigia T. Lileikienė (2008), kvalifikacija yra formali kompetencijos išraiška. Kvalifikacija suteikiama ir patvirtinama atitinkamu dokumentu, o kompetencija yra atitikimas visumos reikalavimų, keliamų profesionalumui, įgijusiam tam tikrą kvalifikaciją. Kompetencijų individas įgyja dirbdamas, mokydamasis t.y. tobulindamas savo kvalifikaciją. Pasak K. Pukelio (2000), kvalifikacijos tobulinimas neatsiejamas nuo kvalifikacijos, kompetencijos ir kompetentingumo, kaip pagrindinių darbo įvertinimo indikatorių ir šios definicijos padeda plačiau atskleisti ir suvokti patį kvalifikacijos tobulinimo fenomeną. R. Laužackas, V. Dienys (2004), pabrėžia, kad žodis „kompetentingumas“ vartojamas kai norima pabrėžti darbuotojo veiklos efektyvumą, jos kokybę. Pereinat nuo dalykinio prie integralaus ugdymo(si) turinio keičiasi ir ikimokyklinio ugdymo(si) pedagogų aukštesnės kvalifikacijos ir veiksmingos veiklos kompetencijų reikalavimai, todėl svarbu, kad pedagogai keltų savo kvalifikaciją bei kompetencijos lygį.

Anot K. Pukelio (2004), bet kurios profesinės kvalifikacijos turinį sudaro žinios, mokėjimai ir įgūdžiai. Pirminės profesinės žinios, mokėjimai ir įgūdžiai įgyjami studijuojant, kurių metu formuojasi ir pradiniai pedagoginio sąmoningumo kontūrai. Baigus studijas pedagoginis sąmoningumas gilinamas tobulinant savo kvalifikaciją. Pedagoginį sąmoningumą ir jo profesinę kvalifikaciją jungianti grandis yra žinios. Studijuodamas individas įgyja būtiniausių žinių, o pradėjęs

dirbti pedagoginį darbą, susiduria su problemomis ir žinių stygiumi, ir tokia susidariusi situacija lemia pedagogo kvalifikacijos tobulinimo nuostatas.

„Pedagoginės kvalifikacijos suteikimas – visą gyvenimą trunkančio pedagoginės patirties įgijimo proceso pradžia, kompetentingumo formavimo ir formavimosi atskaitos taškas“ (Jurašaitė-Harbison, 2006, p. 10).

Pradėjęs dirbti pedagogas susiduria su įvairiais sunkumais, analizuoja savo veiklą ir galvoja apie turimų kompetencijų plėtotę bei naujų įgijimą. Jam yra svarbu, kad formaliu ir neformaliu būdu įgyta kvalifikacija būtų pripažinta. Kvalifikacijos tobulinimas turi būti tikslingas, nenutrūkstamas, sistemingas procesas. Mokytojams reikia nuolat analizuoti savo veiklos efektyvumą, išsaugoti tai, kas sužinota, suprasta, o kartu įgyti žinių bei gebėjimų, ieškoti naujų alternatyvų darbe ir tobulėjimo galimybių. „Veiksmingas tik toks tobulinimosi procesas, kuris yra sistemingas, kuriame numatoma permainingas vykdyti ilgesnį laiko tarpą ir atsižvelgti į visus mokyklos lygmenis. Požiūris į profesinio tobulinimosi procesą, kaip į sistemingą, reiškia didelį atotrūkį nuo tradicinio požiūrio ir apibrėžiamas kaip didžioji poslinkio paradigma. Švietimas tampa vis sudėtingesnis, o tai reikalauja sistemingo požiūrio į profesinį tobulinimąsi“ (Guskey, 2004, p. 304). Žinių visuomenėje vertinama ugdytojo veikla, pasireiškianti gebėjimais veikti įvairiose situacijose. Tokioje veikloje ypač reikšmingas pedagogo nuolatinis ir sistemingas mokymasis.

Formaliai mokydamasis individas įgyja kvalifikaciją, kuri parodo tinkamumą tam tikrai profesinei veiklai, tačiau formali kvalifikacija netenkina vidinių ir išorinių aplinkos veiksnių įtakojamų reikalavimų ir kaip teigia Hargreaves (1999, p. 90) „ugdymo programos, pagrįstos konkrečiomis žiniomis ir nenuginčijamais faktais bei tų žinių įsisavinimu, tampa bevertės“. Pedagogai supranta, kad nebepakanka mokytojų turimos patirties, reikia nuolat mokytis. Nuolatinio mokymosi svarba ypač ėmė ryškėti pradėjus naudoti įvairias informacines technologijas ir atsivėrus galimybėms bendrauti su užsienio šalimis. C. Lortie (2002) išskyrė tokias pedagogo mokymosi pakopas:

1. Formalus mokymasis;
2. Profesinė adaptacija;
3. Mokymasis veikiant.

Kiti mokslininkai, kaip, pavyzdžiui, Jurašaitė-Harbison (2005, p. 2), išskiria tokius tapimo pedagogu elementus:

1. priešprofesinis mokymasis,
2. profesinis mokymasis,

3. mokymasis tobulinant kvalifikaciją.

Visais šiais atvejais pedagogas mokosi formaliai ir neformaliai. Jis analizuoja savo veiklą ir galvoja apie turimų kompetencijų plėtotę bei naujų įgijimą. Pedagogui yra svarbu, kad formaliu ir neformaliu būdu įgyta kvalifikacija būtų pripažinta.

Apibendrinant galima teigti, kad individas, siekdamas tapti pedagogu, formaliai mokosi ir įgyja šiam darbui reikalingą kvalifikaciją. Dirbantis pedagogas susiduria su problemomis, sunkumais ir žinių trūkumu. Visa tai jis gali išspręsti tobulindamas profesinę kvalifikaciją. Kvalifikacijos įgijimas yra atskaitos taškas nuolatinio kvalifikacijos tobulinimo, kaip būtinybės siekiant įgyti reikalingų kompetencijų bei išspręsti aktualius vaiko ugdymo klausimus.

Pedagogų kvalifikacijos tobulinimą reglamentuoja ir apibrėžia teisės aktai ir kiti norminiai dokumentai, kurie apibendrinami sekančiame poskyryje.

2.2 Teisės aktai, apibrėžiantys pedagogų kvalifikacijos tobulinimo svarbą

Geriausiai įrengta ir aprūpinta šiuolaikinėmis priemonėmis ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo(si) paslaugas teikianti įstaiga tinkamai neatliks savo funkcijų, jei neturės kvalifikuotų darbuotojų. Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo(si) pedagogų darbas yra sunkus ir atsakingas, todėl sulaukia vis daugiau mokslininkų bei švietimo politikų dėmesio. XXI tūkstantmetyje kiekvienas, o ypač pedagogas turi nuolat tobulėti, nes, anot A. Gučo (1994), tas, kas nedaro pažangos, daro atžangą. Tačiau pedagogų kvalifikacijos tobulinimas turi būti efektyvus ir naudingas tiek įstaigai, tiek pačiam asmeniui. Todėl labai svarbu tirti pedagogų veiklą, tikslinti dokumentus, reglamentuojančius pedagogų rengimą bei jų kvalifikacijos tobulinimą.

„Aukšto edukacinio cenzo, aukštos kvalifikacijos pedagogai labiau atpažįsta skirtingas ugdymo paradigmas, tikslus ir būdus, nei žemo edukacinio cenzo ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo įstaigos personalas. Žemo edukacinio cenzo arba žemutinės grandies personalas yra labai reikalingas darželiuose kaip pagalba auklėtojui. Tačiau tenka pripažinti, kad vien tik gyvenimiška patirtis ir pedagoginio išsilavinimo, o ypač pedagoginių idėjų nežinojimas ir neatpažinimas, turi įtakos vaikų ugdymo kokybei, tuo būdu, ir vaikų darželyje įgyjamoms emocinei, intelektinei bei santykių patirtims.“ (Ruškus, Žvirdauskas, Žvirdauskienė ir kiti, 2009, p. 124).

Anot R. Laužacko (2005), nuolatinės pedagoginės ir vadybinės kvalifikacijos kėlimas, siekiant naujas funkcijas atitinkančių kompetencijų, suartina gana skirtingus mokymosi procesus. O tai gerai supranta politikos kūrėjai, rengdami teisės aktus ir kitus dokumentus, reglamentuojančius

pedagogų rengimą, kvalifikacijos tobulinimą, keldami reikalavimus pedagogui ir sudarydami sąlygas juos įgyvendinti.

Pedagogų kvalifikacijos tobulinimas reglamentuotas visų pirma Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo (Žin., 1991, Nr. 23-593; 2003, Nr. 63-2853; 2004, Nr. 103-3755). Šio įstatymo 49 straipsnyje nurodytos mokytojo teisės ir pareigos. Mokytojas turi teisę:

- siūlyti savo individualias programas, pasirinkti pedagoginės veiklos būdus ir formas;
- **ne mažiau kaip 5 dienas per metus dalyvauti kvalifikacijos tobulinimo renginiuose;**
- būti atestuotas ir įgyti kvalifikacinę kategoriją švietimo ir mokslo ministro nustatyta tvarka.

Mokytojas privalo:

- užtikrinti ugdomų mokinių saugumą, geros kokybės ugdymą;
- ugdyti tvirtas mokinių dorovės, pilietines, tautines bei patriotines nuostatas, laiduoti jų asmenybės galių plėtotę;
- laikytis teisės norminių aktų patvirtintų Mokytojo etikos normų ir mokyklos vidaus tvarką nustatančių dokumentų;
- **tobulinti savo kvalifikaciją.**

Tiek apibrėžiant svarbiausias pedagogo teises, tiek pareigas akcentuojamas kvalifikacijos tobulinimas.

Lietuvos švietimo plėtotės 2003-2012 metų strateginėse nuostatose (2003), teigiama, kad žinių visuomenėje iš esmės keičiasi pats mokytojo vaidmuo. Čia taip pat pabrėžiama, kad itin aktualu plėtoti ir užtikrinti kokybiškas ikimokyklinio ugdymo(si) paslaugas. Ugdymo kokybė priklauso nuo pedagogų išsilavinimo ir jo kompetencijų. Tik nuolat besimokantis ir tobulinantis savo kvalifikaciją mokytojas gali užtikrinti ugdymo(si) kokybę. Pedagogas, neišskiriant ir ikimokyklinio ugdymo(si) įstaigų auklėtojo, turi padėti ugdytiniams pasirengti savarankiškam gyvenimui bei rūpintis nuolatiniu savo pačių mokymusi. Jo kvalifikacijos tobulinimas sietinas su nuolatinio mokymosi visą gyvenimą vertės supratimu.

Be Švietimo įstatymo, Lietuvos švietimo plėtotės 2003-2012 metų strateginių nuostatų, Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo plėtros 2007-2012 metų programos, Lietuvoje galioja eilė dokumentų bei teisės aktų, reglamentuojančių pedagogų kvalifikacijos tobulinimą. Svarbiausi iš jų yra šie:

- Mokytojų ir pagalbos mokiniui specialistų (išskyrus psichologus) atestacijos nuostatai ((Patvirtinti ŠMM 2008-11-24 įsakymu Nr. ISAK-3216).

- Valstybinių ir savivaldybių mokyklų vadovų, jų pavaduotojų ugdymui, ugdymą organizuojančių skyrių vedėjų, mokytojų, pagalbos mokiniui specialistų kvalifikacijos tobulinimo nuostatai. (Patvirtinti ŠMM 2007-03-29 įsakymu Nr. ISAK-556).
- Kvalifikacijos tobulinimo kryptys 2008-2010 metams. (Patvirtinta ŠMM 2008-02-12 įsakymu Nr. ISAK-398).
- Mokytojo profesijos kompetencijos aprašas. (Patvirtintas Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2007-01-15 įsakymu Nr. ISAK-54).
- Programų akreditavimo tvarkos aprašas. (Patvirtintas Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro įsakymu Nr. ISAK-2275).
- Kvalifikacinių reikalavimų mokytojams, dirbantiems pagal ikimokyklinio, priešmokyklinio, neformaliojo vaikų švietimo, pradinio, pagrindinio, vidurinio, specialiojo ugdymo ir profesinio mokymo programas, aprašas. (Patvirtinta Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2005 m. kovo 29 d. įsakymu Nr. ISAK-506).

Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2007 m. kovo 29 d. įsakymu Nr. ISAK-556 patvirtinti Valstybinių ir savivaldybių mokyklų vadovų, jų pavaduotojų ugdymui, ugdymą organizuojančių skyrių vedėjų, mokytojų, pagalbos mokiniui specialistų kvalifikacijos tobulinimo nuostatai, reglamentuoja valstybinių (išskyrus aukštųjų) ir savivaldybių mokyklų vadovų, jų pavaduotojų ugdymui, ugdymą organizuojančių skyrių vedėjų, mokytojų, pagalbos mokiniui specialistų kvalifikacijos tobulinimo tikslus, uždavinius, būdus, formas, organizavimą bei finansavimą. Šiuose nuostatuose įvardijama, kad ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo(si) pedagogas geba tobulinti savo kvalifikaciją, t.y. įvardija savo kvalifikacijos tobulinimo poreikius ir nuolat tobulina kvalifikaciją, derindamas institucijos personalo kvalifikacijos tobulinimo strategiją ir savo poreikius.

Dokumente „Bendrieji Europiniai principai mokytojų kompetencijoms ir kvalifikacijoms“ (2005) pabrėžiama nuostata, kad mokytojas turi gebėti efektyviai dirbti trijose persidengiančiose veiklos srityse:

1) Dirbant su informacija, technologijomis ir žiniomis, gebėti dirbti su skirtingo pobūdžio žiniomis jas analizuodamas, tikrindamas, reflektuodamas, perduodamas efektyviai taikant technologijas, sukurdamas ir valdydamas mokymosi aplinkas, pasirinkdamas mokymo būdus, derindamas platų mokymo(si) strategijų spektrą prie mokinių poreikių, gilindamas savo žinias ir

supratimą, mokydamasis iš savo patirties ir mokymąsi traktuodamas kaip visą gyvenimą trunkantį procesą.

2) Dirbant su žmonėmis, mokiniais, kolegomis ir kitais partneriais mokytojo veikla turi būti pagrįsta socialiniais ryšiais ir kiekvieno mokinio gebėjimo plėtojimu, atsižvelgiant į asmenybės raidą ir vystymąsi, bendraujant su kitais žmonėmis būtina remtis pasitikėjimu savimi, gebėti individualiai dirbti su mokiniais, padedant jiems tapti aktyviais visuomenės nariais, gebėti pasirengti ir tobulinti bendradarbiavimo veiklas, siekiant pagerinti mokymą ir mokymąsi.

3) Dirbant su visuomene ir visuomenėje vietiniu, regioniniu, nacionaliniu, europiniu ir globaliniu lygmenimis, mokytojas turi prisidėti prie mokinių rengimo tapti ES piliečiais, suprasti ir įvertinti mokymosi visą gyvenimą svarbą, skatinti mobilumą ir bendradarbiavimą Europoje, pagarbą įvairioms kultūroms ir jų supratimą, gebėti nustatyti bendras vertybes, būti susipažinęs su etiniais žinių visuomenės aspektais, gebėti efektyviai dirbti vietos bendruomenėje su partneriais ir skirtingų interesų grupių atstovais, savo patirtį panaudojant kokybės užtikrinimo sistemos tobulinimui.

Įgyvendinant Valstybės ilgalaikės raidos strategiją ir Valstybinės švietimo strategijos 2003-2012 metų nuostatų įgyvendinimo programą, Lisabonos strategiją, Bolonijos, Kopenhagos procesų gaires pedagogų rengimo sistemoje, numatoma tobulinti mokytojų švietimą ir mokymą, bei ugdyti gebėjimus, reikalingus žinių visuomenėje.

Apibendrinant šį poskyrį galima teigti, kad ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo įstaigų pedagogo kvalifikacija neabejotinai daro įtaką kokybiškam vaiko ugdymui, todėl ir jiems keliami kvalifikaciniai reikalavimai išdėstyti eilėje švietimo teisės aktų, švietimo politinių ir strateginių dokumentų. Dokumentų gausa rodo, kad formaliajai pedagogo kvalifikacijai skiriamas dėmesys pakankamas ar net didelis. Tačiau pedagogų kvalifikacijos tobulinimo) reikalavimus kelia švietimo politikai respublikiniu mastu, o įgyvendinti turi ikimokyklinės ugdymo įstaigos ir (ar) jos steigėjas - savivaldybė.

Kaip ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo(si) pedagogai tobulina kvalifikaciją priklauso nuo keliamų reikalavimų, galimybių ir kitų veiksnių, kurie aptariami sekančiame poskyryje.

2.3 Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo veiksniai

Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo(si) mokyklos pagrindinė paskirtis - organizuoti ir vykdyti kokybišką vaikų ugdymo(si) ir priežiūros procesą. Todėl savaime suprantama, pedagogų kvalifikacijos tobulinimas nėra prioritetinga mokyklos darbo sritis. „Kiekvienam pedagogui įsidėmėtina tiesa – pedagogikos objektas yra ne pats pedagogas, ne mokymo turinys, ne pedagoginių priemonių rinkinys, bet besimokantysis ir jo rengimas gyvenimui, neužmirštant, kad jis jau gyvena. Labai svarbu sukurti ir turėti mintyse tokį dabartinio savo mokinio ir būsimos jo asmenybės modelį, kokio reikalaus gyvenimas, ir bet kuriuo ugdymo ontogenezės tarpsniu teikti jam užduotis pagal jam aktualias bei potencialias galimybes ir sudaryti savarankiškos veiklos, kūrybos, laisvo bendravimo sąlygas” (Vaitkevičius J., 2008, p. 184). Tačiau kokybišką ugdymą gali užtikrinti tik žmogus, nuolat tobulinantis save ir savo atliekamą darbą. Kiekvienos organizacijos veiklos kokybę labiausiai įtakoja personalo kvalifikacija. „Ugdymo kokybė įstaigoje labai priklauso nuo pedagogo išsilavinimo lygio, jo gebėjimo bendradarbiauti su įstaigoje dirbančiais specialistais (logopedais, meninio ugdymo pedagogais ir kt.), praktiką atliekančiais studentais. Pedagogai nuolat domisi švietimo naujovėmis (informacijos ieško naujausioje literatūroje, internete, bendradarbiaudami su kitomis įstaigomis, socialiniais partneriais). Kvalifikacijos kėlimas – dalyvavimas rajonų ir vietiniuose metodiniuose užsiėmimuose, dalijimasis patirtimi – neatsiejama nuolatinio pedagogo tobulėjimo sąlyga.“ (Monkevčienė O., Glebuviene V.S., Stankevičienė K. ir kiti, 2009, p. 131).

Svarbiausia pareigybė yra pedagogas, būtent jo kvalifikacija gali užtikrinti vaiko visavertę raidą ir gerovę, todėl pedagogo profesijai keliami nauji profesiniai reikalavimai. „Mokytojui būtini geri informaciniai ir komunikaciniai įgūdžiai, šiuolaikinė socialinė kompetencija, geras orientavimasis šiandieninėje švietimo kaitoje, aktyvi ir savarankiška pilietinė laikysena.“ (Švietimo gairės, 2002, p. 154).

Kaip pastebi Davidas Hopkins (1998), kvalifikacijos tobulinimas padeda tobulėti mokytojui ir tobulinti mokyklą. Didžiausią tikimybę klestėti postmoderniame pasaulyje turi organizacijos, kurios yra lanksčios, geba prisitaikyti, yra kūrybiškos, moka bendradarbiauti, nuolat tobulėti, optimistiškai žiūri į problemų sprendimą ir pasiryžusios didinti savo pajėgumus, kad geriau pažintų aplinką ir save.

„Europos švietimo dimensijų kontekste iš esmės kinta pedagogų vaidmenys ugdymo procese: pedagogas nėra žinių perteikėjas, jis - bendradarbis, konsultantas, patarėjas, o tam būtinos žinios, kitokie įgūdžiai bei sugebėjimai, būtinas besikeičiantis pedagogas, norintis ir gebantis nuolat mokytis.“ (Čiužas R., Adaškevičienė V., 2005, p. 47).

Anot A. Hargreaves (1999), mokytojas yra pagrindinis švietimo kaitos ir mokyklos tobulinimo veiksnys. Pasak M. Fullan (1998), naujoviškam mokytojui būtinos bent septynios sudedamosios dalys. Ateities mokytojas turės: 1) įsipareigoti bendram moraliniam tikslui - pakeisti į gera vaikų gyvenimą, 2) iš esmės pagerinti pedagogikos žinias, 3) suvokti moralinio tikslo mokyklos lygmeniu ryšį su reikšmingesniais švietimo politikos ir visuomenės plėtros klausimais, 4) mokėti bendradarbiauti su kitais mokytojais, administracija, tėvais, visuomene, 5) dalyvauti platesnėje mokymosi veikloje, 6) išsiugdyti nuolatinio domėjimosi įpročius ir įgūdžius, 7) visa galva panirti į pokyčių procesuose ryškėjančias sudėtingas, besikeičiančios aplinkos paslaptis, sėkmes ir nesėkmes. Tokią visa apimančią ateities mokytojo viziją, pasak M. Fullan (1998), gali pasiekti tik individualybė, gebanti nuolat keistis.

Pasaulyje vykstanti švietimo kaita, reiškiasi kartais net prieštaringomis tendencijomis, todėl atskirų Europos šalių kvalifikacijos tobulinimo patirtis negali visiškai tikti Lietuvai, nes skiriasi mokytojo statusas, tradicijos, ekonominės sąlygos, o taip pat ir teisinis reglamentavimas. Kuriasi nauja mokytojo veiklos aplinka, kurioje ypač reikšmingu tampa paties pedagogo nuolatinis ir sistemingas mokymasis, kuris anot L. Gudelienės–Gudelevičienės, A. Kaušylienės (2006) yra lydimas nuolatinės savistabos, refleksijos bei turimos kompetencijos plėtotės ir atsinaujinimo.

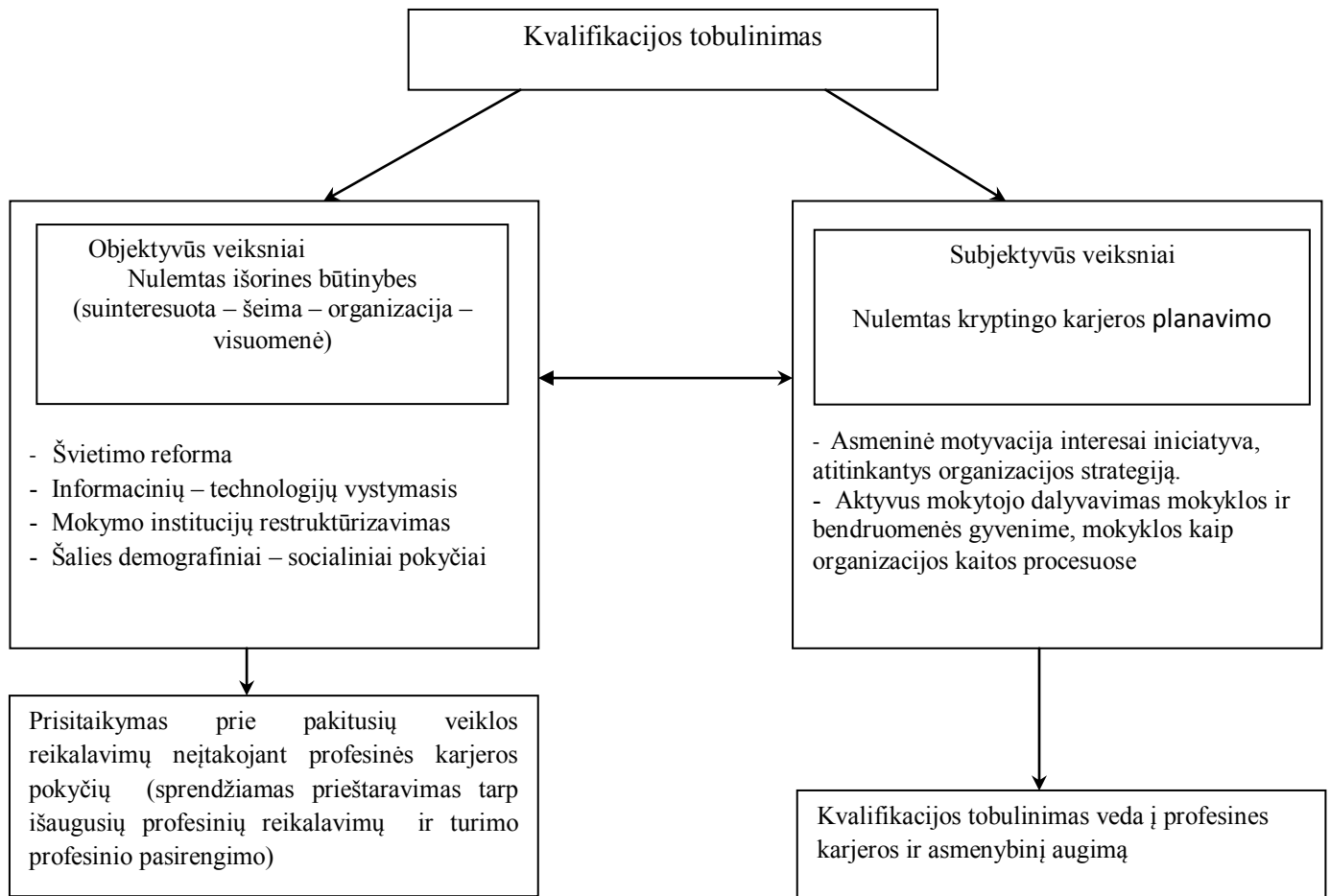
Kiekvieno pedagogo kvalifikacijos kėlimą įtakoja vidiniai ir išoriniai, materialiniai ir moraliniai veiksniai. Kaip teigia E. Jurašaitė-Harbison (2004), labiausiai pedagogų profesinę kaitą lemia profesinio tobulėjimo poreikis, naujos pedagoginės idėjos, švietimo sistemos kaita ir nauji projektai, bet svarbus ir pirminių profesinių kompetencijų, įgytų studijų laikotarpiu, įtvirtinimas, atnaujinimas bei tobulinimas. Siekdamas išspręsti ugdymojo darbo sunkumus kiekvienas mokytojas ir ikimokyklinio ugdymo įstaigos pedagogas kelia savo profesinę kvalifikaciją. Pasak K. Pukelio (2004) pedagogo kvalifikacijos kėlimą įtakoja jo nuostatos, kurios gali būti aktyvios ir pasyvios (fiksotos). „Aktyvi nuostata profesinės kvalifikacijos, kaip problemos sprendimo atžvilgiu, susidaro įvertinant ne tik realiai susidariusią situaciją (problema), bet ir sukauptą atitinkamos veiklos patyrimą. Kasdieniniame gyvenime žmogus, darydamas sprendimus, ne tik šį patyrimą įvertina, bet

ir vadovaujasi juo. Kitaip tariant reali susidaranti pedagoginė situacija (problema) mokytojui nurodo, kokių žinių jam reikia įgyti, siekiant išspręsti problemą, o fiksuota nuostata (turimas patyrimas) lemia sprendimo kryptį, kurioje turi būti įgyjamos trūkstamos žinios“ (K. Pukelis, 2004, p. 139). Taigi aktyvi nuostata, sukelianti poreikį kelti kvalifikaciją yra nuolatinis kontaktas su vaikais ir su tuo susijusios problemos. Fiksuota nuostata yra pedagoginė patirtis, kuri ir nulemia kvalifikacijos tobulinimo kryptį, sritį.

Kaip teigia J. Abramauskienė, R. Kirliauskienė (2008), įgyti žinių ir gebėjimų pedagogas gali dviem labai paprastoms sąlygoms. Pirma, tam jis turi būti pasirengęs psichologiškai, kitaip sakant turėti motyvų mokytis, antra, jis turi turėti tam tikrų pradinių įgūdžių kad galėtų suvokti naujas mokymosi vertybes.

Pradiniai įgūdžiai, arba fiksuotos nuostatos bei poreikis kelti kvalifikaciją įtraukia pedagogą į nuolatinio ir nepertraukiamo mokymo(si) procesą. „Pedagogas tampa mokiniu siekdamas patenkinti savo profesinės raidos poreikius ir išspręsti konkrečias pedagoginio proceso dilemas, iškilusias tuo metu. Taigi, galima teigti, kad pedagogas, ieškodamas sprendimų ir atsakymų į iškilančius klausimus, nuolat siekia išmokti ką nors naujo. Jis pats numato mokymosi tikslus priklausomai nuo to kurią savo darbo sritį nori tobulinti. Jis pats pasirenka tokius mokymosi metodus, kurie geriausiai atitinka jo unikalų mokymosi stilių“ (E. Jurašaitė-Harbison, 2005, p. 2).

Kaip teigia R. Laužackas, G. Gedvilienė, V. Tutlys ir kt. (2008), kvalifikacijos tobulinimas yra nulemtas dviejų pagrindinių veiksnių: aplinkos keliamų reikalavimų ir paties asmens vidinės motyvacijos, apsisprendimo, sąmoningo suvokimo kryptingai siekti karjeros ir ją planuoti. Tačiau karjeros siekis nebūtinai yra kvalifikacijos tobulinimosi tikslas, nes anot R. Laužackas, E. Danilevičiaus, O. Gurskienės (2004), kvalifikacijos tobulinimo tikslai yra du: **profesinis prisitaikymas ir profesinis tobulėjimas**. Pasak šių autorių, kvalifikacijos tobulinimas orientuotas į prisitaikymą prie nuolat kintančių sąlygų, nedaro įtakos teigiamiems karjeros pokyčiams, nes tam reikalinga aktyvi asmeninė pozicija. Kvalifikacijos tobulinimo veiksniai, vedantys į profesinį prisitaikymą ar profesinį tobulėjimą, pateikiami 1 paveiksle.

1 pav. **Pedagogų kvalifikacijos tobulinimą lemiantys veiksniai.** (Pagal Laužackas R., Gedvilienė G., Tutlys V., Juozaitienė D. (2008). Mokytojų kvalifikacijos tobulinimo poreikiai, 2008).

Taigi kvalifikacijos tobulinimas yra sąlygotas dviejų uždavinių: pirma, pedagogas keldamas kvalifikaciją turi rasti tai, ko reikalauja mokslo pasiekimai, nuolat besikeičiantis pasaulis, o antra, jis turi rasti tai kas jam yra svarbu, tai ko jis ieško. „Asmens poreikiai ir interesai kvalifikacijos tobulinimo sistemoje turi prioritetą prieš kitus veiksnius, apsprendžiančius mokymosi tikslus ir turinį. Todėl profesinio tobulinimo tikslai visuomet išplaukia iš sąlygų, nulemiančių asmenybės plėtrą ir pasitenkinimą asmeninėje ir profesinėje srityje.“ (R. Laužackas, 2005, p. 119). Kokie poreikiai dominuoja dažnai lemia pedagogo darbo aplinka ir ypač kaip teigia E. Jurašaitė-Harbison (2005), mokyklos aplinka gali skatinti arba riboti pedagogų norą tobulėti, nes vienosiose mokyklose, kvalifikacijos tobulinimas yra kasdieninio darbo ir poreikio tobulėti dalis, o kitose mokyklose siejamas su valstybiniais kvalifikacijos tobulinimo reikalavimais, t.y. su atestacija ir aukštesnės kvalifikacinės kategorijos suteikimu.

Pedagogų atlyginimas priklauso nuo darbo stažo ir kvalifikacinės kategorijos, todėl vienas iš veiksmų skatinantis kvalifikacijos tobulinimą yra siekis aukštesnės kvalifikacinės kategorijos. Norėdami nuolat tobulinti savo kvalifikaciją, pedagogai gali periodiškai atestuotis. Pagrindinis atestacijos principas – savanoriškumas, o jos tikslai: skatinti pedagogą tobulinti savo gebėjimus, sudaryti sąlygas siekti karjeros ir įgyti jo kompetenciją ir praktinę veiklą atitinkančią kvalifikacinę kategoriją, didinti atsakomybę už ugdymo rezultatus ir profesinį tobulėjimą bei skatinti jį materialiai. Pedagogas laikomas atestuotu, kai jam suteikiama ar patvirtinama kvalifikacinė kategorija.

Pagal Mokytojų ir pagalbos mokiniui specialistų (išskyrus psichologus) atestacijos nuostatus, patvirtintus Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2008 m. lapkričio 24 d. įsakymu Nr. ISAK- 3216, nustatomos keturios ikimokyklinio ugdymo auklėtojų ir priešmokyklinio ugdymo pedagogų kvalifikacinės kategorijos:

- Auklėtojas (mokytojas),
- Vyresnysis auklėtojas (mokytojas),
- Auklėtojas (mokytojas) metodininkas,
- Auklėtojas (mokytojas) ekspertas.

Kaip jau minėta, atestacija pagal šiuos nuostatus neprivaloma. Turintiems aukštąjį ar aukštesnįjį išsilavinimą ir pedagogo kvalifikaciją yra įskaitoma mokytojo, auklėtojo kvalifikacinė kategorija, o siekiantiems aukštesnės kvalifikacinės kategorijos ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo(si) pedagogams, vertinama jų praktinė veikla. Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogo veiklą apibrėžia šios pagrindinės sritys:

1. Vaiko pažinimas ir individualumo pripažinimas,
2. Ugdymo turinio modeliavimas,
3. Profesinės kompetencijos tobulinimas.

Atestuojamo ikimokyklinės ir priešmokyklinės įstaigos pedagogo veikla vertinama jo darbo vietoje, nereikalaujant jokių specialių aprašų. Atestuojamas pedagogas vertintojams turi rodyti tai ką nori pademonstruoti trijose savo veiklos srityse. Vertinamas ugdomosios veiklos tikslingumas, veiksmingumas ir rezultatyvumas, bendradarbiavimas, bendravimas ir veikla mokyklos bendruomenėje bei asmenis profesinis tobulėjimas. Vertintojai sprenddami apie atestuojamo pedagogo veiklą turi laikytis objektyvumo, teisingumo, geranoriškumo, pagarbos pedagogo

asmeniui, jo pilietinėms bei profesinėms teisėms principų. Atestacijos metu mokytojas gali įvertinti savo profesionalumą bei žinias, bei gebėjimą tobulėti. Siekimas aukštesnės kvalifikacinės kategorijos yra gana svarbus veiksnys tobulinti kvalifikaciją, tačiau rodikliai, reikalingai įrodyti savo aukštą kvalifikaciją, bei nuolatinio skatinimo nebuvimas dažnai sustabdo sprendimą siekti aukštesnės kvalifikacinės kategorijos. Ir pedagogas tobulinasi tik tiek, kad atitiktų keliamus reikalavimus turimai kvalifikacinei kategorijai. Kaip teigia K. Pukelis (2000), mokytojų siekis atitikti nuolat kintančius profesinius reikalavimus iškelia mokymosi motyvacijos svarbą, nes naujovės savaime neskatina nei kvalifikacijos tobulinimo, nei karjeros plėtotės, t.y. kvalifikacijos problema egzistuoja tol, kol nuolatinis mokymasis netampa sudėtine asmens įsitikinimų dalimi.

Apibendrinant kvalifikacijos tobulinimo veiksnius, galima teigti, kad pedagogai tobulina kvalifikaciją veikiami aktyvių bei fiksuotų nuostatų: vieni siekdami profesinio prisitaikymo, o kiti profesinio tobulėjimo ir pripažinimo. Kuriant pedagogų kvalifikacijos tobulinimo sistemą turi būti tinkamai atsižvelgiama į pedagogų galimybes ir asmenines nuostatas siekiant tobulinti kvalifikaciją. Reikalinga tokia kvalifikacijos tobulinimo(si) sistema, kuri sudarytų kuo daugiau galimybių ir kuo geriau patenkintų skirtingus individų poreikius, kad būtų suderinamumas tarp paklausos ir pasiūlos. Pedagoginė pažanga reikalauja atsakingai įvertinti alternatyvias jų kvalifikacijos kėlimo programas, formuoti ir įvertinti mokslinių tyrimų poreikį, kad būtų atsakyta į naujus besikeičiančius ikimokyklinio ugdymo įstaigų vaikų ugdymo(si) poreikius, kad pedagogai rastų jiems priimtinas ir jų poreikius tenkinančias kvalifikacijos tobulinimo(si) formas, būdus ir galimybes.

2.4 Kvalifikacijos tobulinimo formos, būdai

Anot A. Hargreaves (1999), tokiems dalykams kaip kaita, tobulinimas ir profesinė raida yra gyvybiškai svarbu, kad mokytojai skirtų laiko ne tik savo pareigoms klasėje (ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje – grupėje), bet ir bendradarbiavimui su kolegomis ar savarankiškiems apmąstymams. Bendradarbiauti su kolegomis, savarankiškai apmąstyti savo veiklą ir numatyti tobulėjimo kryptis, dalyvauti mokymo renginiuose pedagogas gali įvairiomis formomis ir būdais ir visa tai vadinama kvalifikacijos tobulinimu.

Remiantis neformaliojo suaugusiųjų švietimo įstatymu (1998), galima teigti, kad mokytojų kvalifikacijos tobulinimas yra neformaliojo suaugusiųjų švietimo dalis. Šio įstatymo 5 straipsnyje nurodomos šios neformaliojo suaugusiųjų švietimo formos:

1) organizuota tikslinė savišvieta;

- 2) kursai (dieniniai, vakariniai, tęstiniai, trumpalaikiai ir kt.), seminarai, paskaitos;
- 3) neakivaizdinis (nuotolinis) švietimas;
- 4) žiniasklaidos priemonėmis perteikiamos šviečiamojo pobūdžio programos.

Valstybės ir savivaldybių mokyklų vadovų, jų pavaduotojų ugdymui, ugdymą organizuojančių skyrių vedėjų, mokytojų, pagalbos mokiniui specialistų kvalifikacijos tobulinimo nuostatuose (2007), teigiama, kad kvalifikacijos tobulinimas vykdomas pagal neformaliojo švietimo kvalifikacijos tobulinimo programas ir savišvietos būdu.

Pagal Lietuvos švietimo koncepciją (1992), pedagogų kvalifikacijos tobulinimas skirstomas į formalųjį ir neformalųjį. Formalusis kvalifikacijos tobulinimas yra vykdomas pagal kvalifikacijos tobulinimo programas. Kvalifikacijos tobulinimo programa – kompetencijų plėtojimo planas ir jo realizavimo aprašas, kuriame nusakyti mokymo(si) tikslai, uždaviniai, formos, turinys, įgyvendinimo nuoseklumas, trukmė, numatyti mokymo(si) metodai ir priemonės, plėtojamoms, įgyjamoms kompetencijoms ir jų vertinimas. (Valstybės ir savivaldybių mokyklų vadovų, jų pavaduotojų ugdymui, ugdymą organizuojančių skyrių vedėjų, mokytojų, pagalbos mokiniui specialistų kvalifikacijos tobulinimo nuostatai, 2007).

Pagal kvalifikacijos tobulinimo programas yra šios kvalifikacijos tobulinimo formos:

- Edukacinė išvyka – išvyka, kurios metu vykdoma kvalifikacijos tobulinimo programa ir įgyjamos, plėtojamoms kompetencijoms.
- Konferencija – teorinis diskusinis susirinkimas, pasitarimas, trunkantis ne mažiau kaip 6 akademinės valandas, vykdomas pagal kvalifikacijos tobulinimo programą.
- Kvalifikacijos tobulinimo renginys – veikla pagal kvalifikacijos tobulinimo programą, kurią gali vykdyti kvalifikacijos tobulinimo institucija – švietimo įstaiga ar kitas švietimo teikėjas, turintis teisę vykdyti valstybinių ir savivaldybių mokyklų vadovų, jų pavaduotojų ugdymui, ugdymą organizuojančių skyrių vedėjų, mokytojų, pagalbos mokiniui specialistų kvalifikacijos tobulinimą. Kursai – Švietimo ir mokslo ministro nustatytas privalomas kvalifikacijos tobulinimo renginys.
- Mokymo modulis – tam tikros kvalifikacijos įgijimo arba kvalifikacijos tobulinimo programos autonominė dalis, kuriai būdingi savarankiški tikslai, turinys, apimtis, mokymo(si) metodai bei vertinimas.
- Seminaras – dėstytojo, lektoriaus vadovaujama interaktyvi dalyvių sąveika pagal kvalifikacijos tobulinimo(si) programą.

- Stažuotė – veikla, vykdoma pagal kvalifikacijos tobulinimo programą, kuria siekiama įgyti ar plėtoti praktinės veiklos kompetencijas, įgyti praktinės patirties.

Autoriai skirtingai įvardija formalųjį ir neformalųjį pedagogų kvalifikacijos tobulinimą. Dalyvavimą kursuose, seminaruose, metodinės grupės posėdžiuose, kolegų ugdomosios veiklos stebėjimą E. Jurašaitė-Harbison (2005) vadina formaliu kvalifikacijos tobulinimas. Ji teigia, kad formalus mokymas(is) (kursai, seminarai) riboja laisvo pasirinkimo galimybes. Siekdamas patenkinti savo profesinės raidos poreikius ir ieškodamas atsakymų į iškilusius klausimus mokytojas nuolat siekia išmokti ką nors naujo.

Šiame darbe laikomasi nuostatos, kad formalus kvalifikacijos tobulinimas yra reglamentuota kvalifikacijos tobulinimo programa, kurią įvykdžius išduodamas kvalifikacijos tobulinimo pažymėjimas. Neformalus kvalifikacijos tobulinimas - pagrįstas savarankiškumo pagrindu.

Pedagogai turi galimybių kelti kvalifikaciją formaliu ir neformaliu būdu. Tačiau kvalifikacijos tobulinimo renginiai ne visada tenkina renginio dalyvio poreikius. Ugdytojas tobulina save kasdien: apmąstydamas kitos dienos planą pasitelkia savo patirtį ir kūrybiškumą, dalindamasis patirtimi su kolegomis, reflektuodamas savo veiklą. Tai yra neformalusis kvalifikacijos tobulinimas arba savanoriška pedagogo saviugda.

E. Jurašaitė-Harbison (2005) išskyrė šiuos aspektus nuo kurių priklauso neformalaus kvalifikacijos tobulinimas:

1. Polinkio į mokymą(si) (ar norėdamas ko nors išmokti pedagogas veiklą planuoja, ar tik laukia palankaus momento). Tai pozicija, kai pedagogas iš pradžių apibrėžia, ką nori sužinoti, o tada numato veiksmus, kurie išmokytų to siekti, arba pedagogas yra atviras mokymuisi, bet to neplanuoja.
2. Nuo mokymosi šaltinių (individualių ir socialinių). Individualiai pedagogas mokosi, kai analizuoja savo patirtį, skaito literatūrą, ieško medžiagos internete. Socialiniams mokymosi šaltiniams priklauso bendravimas su kolegomis, tėvais, administracija. Mokytojai dalijasi profesinėmis problemomis, diskutuoja, klausia patarimo, taiko jų patirtį.
3. Nuo mokymosi orientacijos (tobulinti mokymosi procesą ir save). Kai pedagogas svarsto konkrečias dilemas, jis orientuojasi į pedagogines problemas arba ieško atsakymų į bendrus mokymosi klausimus. Tie mokytojai, kurie mokydami atsigręžia į save, ieško galimybių tobulinti kompiuterinio raštingumo, užsienio kalbų ir kitus įgūdžius.

4. Nuo mokymosi proceso (spontaniško ar apgalvoto). Spontaniškas yra toks mokymasis, kai mokomasi nesiimant jokių veiksmų, kai išmokstama iš situacijų. Apgalvotas mokymasis - kai siekiant ko nors išmokti atliekami suplanuoti veiksmai.
5. Nuo reagavimo į mokymosi situacijas (racionaliai ir emocionaliai). Racionali situacija - kai pedagogas naują informaciją atrenka ir analizuoja kaip pritaikyti savo veikloje. Emocionali – kai pirmiausia aprašomi patirti jausmai.

Anot E. Jurašaitės-Harbison (2005), visi šie dalykai sudaro neturintį pertrūkių vientisumą–kontinuumą.

Vienas iš būdų tobulinti kvalifikaciją yra dalijimasis profesine patirtimi. Tai galima padaryti dalyvaujant įstaigos metodinėje veikloje. 2009 m. gegužės 25 d. Pedagogų raidos centro direktoriaus įsakymu patvirtintos Rekomendacijos mokytojų ir pagalbos mokiniui specialistų metodinei veiklai organizuoti. Metodinės veiklos tikslas - sudaryti sąlygas nuolat tobulinti kvalifikaciją ir kompetenciją, aptarti ir skleisti gerą patirtį, siekti ugdymo kokybės.

Kitas neformalus kvalifikacijos tobulinimo būdas yra savaiminis mokymasis arba savišvieta. „Savaiminis pedagogų kvalifikacinis tobulinimasis – tai savanoriška pedagogo saviugda (savišvieta), kurią skatina švietimo įstaigos, ir valstybė remia tiek, kiek kursų turinys atitinka mokyklos interesus“ (Lietuvos švietimo sistema 2009/10, p. 189). Šia forma mokantis išsikeliama individualūs profesinio tobulinimosi tikslai, pasirenkama tokios rūšies veikla, kuri mokytojo įsitikinimu sėkmingiausiai leidžia tuos tikslus pasiekti. „Žmogaus tobulėjimą ypač teigiamai veikia savišvieta, apibūdinama kaip kryptinga, sisteminga paties žmogaus organizuojama pažintinė veikla, siekiant plėsti ir kildinti savo išsimokslinimą bei mokslumą“ (Vaitkevičius J., 2008, p. 104) . „Savišvieta turi tapti ne vien teorine formule, bet realiu faktu. <...> Pradedant bet kokią veiklą visada svarbu žinoti, kokiam tikslui ši veikla reikalinga. Žinoti savišvietos tikslą svarbu, kadangi savanoriška veikla turi būti pagrįsta tikslinga savišvietos motyvacija, t.y. ji turi remtis supratimu, kam šito reikia, kodėl svarbu šioje srityje šviestis. Labai svarbu mokamai pasirinkti savišvietos turinį, laiką, gerai ją suplanuoti. Pasitenkinimas savišvieta, jos vertingumo jautimas – irgi reikšmingos savišvietos paskatos“ (Vaitkevičius J., 2008, p. 106). Kiekvienas pedagogas skaito profesinę ir grožinę literatūrą, naršo internete, tačiau pasak J. Vaitkevičiaus (2008), šiandien žmogaus savišvietos negalima net įsivaizduoti be glaudaus žmonių bendravimo, tiesioginio dalijimosi patirtimi. „Pedagogo patyrimas grindžiamas vaikų stebėjimo medžiaga, atskleidžiančia bendrąsias jų socialinės patirties plėtojimosi tendencijas darželyje ir mokykloje. Vaikų patirtis

tampa naujos pedagoginės strategijos paieškų pagrindu, išryškėja faktai ir įvykiai, reikšmingi vaiko patyrimo plėtojimui(si)“ (Juodaitytė A., 2003, p. 273).

Ikimokyklinio ugdymo pedagogų kvalifikacijos tobulinimas turi būti labiau orientuotas į kvalifikacijos tobulinimo veiklos įstaigoje skatinimą, į mokymąsi organizacijoje. Kaip teigia Želvys R. (2003), besimokančios organizacijos, t.y. organizacijos, kurios kryptingai rūpinasi nuolatiniu ir sistemingu visų darbuotojų tobulinimusi. Organizacijos strategijos formavimas, vykdymas, vertinimas ir tobulinimas sąmoningai organizuojamas kaip mokymosi procesas, dalyvaujant visiems organizacijos nariams. Tai reiškia, kad visi organizacijos nariai dalyvauja priimant sprendimus bei prisiima atsakomybę už jų įgyvendinimą. Vizija, veiklos, inovacijos gali būti nuleidžiamos ir “iš viršaus“, tačiau tokiu atveju sunku tikėtis, kad organizacijos nariai bus aktyvūs jų vykdytojai. Labiau tikėtina, kad jie bus klusnūs ir pasyvūs vykdytojai. Kiekvienas organizacijos narys turėtų jaustis galįs siūlyti idėjas, sumanymus, įnešti savo indėlį į bendrą veiklą. Reiškia, šioje procedūroje kiekvienas organizacijos narys yra skatinamas suvokti savo norus, tikslus, lūkesčius ir susieti juos su organizacijos tikslais, vizija ir t. t. Antras svarbus dalykas – nuolatinė refleksija ir situacijos kritinė analizė. Ši procedūra įtakoja ir lemia organizacijos ateities strateginius planus, vizijos ir misijos, tikslų ir uždavinių peržiūrėjimą. D. Hopkins, M. Ainscow, M. West (1998) teigia, kad „veiksmas turi skatinti tobulinti“, jei pasirenkamos strategijos ir konkrečios veiklos neturi tikslo patobulinti – jos nėra vertingos. Todėl, šių autorių teigimu, lemiamą organizacijos tobulėjimo prielaidą yra nuolatinis apmąstymas, kaip siejasi atliekamas veiksmas ir tobulinimas. Besimokančioje organizacijoje visi veiksmai turėtų siekti kito aukštesnio lygio ar kokybės. Todėl apibendrintai galima teigti, kad bet koks veiksmas organizacijoje - strategijos, vizijos, tikslų ir uždavinių formavimas (dalyvaujant visiems organizacijos nariams) yra ir mokymosi procesas. Šiame procese dalyvaujantys organizacijos nariai įprasmina nors dalelytę savo tikslų, norų, lūkesčių ir taip tobulina savo kvalifikaciją.

Mokymasis organizacijoje aktualus ikimokyklinėms įstaigoms, siekiančioms tapti besimokančiomis. „Ikimokyklinio ugdymo įstaigos kaip ir bendrojo lavinimo mokyklos vykdo besimokančios organizacijos vystymo strategiją. Tačiau ši tendencija nepakankamai ryški. Ikimokyklinio ugdymo įstaigose besimokančios organizacijos požymiai reiškiasi skirtingu intensyvumu. Išlieka aktuali jų raiškos nuolatinės plėtotės problema, kuriant mokymąsi skatinantį klimatą, naujas mokymosi strategijas ir formas“ (Aušbikavičienė, Gumuliauskienė, 2010, p. 13).

Kelti kvalifikaciją yra daug galimybių. Tai dalyvavimas seminaruose, kursuose, metodinio būrelio veikloje, stebėti kitų pedagogų darbą. Pedagogas pats numato kvalifikacijos kėlimo tikslus,

pasirenka mokymosi būdus kurie geriausiai atitinka jo stilių ir šiam tikslui pasiekti atlieka savo veiklos analizę. Tačiau nacionaliniu mastu ypač didelis dėmesys sukonzentruotas į formalų ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo įstaigų pedagogų kvalifikacijos tobulinimą, o dėmesys neformaliajam kvalifikacijos tobulinimui, t.y. kasdieninio pedagoginio darbo kompetencijų ugdymui yra nepakankamas. Formalus kvalifikacijos tobulinimas ypač svarbus ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo įstaigos pedagogams, siekiantiems aukštesnės kvalifikacinės kategorijos, nes vertinama ir praktinė veikla, ir teorinis pasirengimas. Sunku pamatuoti kvalifikacijos tobulinimo įtaką ugdymo procesui, mokytojo veiklai ir mokinių ugdymo rezultatams. Neaiškus ir nereglamentuotas efektyvumas besimokančiajam, nes renkantis kvalifikacijos tobulinimo formą ir būdus, dominuoja pasiūlos modelis, o pasirinkti kvalifikacijos tobulinimo turinį, pagal pedagogų poreikį galimybės yra ribotos. Nėra reglamentuotas finansavimo galimybės, o individualios ikimokyklinio ugdymo pedagogų mokymosi nuostatos gana silpnos ir orientuotos į formalumą, būtent kvalifikacijos tobulinimo pažymėjimo gavimą.

Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo įstaigų pedagogai kvalifikaciją tobulina norėdami atitikti aukštesnių institucijų nurodymus, arba ieškodami atsakymų į jam rūpimus klausimus. Ir vienu, ir kitu atveju reikalingi resursai, visų pirma finansiniai. Jei yra keliami atitinkami reikalavimai, tai turi būti numatytos ir tų reikalavimų įgyvendinimo finansinės galimybės. Todėl sekančiame skyriuje aptariami ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo įstaigų finansavimo šaltiniai, kvalifikacijos tobulinimui skiriamos lėšos.

3. IKIMOKYKLINIO IR PRIEŠMOKYKLINIO UGDYMO(SI) ĮSTAIGŲ FINANSAVIMO SISTEMA

3.1 Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo(si) įstaigų finansavimo šaltiniai

Ugdymo kokybė priklauso nuo ugdymo(si) finansinių ir materialinių išteklių. Švietimo gairėse (2002) teigiama, kad valstybė, laukdama iš švietimo sistemos didesnio efektyvumo bei kokybiško ugdymo, turi užtikrinti ir nepertraukiamą, nuolat augantį finansavimą. Nors finansinių lėšų visada trūksta, tačiau, kaip teigia V. Lamanuskas (2004), Lietuva privalo rūpintis švietimo kokybe, nes švietimas yra pagrindinis mūsų visų geresnio gyvenimo garantas.

Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo įstaigų pedagogų lūkesčiai bei keliami reikalavimai, susiję su kvalifikacijos tobulinimu gali būti įgyvendinami tik turint finansinių resursų.

Nepakankamas finansinių galimybių suvokimas gali riboti arba plėsti kvalifikacijos tobulinimo(si) galimybes, nes kai už kvalifikacijos kursus niekas nemoka, pedagogai eina į nemokamus arba kuo pigesnius kursus, tik tam, kad gautų pažymėjimą. R. Laužackas, E. Danilevičius, O. Gurskienė (2004), teigia, kad tuomet iškyla viena didžiausių suaugusių mokymosi problemų - mokymosi pasiūlos ir paklausos suderinamumas, t.y. ar besimokantieji randa mokymosi renginiuose tai ko ieško.

Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo įstaigų finansavimo šaltiniai:

- Valstybės biudžeto lėšos, kurios paskiriamos ir pervedamos savivaldybei;
- Savivaldybės biudžeto lėšos;
- Specialiosios programos lėšos (tėvų įmokos už vaiko išlaikymą įstaigoje);
- Paramos lėšos (tiekėjų, tėvų ir kitų asmenų parama, 2 proc. gyventojų pajamų mokestis);
- Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšos;
- Kitos lėšos (už patalpų nuomą).

Švietimo įstaigos finansuojamas iš dviejų pagrindinių šaltinių: valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų. Vadovaujantis Darželio-mokyklos bendraisiais nuostatais (2000), ikimokyklinio ugdymo įstaigų programų vykdymą finansuoja steigėjas, ugdytinių tėvai (globėjai), rėmėjai teisės aktų nustatyta tvarka. Ikimokyklinių ugdymo įstaigų steigėjas yra savivaldybė. Būtent savivaldybės biudžeto lėšos yra pagrindinis ikimokyklinių ugdymo įstaigų finansavimo šaltinis.

Kitas finansavimo šaltinis yra valstybės biudžeto lėšos, tai yra tikslinė dotacija vaikų ugdymui – mokinio krepšelis. 2001 m. gruodžio 14 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybė nutarimu Nr. 1520 „Dėl Bendrojo lavinimo mokyklų finansavimo reformos nuostatų“ buvo įvestas mokyklų finansavimas pagal mokinio krepšelio metodiką. Mokinio krepšelio įvedimu siekiama šių tikslų:

- Efektyviau naudojant švietimui skiriamas lėšas, gerinti švietimo paslaugų kokybę, sudaryti galimybes teikti švietimo paslaugas asmenims atsižvelgiant į jų gebėjimus ir poreikius;
- Sukurti skaidrią švietimo finansavimo sistemą;
- Suteikti mokiniams ir jų tėvams galimybę pasirinkti mokymo įstaigą ir sudaryti sąlygas šią teisę įgyvendinti;
- Racionaliau sutvarkyti bendrojo lavinimo mokyklų tinklą;
- Stiprinti mokyklų finansinį savarankiškumą.

Mokinio krepšelio metodikos pagrindiniai tikslai yra didinti tėvų galimybę rinktis mokyklą, jų suinteresuotumą vaiko ugdymu ir skatinti konkurenciją tarp mokyklų, suteikti galimybę mažiau pasiturinčių šeimų vaikams gauti geresnį išsilavinimą. Mokinio krepšelis lopšeliuose-darželiuose nuo 2003m. skiriamas priešmokykliniam ugdymui, o nuo 2011 metų sausio 1 d. įvedamas ir ikimokyklinuko krepšelis. Ikimokyklinuko krepšelis yra Mokinio krepšelio lėšų apskaičiavimo ir paskirstymo metodikos sudedamoji dalis. Jis apskaičiuotas pagal vaikų skaičių fiksuotą Mokinių registre. Šios lėšos skiriamos visoms ikimokyklinio ugdymo įstaigoms per tikslinę dotaciją. Ikimokyklinuko krepšelis numatomas 20 valandų. ugdymui per savaitę finansuoti. Likusią ugdymo laiko dalį turi skirti steigėjas.

Ikimokyklinio ugdymo krepšelis įvestas tam, kad paskatintų privataus verslo plėtrą ikimokykliniame sektoriuje. Esant tokiai finansavimo formai didėja konkurencija, kuri skatina ikimokyklinio ugdymo įstaigas dirbti kokybiškiau ir lanksčiau. Tačiau esant tik daliniam ikimokyklinuko krepšeliui, ikimokyklinio ugdymo įstaigų finansavimas ir toliau priklauso nuo savivaldybės politikų geranoriškumo ir finansinių galimybių.

Kitas ikimokyklinių ir priešmokyklinių ugdymo įstaigų finansavimo šaltinis yra specialios programos lėšos – tai yra gautos tėvų įmokos už vaikų išlaikymą lopšelyje-darželyje. Pagal Biudžeto sandaros įstatymo 22 str. 3 d. specialiosios programos lėšos laikomos savivaldybės biudžeto lėšomis ir jos paskirstomos pagal savivaldybės biudžeto asignavimų skaičiavimo kriterijus. Mokesčio dydį už vaiko išlaikymą ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo įstaigoje nustato miesto taryba ir jis šiuo metu yra prilyginamas maitinimo išlaidoms. Įstatymo numatytais atvejais

tėvai yra atleidžiami nuo mokesčio už vaikų išlaikymą ugdymo įstaigose arba moka tik dalį mokesčio.

2008 metais O. Monkevičienė, V.S. Glebuviene, M. Jonilienė ir kiti. atliko tyrimą „Ikimokyklinio ugdymo įvairovė: esama situacija ir visuomenės lūkesčiai“, kuriame teigiama, kad ikimokyklinių ugdymo įstaigų teikiamų ugdymo ir su juo susijusios paslaugos finansuojamos iš biudžeto, tačiau norint užtikrinti kokybiškas paslaugas reikia ieškoti papildomų finansavimo šaltinių. Vienas iš tokių šaltinių labdaros ir paramos lėšos. Lietuvos Respublikos gyventojų pajamų mokesčio įstatymo nuostatomis (2002), numatyta nuolatiniam Lietuvos gyventojui teisė nuo per kalendorinius metus gautų pajamų išskaičiuota (mokėtina) pajamų mokesčio dalimi (iki 2 procentų) paremti pasirinktą subjektą, kuris pagal Lietuvos Respublikos labdaros ir paramos įstatymą turi teisę gauti paramą. Dėl įvairių priežasčių iš steigėjų negaunančios lėšų ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo įstaigos susiduria su problemomis, kurias padeda spręsti gaunama 2 proc. metinio gyventojų pajamų mokesčio parama, tačiau ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo įstaigos gali gauti paramą ir iš kitų įvairių fizinių bei juridinių asmenų. Nors papildomų lėšų ikimokyklinės įstaigos gauna už patalpų nuomą, dalyvaudamos įvairiuose projektuose, tačiau visų galimybių neišnaudoja. Anot O. Monkevičienės, V.S. Glebuviene, M. Jonilienės (2008), papildomų finansavimo šaltinių siekimo įstaigose trukdžiai yra: nepakankamas švietimo strategų palaikymas siekiant gauti finansavimą iš Europos Sąjungos fondų ir neteisingas lėšų skirstymas, vykdam tarptautinius projektus, neaiškios priežastys dėl kurių atmetami projektai, asmeninių ryšių svarba, be kurių negalima laimėti projektų, gebėjimų rašyti projektus stoka, įstatymų, skatinančių verslininkus investuoti, nebuvimas, ikimokyklinuko krepšelio lėšų nebuvimas, įvairūs draudimai, žemas ikimokyklinių įstaigų įvaizdis.

Apibendrinus ikimokyklinio ugdymo įstaigų finansavimo šaltinius, svarbu išskirti, kiek lėšų ir iš kokio šaltinio, yra skiriama pedagogų kvalifikacijos tobulinimui.

3.2 Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo(si) įstaigų pedagogų kvalifikacijos tobulinimo finansavimas

Pagal valstybinės švietimo strategijos 2003-2012 nuostatas (2003) yra užtikrinamas mokytojų rengimo, kvalifikacijos tobulinimo ir naujų kvalifikacijų įgijimo programų, atitinkančių švietimo reformos poreikius, reikiamas finansavimas. Visiems mokytojams sudaromos galimybės tobulinti kvalifikaciją arba įgyti naujų kvalifikacijų, tačiau R. Ališauskienė, L. Ušėckienė (2005)

atliktu tyrimu atskleidė, kad didžiausios profesinio tobulėjimo kliūtys yra lėšų ir laiko stoka. Pagal mokytojų ir pagalbos mokiniui specialistų (išskyrus psichologus) atestacijos nuostatus (2008), mokytojų ir pagalbos mokiniui specialistų atestacijos išlaidas apmoka institucija ar jos steigėjas/valdymo organas teisės aktų nustatyta tvarka. Valstybinių ir savivaldybių mokyklų vadovų, jų pavaduotojų ugdymui, ugdymą organizuojančių skyrių vedėjų, mokytojų, pagalbos mokiniui specialistų kvalifikacijos tobulinimo nuostatuose (2007) pabrėžiama, kad savivaldybių administracijos ir jų įgalioti asmenys sudaro sąlygas bei skiria lėšų jai pavaldžių švietimo įstaigų pedagogų kvalifikacijai tobulinti.

Šiaulių miesto savivaldybės taryba (2002 metų spalio 24 d. sprendimas Nr. 518 „Dėl švietimo įstaigų asignavimų decentralizavimo“) nusprendė nuo 2003 m. sausio 1 dienos decentralizuoti Šiaulių miesto švietimo įstaigų valdymą. Šiaulių miesto savivaldybės ikimokyklinėms įstaigoms buvo suteiktas realus finansinis savarankiškumas ir finansinė atskaitomybė, įstaigos pačios nusprendžia, kiek ir kam skirti lėšų. Pagrindiniai šaltiniai, iš kurių skiriamos lėšos kvalifikacijos tobulinimui yra savivaldybės biudžeto lėšos, o savivaldybės biudžeto asignavimų skaičiavimo kriterijai sudaromi, atsižvelgiant į savivaldybės biudžeto galimybes. Pavyzdžiui, pagal Šiaulių miesto savivaldybės 2011 metų biudžeto asignavimų skaičiavimo kriterijus biudžetinėms įstaigoms, patvirtintus Šiaulių m. savivaldybės administracijos direktoriaus 2010-06-11 d. įsakymu Nr. A-709, kvalifikacijos tobulinimui visos biudžetinės įstaigos skiria 0,2 proc. nuo darbo užmokesčio fondo. Kriterijai yra rekomendacinio pobūdžio ir įstaigos pačios sprendžia, ar jas naudoti pagal paskirtį, ar taupyti kitiems tikslams. Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo įstaigoms ypač aktualu gerinti savo išorinį įvaizdį, todėl jos suinteresuotos kuo daugiau lėšų sutaupyti ir panaudoti patalpų remontui, baldų įsigijimui, remontui. Ekonominio sunkmečio metu Šiaulių m. savivaldybei yra svarbiausia užtikrinti miesto lopšelių-darželių funkcionavimą, todėl lėšų darbuotojų kvalifikacijos tobulinimui ne visada lieka.

Nuo 2011 metų sausio 1 dienos įvestas ikimokyklinuko krepšelis užtikrina, kad įstaigos, ugdančios vaikus pagal ikimokyklinio ugdymo programas, gautų lėšas iš Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto. Vadovaujantis Mokinio krepšelio apskaičiavimo ir paskirstymo metodika, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. birželio 27 d. nutarimu Nr. 785 (Žin., 2001, Nr. -2040; 2009, Nr. 158-7134), ikimokyklinuko krepšelis skirstomas taip: penkis procentus įstaigai apskaičiuotų ikimokyklinio ugdymo krepšelio lėšų perskirsto savivaldybės savo nustatyta tvarka ikimokyklinio ugdymo prieinamumui užtikrinti ir ugdymo formų įvairovei įgyvendinti. Likusius 95 procentus skirsto įstaigos: darbo užmokesčiui pagal ugdymo planą ir ugdymo procesui organizuoti ir

valdyti, ugdymo reikmėms, auklėtojų ir kitų ugdymo procese dalyvaujančių asmenų kvalifikacijai tobulinti.

Krepšelio apskaičiavimo ir paskirstymo metodikoje rekomenduojama ugdymo priemonėms skirti 70 litų, ugdytinių pažintinei veiklai - 10,4 litų, auklėtojų ir kitų ugdymo(si) procese dalyvaujančių asmenų kvalifikacijai tobulinti 19 litų. Šioje metodikoje nurodyta, kad šioms ugdymo reikmėms turi būti skiriama ne mažiau kaip 60 procentų minėtų sumų. Taigi, pedagogų kvalifikacijos tobulinimui rekomenduojama skirti 19 Lt vienam vaikui. Jei ikimokyklinės ugdymo įstaigos skirs mažiausią rekomenduojama dalį, t.y. 60 proc. šios sumos, tai sudarys 11,4 lito vienam vaikui. Pavyzdžiui, jei lopšelyje-darželyje yra 100 vaikų, tai iš ikimokyklinuko krepšelio šios įstaigos pedagogų kvalifikacijos tobulinimui skiriama apie 1100 litų per metus. Tai nėra daug, bet tikėtina, kad šios lėšos sudarys geresnes sąlygas dalyvauti pedagogams kvalifikacijos tobulinimo renginiuose. Krepšelio apskaičiavimo ir patvirtinimo metodika, skirstant lėšas nustato tik rekomenduojamas ir minimalias sumas. Taip sudaromos galimybės lanksčiai panaudoti krepšelio lėšas. Nors sudarytos galimybės savarankiškai tvarkyti savo biudžetus, tačiau kyla klausimas, ar bus skiriama pakankamai lėšų darbuotojų kvalifikacijos tobulinimui. Kvalifikacinius reikalavimus kelia Švietimo ir mokslo ministerija, švietimo politikai respublikiniu lygiu, tačiau savivaldybės nėra įpareigosos skirti lėšų tiek kiek reikia, o ir pačios įstaigos suinteresuotos taupyti ir sutaupytas lėšas naudoti savo nuožiūra. Kiek taupyti, sprendžia pati įstaiga, todėl gali būti taupoma taip, kad kvalifikacijos tobulinimui nepaliekama visiškai pinigų. Savivaldybė neįpareigota ir nepajėgi užtikrinti reikiamą finansavimą. Lėšų skyrimas kvalifikacijos tobulinimui iš savivaldybės biudžeto nėra aiškiai apibrėžtas, todėl gali būti ir neužtikrinamas. Lėšos gali būti sėkmingai taupomos arba naudojamos visiškai neefektyviai kvalifikacijos tobulinimo sąskaita. Kita vertus, skirtingose savivaldybėse taikomi skirtingi finansavimo principai. Tai priklauso nuo savivaldybės biudžeto. Vienose savivaldybėse lėšų pedagogų kvalifikacijai skiriama, kitose (kaip Šiaulių miesto savivaldybė) rūpinamasi, kad šios įstaigos tik užtikrintų pagrindines funkcijas. Nuo 2011 metų įvestas dalinis „ikimokyklinuko krepšelis“ iš dalies turėtų stabilizuoti nepakankamą ikimokyklinių ugdymo įstaigų finansavimą. Tačiau tik iš dalies, nes pedagogai ir toliau turės skirtingas finansines galimybes tobulinti kvalifikaciją, kurios priklausys nuo savivaldybės biudžeto surinkimo, savivaldybės politikų malonės, ir žinoma nuo ikimokyklinės įstaigos požiūrio į kvalifikacijos tobulinimą kaip būtinumą siekiant teikiamų paslaugų kokybės..

Ikimokyklinių ugdymo įstaigų kvalifikacijos tobulinimas finansuojamas iš savivaldybės ir valstybės biudžeto lėšų. Centralizuotai, t.y. valstybės lygmeniu pedagogų rengimo ir

kvalifikacijos tobulinimo srityje kryptingai rengiantis pertvarkai bei siekiant kokybės ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo įstaigų pedagogų kvalifikacijos tobulinimui, panaudojamos Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšos. Pagal Ugdymo plėtotės centro, kurio viena iš funkcijų yra formuoti ir koordinuoti nuolatinio suaugusiųjų mokymo(si) ir kvalifikacijos tobulinimo sistemą, teikiamą informaciją, 2009 m. sausio 9 dieną Mokytojų kompetencijos centras pasirašė sutartį su Švietimo ir mokslo ministerija ir Paramos fondo Europos socialinio fondo agentūra dėl paramos skyrimo projektui „Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo plėtra“. Šis projektas įgyvendinamas 2007 – 2013 metais. Šiam projektui skirta 11.322.700 Lt. parama. Projekto metu sukurtos kvalifikacijos tobulinimo programos skirtos skatinti atsirasti naujoms ikimokyklinio, priešmokyklinio ugdymo paslaugoms, kurios leis lanksčiau derinti šeimoms, auginančios ikimokyklinio amžiaus vaikus, pareigas su profesine veikla, suteiks galimybę tobulinti pedagoginio personalo kompetencijas. Pagrindinis šio projekto tikslas - gerinti ikimokyklinio, priešmokyklinio ir nuotolinio mokymosi tinklų teikiamų paslaugų kokybę bei efektyvumą, siekiant kaimo vietovių gyventojams padėti įgyti reikiamą kvalifikaciją ir įgūdžius.

Projekto uždaviniai:

- sukurti kvalifikacijos tobulinimo programas ikimokyklinio, priešmokyklinio ugdymo programas įgyvendinančių institucijų vadovams, auklėtojams, pedagogams, savivaldybių administracijų vadovams, dėstytojams;
- apmokyti ikimokyklinio, priešmokyklinio ugdymo programas įgyvendinančių institucijų vadovus bei auklėtojus ir pedagogus, savivaldybių administracijų vadovus, dėstytojus, siekiant jiems padėti įgyti vadybines, edukacines kompetencijas;
- sukurti naujas kvalifikacijos tobulinimo priemones ikimokyklinio, priešmokyklinio ugdymo programas įgyvendinančių institucijų pedagoginiam personalui, savivaldybių administracijų vadovams, dėstytojams, siekiant tobulinti jų kompetencijas.

Projekto tikslinės grupės:

- Įvairių ikimokyklinio ugdymo valdymo lygmenų vadovai;
- Ikimokyklinio ugdymo auklėtojai, priešmokyklinio ugdymo pedagogai;
- Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogų rengėjai (dėstytojai);
- Nevalstybiniai ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programų teikėjai.

Projekto vykdytojas – Ugdymo plėtotės centras.

Projektą numatoma vykdyti trejus metus.

Projekto partneriai – 60 Lietuvos savivaldybių (<http://www.upc.smm.lt/projektai/pletra/>)

Projekto pradžia - 2009 m. sausio 9 d., pabaiga - 2011 gruodžio 31 d.

Ikimokyklinio ugdymo auklėtojų ir priešmokyklinio ugdymo pedagogų šiame projekte turi respublikiniu mastu dalyvauti 3390 asmenų. A. Meldžiukienė (2010), savo ataskaitoje pateikė projekto rezultatus: planuojama, kad mokymuose sudalyvaus 1695 ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo įstaigų pedagogai ir jie patobulins savo vadybinę ir edukacines kompetencijas.

Iš Europos Sąjungos struktūrinių fondų skirtos didžiulės lėšos ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo(si) paslaugas teikiančių pedagogų kvalifikacijos tobulinimui. Tačiau šie kursai prieinami tik projekto metu ir tik iš anksto parinktai auditorijai. Šiuose mokymuose sudalyvaus tik trečdalis visos Lietuvos, taip pat ir Šiaulių miesto auklėtojų ir priešmokyklinio ugdymo pedagogų. Kitai daliai pedagogų panašūs mokymai būtų prieinami tik turint kvalifikacijos tobulinimui(si) skirtų finansinių resursų.

Taigi, ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo įstaigoms pedagogų kvalifikacijos tobulinimui lėšos skiriamos iš 2 pagrindinių finansavimo šaltinių: savivaldybės biudžeto lėšų ir valstybės biudžeto lėšų (ikimokyklinuko ir mokinio krepšelis). Taip pat pedagogai turi galimybę dalyvauti nemokamuose arba iš ES struktūrinių fondų finansuojamuose mokymuose. Bet tokie mokymai orientuoti į pasiūlą, o ne į paklausą. Jei pedagogas ieško kursų ar seminarų pagal savo poreikius, tam reikia finansinių resursų. Tai užtikrina švietimo teikėjas, tačiau jis savų lėšų neturi, o steigėjas, t.y savivaldybė neįpareigota užtikrinti reikiamą finansavimą. „Lietuvos švietimo išteklių yra ir dar ilgai bus riboti, todėl labai svarbu pasiekti, kad jie būtų efektyviai naudojami. (Švietimo gairės, 2002, p. 95). Atsižvelgiant į tai tikslinga būtų valstybės lygmeniu reglamentuoti kvalifikacijos tobulinimo finansavimo tvarką, kad šiai sričiai skirtos lėšos būtų naudojamos pagal paskirtį. Taip būtų galima užtikrinti ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo įstaigų pedagogams vienodas sąlygas tobulinti kvalifikaciją. Kita vertus, reikia keisti požiūrį į pedagogo kvalifikacijos tobulinimą: esant nepakankamam finansavimui ypač svarbu populiarinti neformalųjį kvalifikacijos tobulinimą, organizuoti mokymąsi darbo vietoje, inicijuoti besimokančios organizacijos principais grįstą kvalifikacijos tobulinimo sistemą.

4. KVALIFIKACIJOS TOBULINIMO YPATUMŲ ŠIAULIŲ MIESTO IKIMOKYKLINIO IR PRIEŠMOKYKLINIO UGDYMO ĮSTAIGOSE EMPIRINIS TYRIMAS

4.1 Tyrimo metodika ir organizavimas

Išanalizavus ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo įstaigų pedagogų kvalifikacijos tobulinimo teorinius aspektus, atliktas empirinis Šiaulių miesto ikimokyklinių ugdymo įstaigų pedagogų kvalifikacijos tobulinimo ypatumų tyrimas. Atliktas kiekybinis tyrimas, kuris reiškia, kad „edukologinio pažinimo objekto požymiai matuojami skalėmis, apdorojami ir analizuojami statistiniais metodais, o rezultatai interpretuojami iš anksto užbrėžtų prielaidų aspektu”. (Bitinas B., 2006, p. 82).

Kaip jau buvo minėta įvadinėje dalyje, empirinis tyrimas atliktas dviem etapais. Pirmame etape analizuoti Šiaulių miesto savivaldybės finansiniai dokumentai: atlikta 29 ikimokyklinių įstaigų 2006-2010 Biudžeto vykdymo ataskaitų analizė. Antrajame empirinio tyrimo etape apklausti Šiaulių miesto ikimokyklinio ugdymo įstaigų pedagogai.

Pirmajame empirinio tyrimo etape siekiama išsiaiškinti, kaip Šiaulių miesto savivaldybės lygmenyje finansuojamas ikimokyklinio ugdymo įstaigų pedagogų kvalifikacijos tobulinimas. Tuo tikslu atlikta Šiaulių miesto savivaldybės administracijos finansinių dokumentų turinio analizė. “Struktūrinė turinio analizė (kitaip vadinama Content analizė - tai bendrai paimtų tekstų turinių analizė, atliekama naudojant standartines matuojamasias, statistines procedūras ir norint gauti jų objektyvias charakteristikas <.....>. Šis metodas remiasi statistinių įvairių teksto charakteristikų įvertinimu“. (Valackienė A., Mikėnė S., 2008, p. 93).

Iš Šiaulių miesto savivaldybės administracijos finansų skyriaus gautos visų Šiaulių miesto ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo įstaigų 2006-2010 metų Biudžeto vykdymo ataskaitos. Iš šių ataskaitų surinkti duomenys sugrupuoti, sukvalifikuoti ir sudarytos lentelės (Priedas Nr. 1, 2.). Lentelėse pateikti duomenys įvertinti naudojantis statistiniais metodais. „Be statistinių metodų neįmanoma spręsti ugdymo valdymo problemų, siekiant įrodyti teiginių apie ugdymą teisingumą. <...> Statistika gerai atskleidžia, kas yra bloga ugdymo realybėje, iš dalies atspindi tai, kas yra gera, tačiau nieko nesako apie tai, kaip realizuoti idealų ugdymą (Bitinas B., 2006, p. 11). Atlikto kiekybinio turinio analizės rezultatai interpretuojami ir siejami su tyrimo tikslu ir uždaviniais.

4.2 Tyrimo imties charakteristika

Ikimokyklinio ugdymo(si) pedagogo, mokymosi visą gyvenimą sistemos dalyvio, kvalifikacijos tobulinimas yra vienas iš svarbiausių švietimo sistemai keliamų reikalavimų, todėl, norint išsiaiškinti ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo įstaigų pedagogų požiūrį į kvalifikacijos tobulinimą, atlikta anketinė apklausa. Anot O. Tijūnėlienės, A. Virbalienės, (2006), apklausa raštu padeda surinkti nemažai vertingos informacijos, kuri atskleidžia realybę, rodo jos raidos tendencijas, reiškinių ryšius, jų sąveiką, kt. Šios apklausos tikslas – išsiaiškinti Šiaulių miesto ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogų požiūrį į kvalifikacijos tobulinimo sistemą, sužinoti su kokiais sunkumais jie susiduria tobulindami kvalifikaciją.

Anketa (3 priedas) parengta remiantis sociologinio tyrimo “Mokytojų kvalifikacijos tobulinimo finansavimo problemos savivaldybėse” ataskaitos teiginiais (2003), bei teorine medžiaga: E. Jurašaitė – Harbison (2006), R. Laužackas, G. Gedvilienė, V. Tutlys ir kt. (2008), A. Valackienė, S. Mikėnė ir kt. (2008).

Kaip teigia K. Kardelis (2002), visų pirma, būtina pabrėžti, jog imtis (kiek atvejų turi būti atrinkta, kad tiksliai būtų atspindėta populiacija), jos sudarymo būdas, dydis ir kt. yra itin svarbios empirinio tyrimo metodologinės charakteristikos. Atsitiktinis tiriamosios grupės imties parinkimo būdas suteikia kiekvienam populiacijos individui vienodą galimybę patekti į grupę. Atsitiktinės imties esmė, sudarymo principai bei matematinis statistinis pagrindimas yra plačiai aprašyti socialinių tyrimų klausimus nagrinėjančioje specialiojoje literatūroje. Todėl šiame darbe būtent atsitiktinės atrankos būdu buvo išdalinta 200 anketų ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo(si) paslaugas teikiantiems pedagogams (neskaitant vadovų), iš kurių 177 anketos sugrįžo. Taigi iš viso buvo apklausta 177 respondentai, t.y. ikimokyklinio ugdymo auklėtojai, priešmokyklinio ugdymo pedagogai, logopedai, meninio ugdymo mokytojai. Tyrimo imtį atstovavo Šiaulių miesto 21 ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo įstaiga. Manytina, jog tokia tyrimo imtis, t.y. kuomet tyrime dalyvauja dauguma Šiaulių mieste esančių ikimokyklinio ugdymo įstaigų (t.y. iš visų 29 Šiauliuose esančių ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo įstaigų, 21 įstaigos pedagogai dalyvavo tyrime), yra pakankama, remiantis kuria galime daryti išvadas apie kvalifikacijos tobulinimo ypatumus Šiaulių miesto ikimokyklinio ugdymo įstaigose. Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogų apklausos duomenys matuojami santykiniais dažniais, analizuojami remiantis statistiniais tyrimo metodais. Duomenys įvertinami ir interpretuojami. Gautų tyrimo rezultatų pagrindu

suformuotos išvados ir rekomendacijos kaip ikimokyklinio ugdymo įstaigoms tobulinti pedagogų kvalifikacijos tobulinimo sistemą.

4.3 Šiaulių miesto savivaldybės administracijos ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo įstaigų pedagogų kvalifikacijos tobulinimo finansavimo ypatumai (finansinių dokumentų turinio analizės rezultatai)

Šiaulių miesto ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo įstaigos, skirdamos lėšas darbuotojų kvalifikacijos tobulinimui, vadovaujasi nustatytais, Šiaulių miesto savivaldybės administracijos direktoriaus patvirtintais, Šiaulių miesto savivaldybės biudžeto asignavimų skaičiavimo kriterijais biudžetinėms įstaigoms. Šie kriterijai nustatomi kiekvieniems metams. Lentelėje Nr. 3 pateikiami 2006-2010 metų Šiaulių miesto ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo įstaigų darbuotojams skiriamų lėšų normatyvai.

3 lentelė

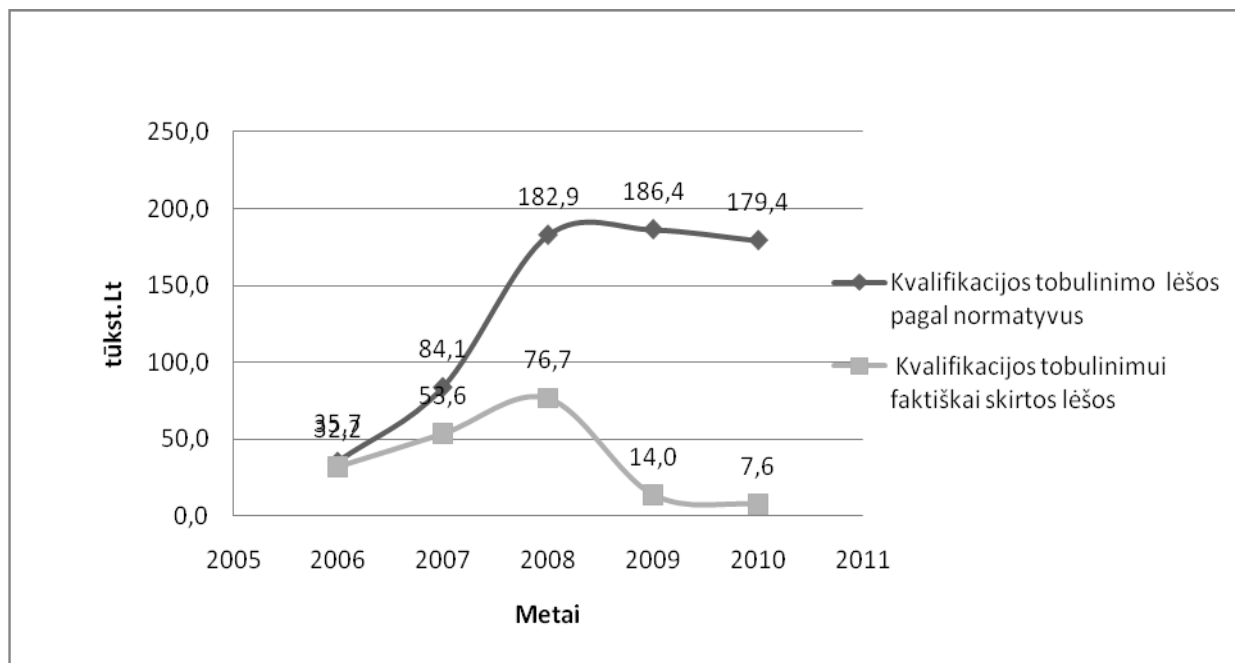
Šiaulių miesto savivaldybės administracijos direktoriaus patvirtinti biudžetinių įstaigų kvalifikacijos tobulinimui skiriamų lėšų normatyvai

Metai	Dokumentas pagal kurį skaičiuojami asignavimai kvalifikacijos tobulinimui		Kvalifikacijos tobulinimui skiriamų lėšų norma
	Dokumento pavadinimas	Patvirtinta	
2006	Šiaulių miesto biudžeto projektų rengimo taisyklių, 1 priedas “Šiaulių miesto savivaldybės 2006 metų biudžeto asignavimų skaičiavimo kriterijai biudžetinėms įstaigoms”	Šiaulių miesto savivaldybės administracijos direktoriaus įsakymas 2005-06-13 Nr. A-673	0,25 proc. nuo apskaičiuoto darbo užmokesčio, neįtraukiant mokinio krepšelio lėšų.
2007	Šiaulių miesto biudžeto projektų rengimo taisyklių, 1 priedas “Šiaulių miesto savivaldybės 2007 metų biudžeto asignavimų skaičiavimo kriterijai biudžetinėms įstaigoms”	Šiaulių miesto savivaldybės administracijos direktoriaus įsakymas 2006-06-14 Nr. A-701	0,5proc. nuo apskaičiuoto darbo užmokesčio, neįtraukiant mokinio krepšelio lėšų.

3 lentelė (tęsinys)

Metai	Dokumentas pagal kurį skaičiuojami asignavimai kvalifikacijos tobulinimui		Kvalifikacijos tobulinimui skiriamų lėšų norma
	Dokumento pavadinimas	Patvirtinta	
008	Šiaulių miesto biudžeto projektų rengimo taisyklių, 1 priedas “Šiaulių miesto savivaldybės 2009 metų biudžeto asignavimų skaičiavimo kriterijai biudžetinėms įstaigoms”	Šiaulių miesto savivaldybės administracijos direktoriaus įsakymas 2007-06-04 Nr. A-741	Visoms įstaigoms 1 proc. nuo apskaičiuoto darbo užmokesčio, neįskaitant krepšelio lėšų.
2009	Šiaulių miesto biudžeto projektų rengimo taisyklių, 1 priedas “Šiaulių miesto savivaldybės 2009 metų biudžeto asignavimų skaičiavimo kriterijai biudžetinėms įstaigoms”	Šiaulių miesto savivaldybės administracijos direktoriaus įsakymu 2008-05-16 Nr. A-713	Visoms įstaigoms 1 proc. nuo apskaičiuoto darbo užmokesčio, neįskaitant krepšelio lėšų.
2010	Šiaulių miesto biudžeto projektų rengimo taisyklių, 1 priedas “Šiaulių miesto savivaldybės 2010 metų biudžeto asignavimų skaičiavimo kriterijai biudžetinėms įstaigoms”	Šiaulių miesto savivaldybės administracijos direktoriaus įsakymu 2009-06-03 Nr. A-685	Visoms įstaigoms 1 proc. nuo apskaičiuoto darbo užmokesčio, neįskaitant krepšelio lėšų.

Kiek lėšų kvalifikacijos tobulinimui turėjo būti skiriama kiekvienai Šiaulių miesto ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo(si) įstaigai ir kiek jų buvo faktiškai skirta pateikta 1 priede “Šiaulių miesto Savivaldybės biudžeto normatyvinių bei faktiškų asignavimų Šiaulių miesto lopšelių-darželių darbuotojų kvalifikacijos tobulinimui suvestinė”. Apibendrinant šie suvestinės rezultatai pateikti 2 paveiksle

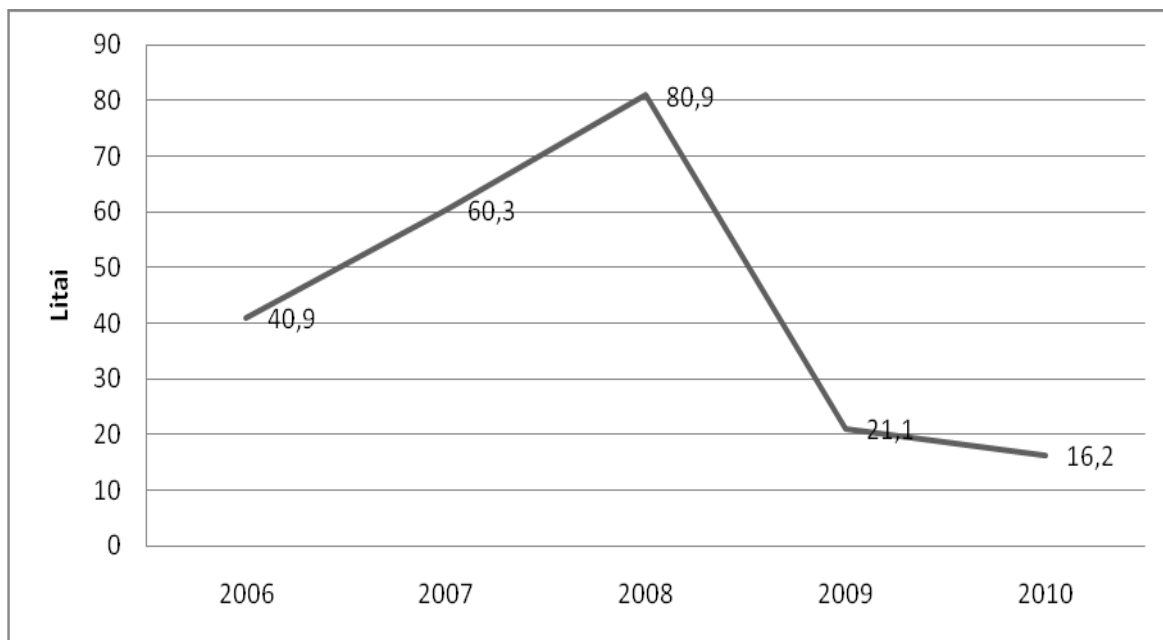

2 pav. Šiaulių miesto ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo(si) įstaigų pedagogų kvalifikacijos tobulinimo lėšų dinamika 2006-2010 metais. (N-29)

Pagal paveiksle Nr. 2 pateiktą diagramą akivaizdu, kad skirta ir panaudota lėšų gerokai mažiau nei leidžia normatyvai. 2006 metais ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo įstaigos panaudojo 90,1 proc. planuojamų kvalifikacijos tobulinimo lėšų, 2007- 63,77 proc., 2008- 41,95 proc. 2009-7,5 proc., o 2010 metais skirta ir panaudota tik 4,2 proc. planuotų kvalifikacijos tobulinimo asignavimų. Tai rodo, kad tarp planinių ir faktiškų lėšų panaudojimo didžiulis atotrūkis. Ypač didelis atotrūkis 2009 ir 2010 metais, kai esant ekonominiam sunkmečiui savivaldybei vis sunkiau įgyvendinti planuojamus įsipareigojimus. Kaip pagrindinę priežastį lėšų neskyrimo ikimokyklinių ir priešmokyklinių ugdymo(si) įstaigų darbuotojų kvalifikacijos tobulinimui galima nurodyti savivaldybės nesurenkamą biudžetą. Kita priežastis yra valdžios atstovų ir politikų požiūris į ikimokyklinio ugdymo(si) paslaugas teikiančių pedagogų kvalifikacijos tobulinimą.

Akivaizdu, kad skirstant lėšas ši sritis nėra prioritetinga, todėl galima teigti, kad savivaldybės nepajėgios užtikrinti stabilaus savo steigiamų įstaigų finansavimo ir negali užtikrinti šių įstaigų darbuotojų kvalifikacijos tobulinimo poreikių.

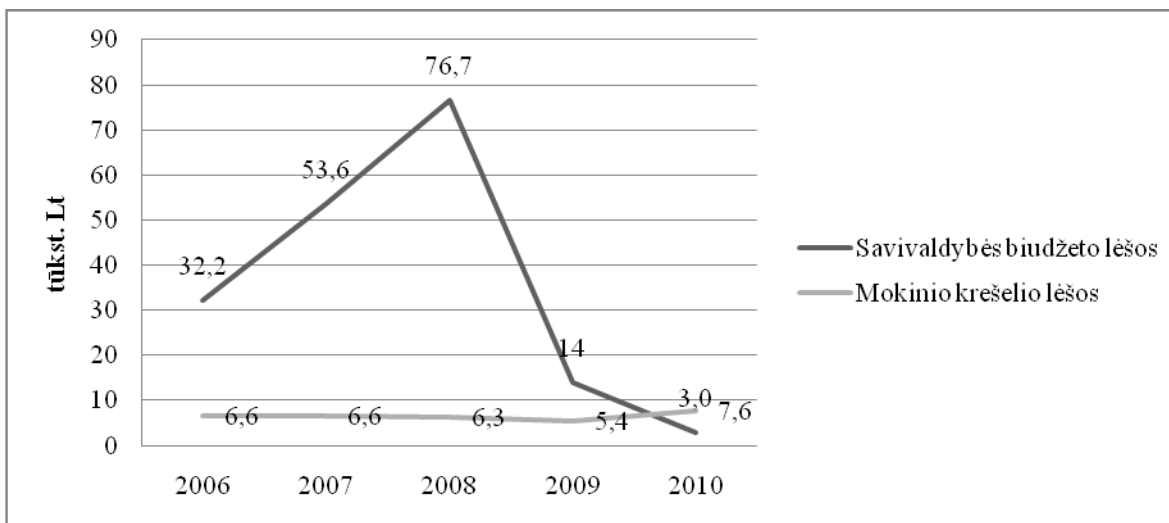
Analizuojant finansavimo galimybes, svarbu žinoti kiek lėšų tenka vienam asmeniui. 3 paveiksle pateikiama kiek vidutiniškai tenka lėšų (litais) 1 pedagogui per metus, įvertinus ir valstybės biudžeto lėšas (mokinio krepšelį).

3 pav. Šiaulių miesto ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo(si) įstaigų vidutiniškai 1 pedagogui tenkančių kvalifikacijos tobulinimo lėšų 2006-2010 metų dinamika (N-29)

Kaip matyti iš 3 paveiksle pateiktų duomenų nuo 2006 metų iki 2008 metų finansinių lėšų skyrimas vienam Šiaulių miesto ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo(si) paslaugas teikiančiam pedagogui stabiliai didėjo, tačiau ekonominio sunkmečio metu ženkliai krito ir 2010 metais vienam pedagogui vidutiniškai teko tik 16,2 litų per metus. Už tokią pinigų sumą neįmanoma sudalyvauti bent viename kvalifikacijos tobulinimo renginyje, todėl galima konstatuoti, kad dalyvavimo kvalifikacijos tobulinimo renginiuose išlaidos pedagogams nėra padengiamos. Lėšos tenkančios vienam pedagogui apskaičiuotos įvertinus ir mokinio krepšelio lėšas, kurios iki 2011 metų sudarė labai mažą, tačiau stabilią dalį.

4 paveiksle pateikta diagrama atspindi savivaldybės biudžeto ir valstybės biudžeto mokinio krepšelio lėšų, skiriamų Šiaulių miesto ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo(si) įstaigų darbuotojų kvalifikacijos tobulinimui pokytį 2006-2010 metais.

4 pav. Šiaulių miesto ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo(si) įstaigų pedagogų kvalifikacijos tobulinimo finansavimo iš savivaldybės ir valstybės (mokinio krepšelio) 2006-2010 metų dinamika (N-29)

Kaip matyti 4 paveiksle, ekonominio sunkmečio metu finansavimas iš krepšelio lėšų lieka stabilus, skirtingai nei iš savivaldybės biudžeto lėšų. Todėl tikėtina, kad nuo 2011 metų įvestas ikimokyklinuko krepšelis iš dalies stabilizuos probleminį ikimokyklinių įstaigų finansavimą ir ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo(si) paslaugas teikiantys pedagogai turės galimybę rinktis kvalifikacijos tobulinimo renginius atitinkančius jų poreikius. Stabilus ir reikiamas finansavimas būtų garantuojamas įvedus pilną ikimokyklinuko krepšelį. Kol kas jis yra dalinis, t.y. skiriamas tik už 20 savaitinių valandų. Kita dalis ir toliau lieka finansuojama iš savivaldybės biudžeto. Tai reiškia, kad ikimokyklinio ugdymo įstaigų pedagogų kvalifikacijos tobulinimo finansavimas ir įvedus ikimokyklinuko krepšelį nors ir pagerėja, tačiau toliau išlieka priklausomas nuo savivaldybės finansinių galimybių, prioritetų, savivaldybės politikų požiūrio į ikimokyklinio ugdymo įstaigų pedagogų kvalifikacijos tobulinimo svarbą.

Atlikus Šiaulių miesto savivaldybės ikimokyklinio ugdymo įstaigų Biudžeto vykdymo ataskaitų analizę už 2006-2010 metus, akivaizdu, kad Šiaulių ikimokyklinių ugdymo įstaigų pedagogų kvalifikacijos tobulinimo(si) finansavimas yra nepakankamas. 2011 metais įvestas dalinis ikimokyklinuko krepšelis, kurio įvedimo tikslas ne išspręsti ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo įstaigų finansavimo problemas savivaldybėse, o paskatinti privačių ikimokyklinio ugdymo

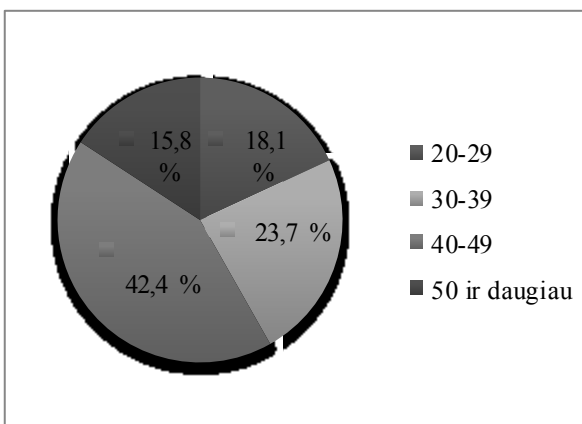
paslaugas teikiančių įstaigų kūrimąsi. Todėl šių įstaigų finansinės galimybės ir toliau priklauso nuo savivaldybės biudžeto galimybių, nuo valdininkų “malonės“ bei požiūrio į ikimokyklinio ugdymo įstaigų pedagogų kvalifikacijos tobulinimo svarbą.

Pateikti duomenys rodo, kad ikimokyklinio ugdymo įstaigų darbuotojų, o tame tarpe ir pedagogų kvalifikacijos tobulinimas savivaldybės lygmenyje nėra prioritetinga sritis. Šio tyrimo duomenys patvirtina J. Ruškaus, D. Žvirdausko, R. Žvirdauskienės, ir kt. (2009), atlikto tyrimo „Ikimokyklinio, priešmokyklinio ugdymo vadybos kokybės vertinimas“ išvadą, kad Lietuvos ikimokyklinis ir priešmokyklinis ugdymas pasižymi prieštaravimu tarp politiškai ir teoriškai suformuotų siekių, idealų, nuostatų bei ugdymo ir vadybos realybės, kasdieninės praktikos.

Tai yra akivaizdus įrodymas prieštaravimų tarp valstybės lygmeniu skiriamo dėmesio ikimokyklinio ugdymo įstaigų pedagogų kvalifikacijos tobulinimui ir įgyvendinimo savivaldybėse. Kvalifikacijos tobulinimas ikimokyklinio ugdymo įstaigose, skirtingai nei mokyklose, kurios nuo 2003 metų pilnai finansuojamos iš valstybės biudžeto, yra asmeninis pedagogo reikalas. Siekiant, kad finansiniai ištekliai būtų planuojami bei paskirstomi taip, kad užtikrintų prasmingą bei ilgalaikį mokymą(si) ir profesinį tobulėjimą, tikslinga įvesti pilną ikimokyklinuko krepšelį.

4.4 Šiaulių miesto ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo(si) įstaigų pedagogų anketinės apklausos rezultatai ir jų analizė

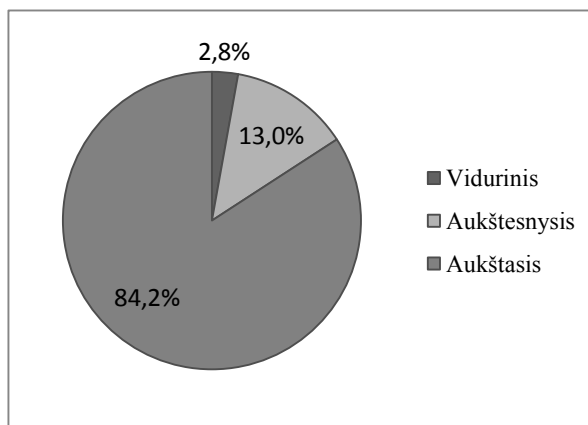
Charakterizuojant respondentus, atkreiptinas dėmesys į tai, jog tyrime akcentuojami šie respondentų bruožai: amžius (5 pav.), išsilavinimas (6 pav.), išsimokslinimas (7 pav.), ir kvalifikacinė kategorija (8 pav.). Siekiant pagrįsto atlikto tyrimo rezultatų apibūdinimo, šie bruožai aptarti išsamiau.

5 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal amžių (N-177)

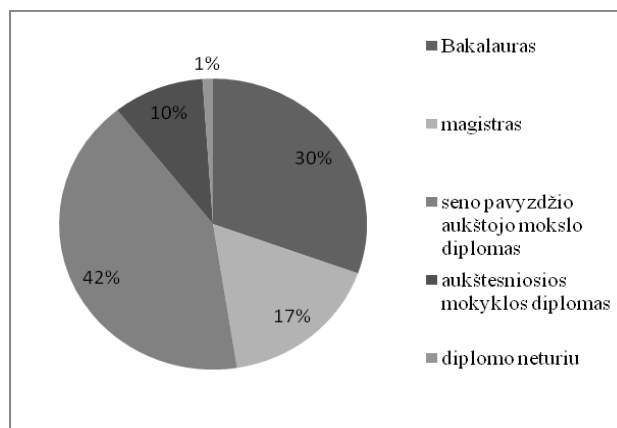
Respondentų amžius (5 paveikslas) yra labai svarbi tyrimo imties charakteristika. Šiaulių miesto ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo(si) įstaigų pedagogų amžiaus diagrama rodo, kad tyrimo imtyje dominuoja vidutinio amžiaus respondentai. Ši diagrama rodo tendenciją, kad ikimokyklinio ugdymo įstaigų darbuotojais dirba vyresni bei didesnę pedagoginio darbo patirtį turintys žmonės: daugiausia respondentų (42,4 proc.) sudarė 40-49 metų pedagogai, vidutinis jų darbo stažas 20,9 metai.

Kitas labai svarbus ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogų imties rodiklis šiame tyrime yra jų išsimokslinimas arba turimas diplomai (6 ir 7 paveikslai).

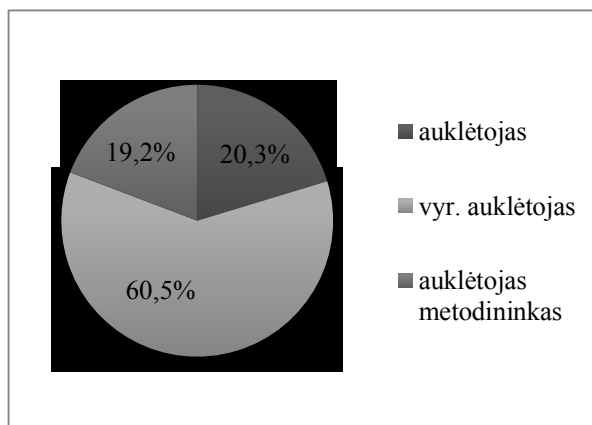
6 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal išsilavinimą (N-177)

Kaip matyti, ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo įstaigų pedagogai išsiskiria aukštojo išsilavinimo turėjimu, kas greičiausiai yra sąlygota to, jog šias pareigas užimamiems asmenims yra keliami atitinkami išsilavinimo reikalavimai. Šią tendenciją pagrindžia tai, jog vidurinį išsilavinimą turi tik 2,8 proc. visų respondentų.

7 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal išsilavinimą (N-177)

Kaip matyti 7 paveiksle, tarp apklausoje dalyvaujančių ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo(si) pedagogų imtyje dominuoja seno pavyzdžio aukštojo mokslo diplomus turintys respondentai (42 proc.), kai tuo tarpu magistro diplomą turi 17 proc. respondentų. Magistro diplomas yra akcentuotinas todėl, kad jo įgijimas iš dalies rodo jau dirbančių pedagogų siekį mokytis bei tobulinti savo kvalifikaciją.

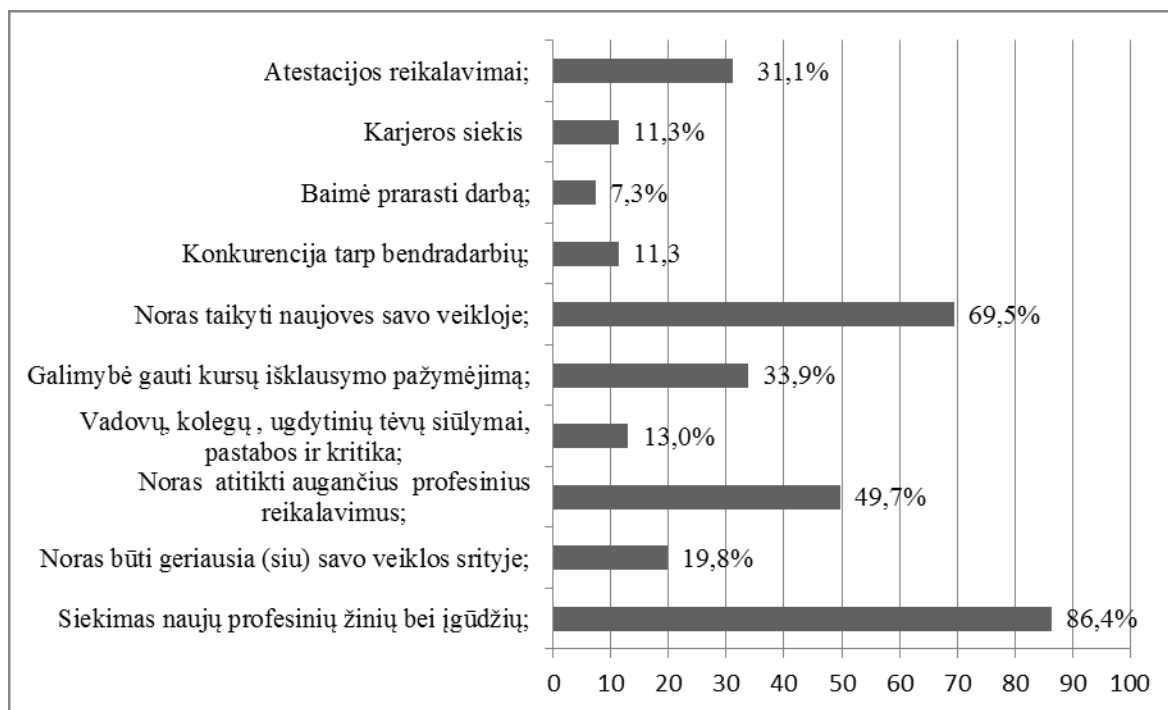

8 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal kvalifikacinę kategoriją. (N-177)

Žvelgiant į respondentų pasiskirstymą pagal kvalifikacinę kategoriją (8 pav.), pastebėtina tai, jog daugiausia yra vyresniųjų auklėtojų, kurios sudaro net 60,5 proc. visų apklaustųjų Šiaulių miesto ikimokyklinių įstaigų darbuotojų. Tai gali būti paaiškinama tuo, jog vyresniojo auklėtojo kvalifikacinei kategorijai pasiekti nereikia ypatingai daug pastangų. Auklėtojų metodininkų yra 19,2 proc., o auklėtojų ekspertų tarp respondentų nepasitaikė, ir tai leidžia manyti, kad jų Šiaulių mieste yra labai mažai, arba iš viso nėra. Tai galima pagrįsti tuo, kad auklėtojai ekspertui keliami aukšti kvalifikaciniai reikalavimai. Tai, kad palyginti nedaug yra auklėtojų metodininkų bei auklėtojų ekspertų, leidžia manyti, kad ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo įstaigų pedagogai yra linkę labiau į profesinį prisitaikymą nei į profesinį tobulėjimą.

Šios imties respondentų charakteristikos nepakanka, norint apibūdinti Šiaulių miesto ikimokyklinio ugdymo įstaigų kvalifikacijos tobulinimo ypatumus. Būtina pažvelgti į empiriškai ištirtų Šiaulių miesto ikimokyklinio ugdymo įstaigų pedagogų požiūrį į kvalifikacijos tobulinimo sistemą ir pateikti atlikto tyrimo rezultatų apibendrinimą.

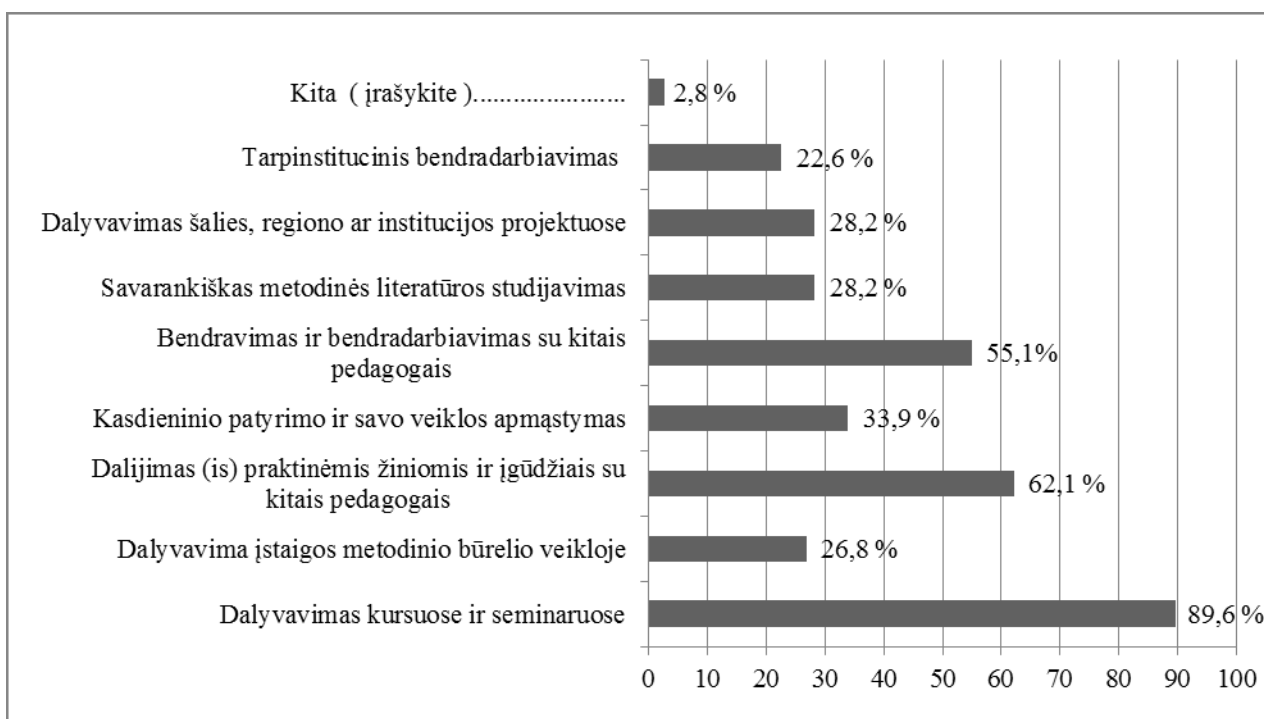
Antruoju anketos klausimu siekta išsiaiškinti, kas pedagogus skatina dalyvauti kvalifikacijos tobulinimo renginiuose.

9 pav. **Pedagogų kvalifikacijos tobulinimą skatinantys veiksniai (N-177)**

Kaip matyti 9 paveiksle, dauguma respondentų (86,4 proc.) kvalifikacijos tobulinimo renginiuose dalyvauja siekdami naujų profesinių žinių bei įgūdžių, norėdami taikyti naujoves savo veikloje bei atitikti augančius profesinius reikalavimus. Tik kiek daugiau nei dešimtadalis apklaustųjų tobulina kvalifikaciją siekdami karjeros. Tyrimo rezultatai rodo, kad pedagogai suvokia kvalifikacijos tobulinimo svarbą ir žinių atnaujinimo svarbą savo darbe, tačiau šiose įstaigose. Kodėl šiose įstaigose dirbantys pedagogai nėra orientuoti siekti karjeros, gali padėti atsakyti papildomi tyrimai.

Trečiuoju anketos klausimu siekta sužinoti, kokios kvalifikacijos tobulinimo formos geriausiai tenkina pedagogų poreikius. Respondentų atsakymai pavaizduoti 10 paveiksle

10 pav. **Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo poreikius tenkinančios formos**

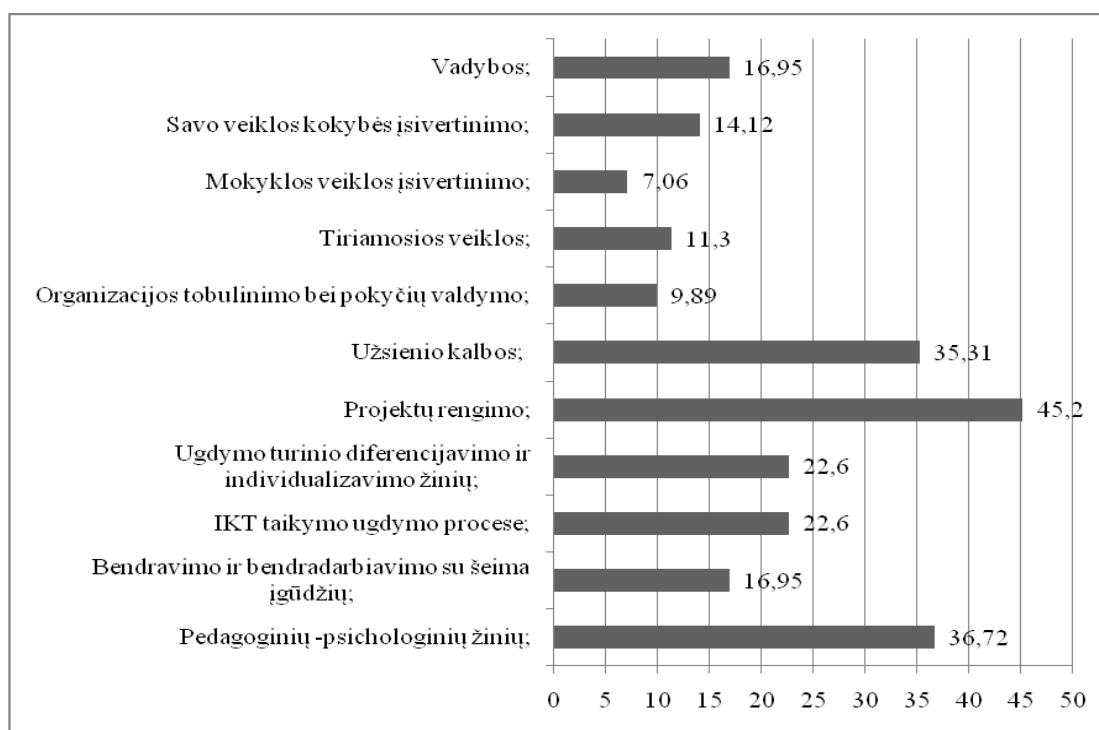
Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo įstaigų pedagogai orientuoti į formalias kvalifikacijos tobulinimo formas, t.y. į dalyvavimą kursuose ir seminaruose. Dalyvavimas kvalifikacijos tobulinimo kursuose, seminaruose iš dalies yra vienas aiškiausių ir paprasčiausių būdų. Kitas taip pat labai populiarus būdas kelti kvalifikaciją tarp ikimokyklinių ir priešmokyklinių ugdymo įstaigų pedagogų yra dalijimasis praktinėmis žiniomis ir įgūdžiais bei bendravimas ir bendradarbiavimas su kolegomis.

Neformaliu būdu įgytas kompetencijos nėra formaliai pripažįstamos, todėl neformalus kvalifikacijos tobulinimas ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo įstaigų pedagogų tarpe nėra populiarus. Kaip teigė Dautaras J., Rukštelienė N. (2006), pedagogai mokosi savarankiškai, tačiau nepripažįsta savaiminio mokymosi kaip mokymosi būdo, o vertina tik tokį mokymąsi, kuris reglamentuojamas įstatymų, t.y. išduodami pažymėjimai ir diplomai. Šis atliktas tyrimas patvirtino, kad nuo 2006 metų požiūris į neformalųjį kvalifikacijos tobulinimą nepasikeitė.

Apibendrinant atsakymus į klausimą, kokios kvalifikacijos tobulinimo formos geriausiai tenkina pedagogų poreikius, konstatuotina: kvalifikacijos tobulinimo galimybės nuolat keičiasi, didėja pasirinkimų spektras, tačiau ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo įstaigų pedagogai linkę orientotis į dalyvavimą kursuose ir seminaruose, nes tai yra formalizuotos tobulinimosi formos. Galima daryti prielaidas: ugdytojui svarbu bendrauti ir bendradarbiauti su kitais žmonėmis ir,

žinoma, atsitraukti nuo kasdieninės veiklos. Tai vertintina teigiamai, nes pedagogai, išvykę į kvalifikacijos tobulinimo renginius, susitikę su kolegomis, dirbančiais kitose mokyklose gali apmąstyti ir palyginti tai, kas vyksta jų mokykloje ir kitose organizacijose. Antra: ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo(si) įstaigose kvalifikacijos tobulinimas suprantamas kaip pažymėjimo gavimas už dalyvavimą kursuose ir seminaruose. Tačiau, norint užtikrinti prasmingą nuolatinį profesinį tobulėjimą, svarbu, kad mažiau populiarios kvalifikacijos kėlimo formos, kaip savarankiškas literatūros studijavimas, savo veiklos apmąstymas būtų skatinamas tiek įstaigose, tiek valstybės lygmenyje.

Sekančiu klausimu siekta išsiaiškinti, kokių kompetencijų labiausiai stokoja ir nori tobulinti ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo(si) paslaugas teikiantys pedagogai. Respondentų atsakymų procentinis pasiskirstymas atspindėtas 11 paveiksle.

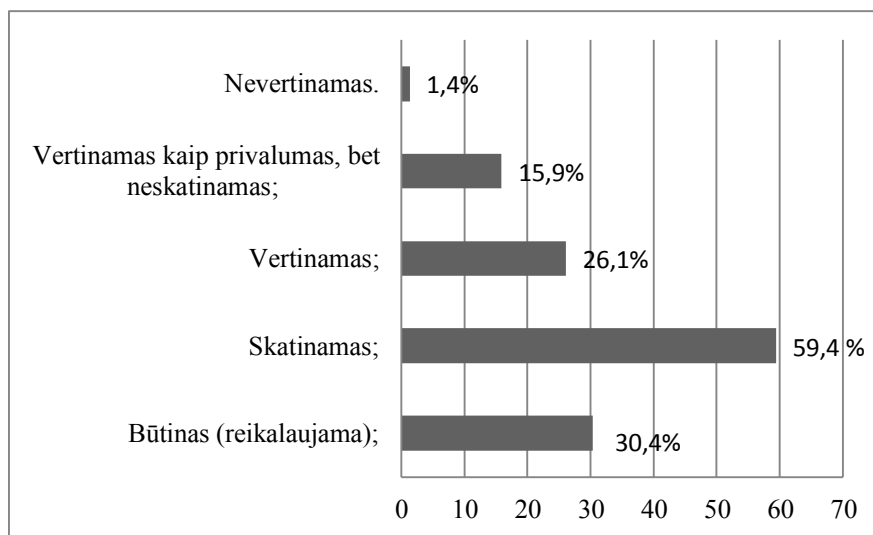
11 pav. **Kompetencijos, kurių labiausiai stokoja ir nori tobulinti ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogai (N-177)**

Kaip matyti 11 paveiksle, dauguma apklaustųjų (45,2 proc.) norėtų įgyti ir tobulinti projektų rengimo gebėjimus. Bet kokio amžiaus pedagogams visada aktualios pedagoginės-

psichologinės žinios. Jų stoką jaučia 36,72 proc. respondentų. Kursų ir seminarų lektoriai dažniausiai būna ne ikimokyklinio ugdymo(si) specialistai, kurie galėtų suteikti būtent ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymui reikalingų pedagoginių ir psichologinių žinių.

Pabrėžtina, kad pedagogams visų pirma aktualios žinios ir gebėjimai, susiję su tiesioginiu vaikų ugdymo(si) procesu. Pedagogai nejaučia didelio poreikio įgyti žinių, nesusijusių su tiesioginiu jų darbu. Tik nedidelei daliai respondentų aktualios tokios žinios, kaip: veiklos įsivertinimas (7,06 proc), organizacijos tobulinimas bei pokyčių valdymas (9,89 proc.), vadybos (16,95 proc.). Tai dar kartą patvirtinama, kad pedagogams svarbiausia yra profesinis prisitaikymas, o ne vidinis tobulėjimo poreikis. Tai, kad pedagogams neaktualūs su netiesioginiu ugdymo procesu, o su visos organizacijos vystymu susiję gebėjimai, galima daryti prielaidą, kad jie arba vengia dalyvauti institucijos bendruomenės gyvenime, valdymo procese, arba nesudaromos galimybės įsijungti į šią veiklą. Tačiau į šiuos klausimus galėtų padėti atsakyti papildomi tyrimai.

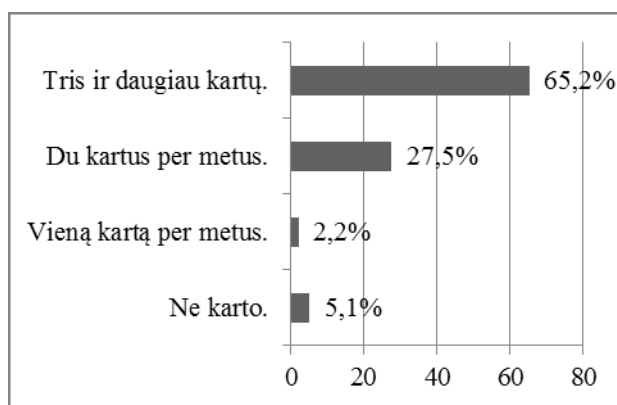
Analizuojant kvalifikacijos tobulinimo ypatumus, labai svarbu, kaip darbuotojų kvalifikacijos tobulinimas vertinamas darbovietėje. Ikimokyklinio ugdymo įstaigos aplinka gali sąlygoti arba riboti pedagogų norą tobulinti kvalifikaciją. Apklausos dalyviams buvo pateiktas klausimas, kaip į kvalifikacijos tobulinimą(si) žiūrima jūsų įstaigoje. Respondentų atsakymų pasiskirstymas pateikiamas 12 paveiksle.

12 pav. Požiūris į kvalifikacijos tobulinimą ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo(si) įstaigose (N-177)

Daugiau kaip pusė apklaustųjų (59,4 proc.) atsakė, kad jų įstaigose kvalifikacijos tobulinimas yra skatinamas. Tai rodo teigiamą institucijos nuostatą į šio proceso reikšmingumo suvokimą. Kvalifikacijos tobulinimo reikšmė įstaigoje iš dalies parodo ir bendrą institucijos kultūrą, ir pedagogų bei vadovybės santykius. Trečdalis respondentų (30,4 proc.) atsakė, kad jų įstaigoje reikalaujama tobulinti kvalifikaciją. Tai kad trečdalyje Šiaulių miesto ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo įstaigų yra ne skatinama, o reikalaujama tobulinti kvalifikaciją patvirtina J. Ruškaus, D. Žvirdausko, R. Žvirdauskienės ir kitų atlikto tyrimo „Ikimokyklinio, priešmokyklinio ugdymo vadybos kokybės vertinimas“ (2009) teiginį, kad ikimokyklinių ir priešmokyklinių ugdymo institucijų demokratintis valdymas yra žemo lygio. Ten, kur reikalaujama tobulinti kvalifikaciją, darbuotojai priversti eiti į kvalifikacijos tobulinimo renginius ne vedini poreikio mokytis, o norėdami gauti pažymėjimą. Taigi, vertinant gautus duomenis, galima teigti, kad Šiaulių miesto ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo įstaigose darbuotojų kvalifikacijos tobulinimas nėra pakankamai skatinamas ir vertinamas, o tai mažina individo norą mokytis ir tobulėti.

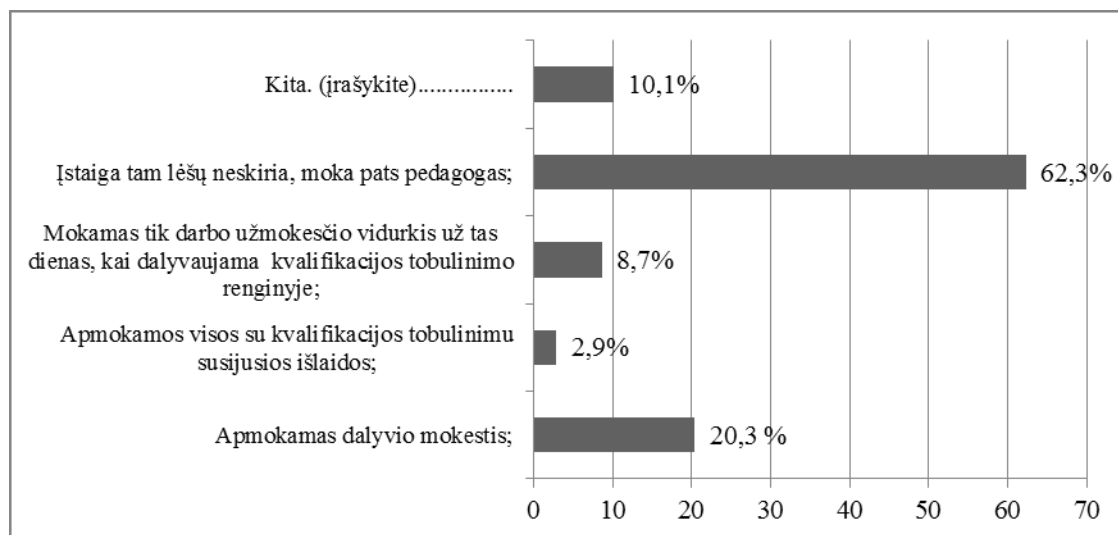
Tyrimo metu buvo svarbu išsiaiškinti, kaip dažnai pedagogai dalyvauja kvalifikacijos tobulinimo renginiuose (žr. 13 pav.).

13 pav. **Pedagogų dalyvavimo kvalifikacijos tobulinimo renginiuose dažnis per metus (N-177)**

Atsakant į šį klausimą respondentams siūloma orientuotis į paskutinius, t.y. 2010 metus. 13 paveiksle pavaizduota diagrama patvirtina, kad dauguma pedagogų kvalifikacijos tobulinimo renginiuose dalyvauja tris ir daugiau kartų per metus. Pedagogai dalyvauja kvalifikacijos tobulinimo renginiuose ir esant nepakankamam finansavimui.

Septintuoju anketos klausimu siekta sužinoti, kaip dažniausiai apmokamas kvalifikacijos tobulinimas ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo paslaugas teikiantiems Šiaulių miesto pedagogams.

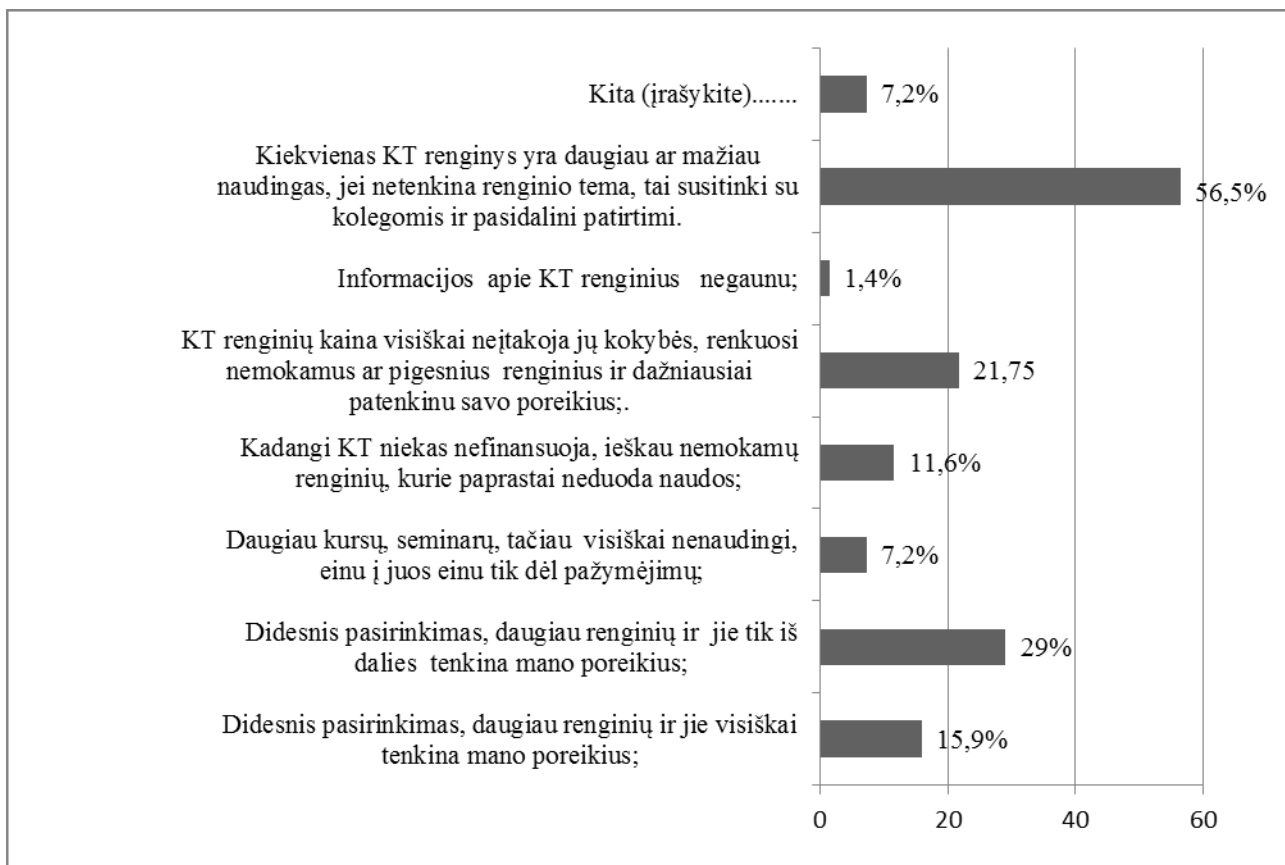

14 pav. **Kvalifikacijos tobulinimo išlaidų apmokėjimas Šiaulių miesto ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo(si) įstaigose (N-177).**

Kaip matyti 14 paveiksle dauguma respondentų (62,3 proc.) atsakė, kad įstaiga lėšų kvalifikacijos tobulinimui neskiria. Tai yra akivaizdu, nes atlikus Šiaulių miesto ikimokyklinių ir priešmokyklinio ugdymo įstaigų finansinių dokumentų analizę nustatyta, kad lėšų skirtų pedagogų kvalifikacijos tobulinimui nepakanka. Tačiau čia iškyla prieštaravimai, kad nemaža dalis ikimokyklinio ugdymo įstaigų (30,4 proc., pagal paveikslą Nr. 12) reikalauja, kad pedagogai tobulintų kvalifikaciją, o lėšų tam neskiria. Tai parodo, kad šių institucijų pedagogų kvalifikacijos tobulinimo sistemoje dar daug prieštaravimų ir neaiškumų. Praktiškai nėra verslo institucijų, kurių darbuotojai dalyvautų kvalifikacijos tobulinimo renginiuose už savo asmenines lėšas, o ikimokyklinio ugdymo įstaigose toks reiškinys yra įprastas dalykas. Tai vertintina neigiamai, nes reikalavimai ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo įstaigų pedagogų kvalifikacijos tobulinimui neadekvatūs galimybėms. Reikalavimas arba įprotis nueiti į 3 (ar daugiau) kvalifikacijos tobulinimo kursų per metus išliko ir visai nesvarbu, ar yra tam lėšų, ar ne. Galima daryti prielaidą kad, nesant finansavimo, pedagogai mažiau dalyvauja formaliuose kvalifikacijos tobulinimo renginiuose ir ieško kitų alternatyvių būdų kvalifikacijai tobulinti.

Tyrimo duomenys patvirtina, kad ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo įstaigų pedagogai dalyvauja kvalifikacijos tobulinimo renginiuose, nepriklausomai nuo to, ar skiriamas pakankamas finansavimas.

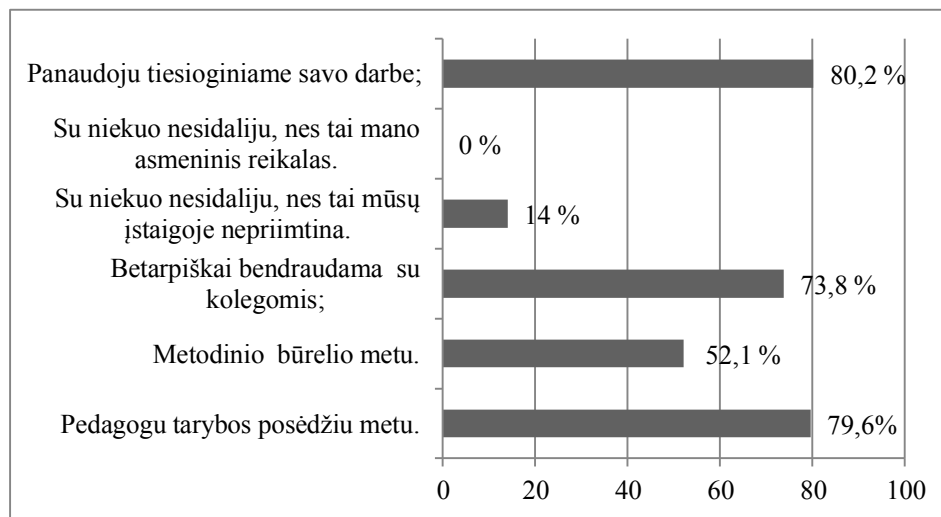
Sekančiu anketos klausimu siekta išsiaiškinti, kaip pedagogai vertina kvalifikacijos tobulinimo renginius. Atsakymai į šį klausimą pateikti 15 paveiksle.

15 pav. Kvalifikacijos tobulinimo renginių vertinimas (N-177).

Konstatuotina, kad pedagogų nuomonė apie kvalifikacijos tobulinimo renginius yra teigiama, nes daugiau nei pusės respondentų nuomone jie yra naudingi. Teigiamai vertintina ir tai, kad tik 1,4 proc. respondentų negauna informacijos apie kvalifikacijos tobulinimo renginius ir tai, kad tik 7,2 proc. neįžvelgia tokių renginių naudos, o dalyvauja kursuose ir seminaruose tik norėdami gauti pažymėjimą. Kai kvalifikacijos renginiai yra nefinansuojami, 11,6 proc. respondentų ieško nemokamų renginių, kurie paprastai neduoda naudos. Iš kitos pusės, tai dar kartą patvirtina, kad vis dar nemaža dalis pedagogų eina į kvalifikacijos tobulinimo renginius, nes iš jų to reikalaujama.

Devintuoju anketos klausimu siekta išsiaiškinti, ar ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo(si) pedagogai kvalifikacijos tobulinimo renginiuose įgytas žinias ir gebėjimus perteikia kolegoms. Respondentų atsakymai iliustruojami 16 paveiksle.

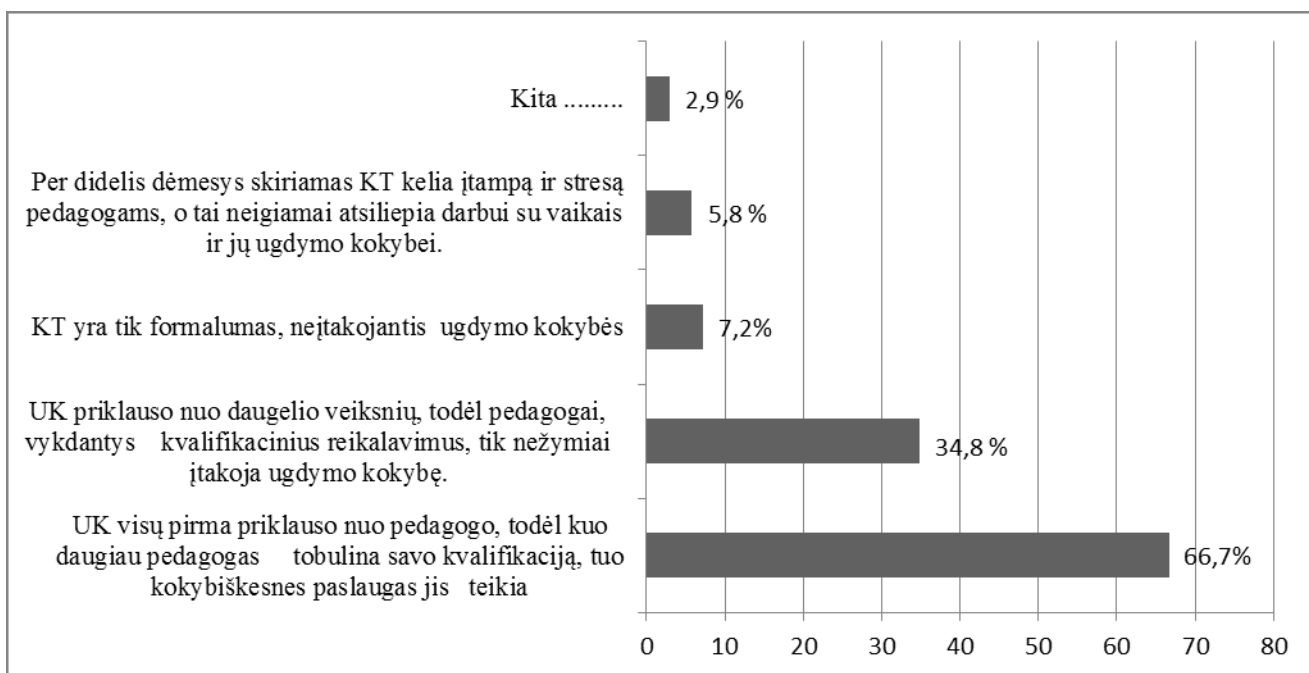

16 pav. **Kvalifikacijos tobulinimo renginiuose įgytų žinių ir gebėjimų sklaida (N-177).**

Atliktu tyrimu (16 paveikslas) nustatyta, kad didžiajai daliai ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo(si) paslaugas teikiančių pedagogų kvalifikacijos tobulinimo renginiai naudingi. Dauguma respondentų (80,2 proc.) įgytas žinias kursuose ir seminaruose panaudoja savo tiesioginiame darbe, o taip pat dalijasi įgytomis žiniomis su kitais įstaigos darbuotojais metodinėje grupėje, pedagogų tarybos posėdžiuose.

Neigiamai vertintina tai, kad visiškai nesidalija įgytomis žiniomis 14 proc. apklaustųjų. Jie nesidalija dėl to, kad tai įstaigoje nepriimtina. Manytina, kad institucijos, kuriose nepriimtina dalintis kvalifikacijos tobulinimo renginiuose įgytomis žiniomis, neskatina pedagogų nuolat mokytis, kvalifikacijos tobulinimas yra formalus procesas organizacijoje ir aktualus tik pačiam darbuotojui. Tai liudija esant neefektyvios vadybos apraiškų ikimokyklinio ugdymo įstaigose.

Pedagogų kvalifikacijos tobulinimas orientuotas į ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo paslaugų kokybės efektyvumą. Ar taip mano ir šias paslaugas teikiantys pedagogai siekta išsiaiškinti dešimtoju anketos klausimu. Respondentų atsakymų pasiskirstymas iliustruojamas 17 paveiksle.

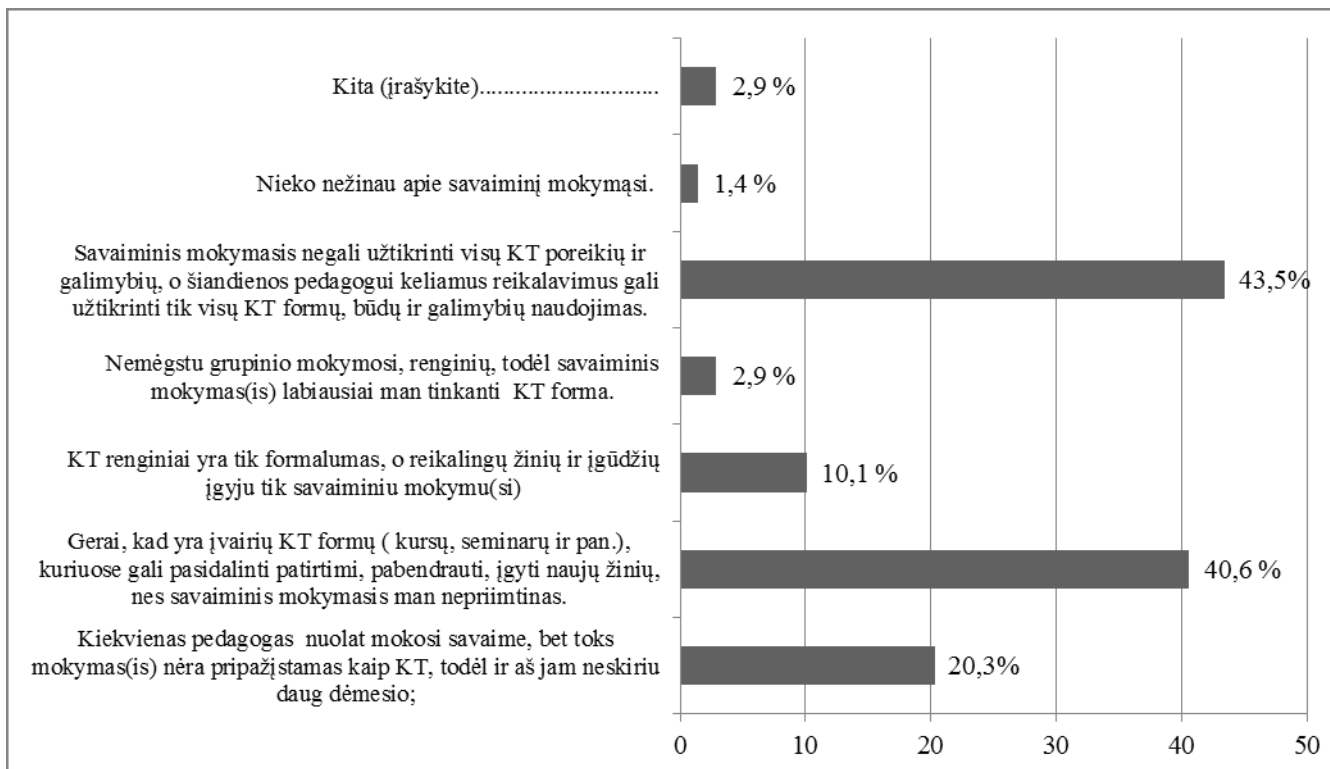
17 pav. **Pedagogų nuomonės apie kvalifikacijos tobulinimo reikšmę ugdymo kokybei (N-177).**

Kaip matyti 17 paveiksle, dauguma respondentų (66,7 proc.) mano, kad ugdymo kokybė visų pirma priklauso nuo pedagogo, todėl kuo daugiau pedagogas kelia kvalifikaciją, tuo kokybiškesnes ugdymo paslaugas jis teikia. Tik 7,2 proc. respondentų mano, kad kvalifikacijos tobulinimas yra tik formalumas, neįtakojantis ugdymo kokybės.

Apibendrinant ankstesnių ir šio anketos klausimo atsakymus ryškėja, kad pedagogai kvalifikacijos tobulinimo renginiuose įgytas žinias pritaiko ir panaudoja tiesioginiame darbe ir mano, kad tai įtakoja ugdymo kokybę. Tai patvirtina, kad labai svarbu skirti reikiamą dėmesį ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo įstaigų pedagogų kvalifikacijos tobulinimui, skatinti bei sudaryti sąlygas nuolat mokytis, tobulinti profesinę kvalifikaciją ir taip užtikrinti ikimokyklinio ir priešmokyklinio amžiaus vaikų kokybiško ugdymo(si) paslaugas.

Formaliajam ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo(si) paslaugas teikiančių pedagogų kvalifikacijos tobulinimui ypatingą dėmesį skiria ne tik politikai, bet ir patys ugdytojai. Tai parodė atlikto tyrimo duomenys. Nors kvalifikacijos tobulinimas nėra visada pakankamai grindžiamas konkrečiomis finansiškai pagrįstomis programomis, visada yra svarbus pedagogų požiūris į tokias kvalifikacijos tobulinimo formas kaip savaiminis ir patirtinis mokymasis. Vienuoliktuoju ir dvyliktuoju klausimais siekta išsiaiškinti, kaip Šiaulių miesto ikimokyklinių ir priešmokyklinio

ugdymo(si) įstaigų pedagogai vertina neformalias ir neinstitucines kvalifikacijos tobulinimo formas ir būdus.

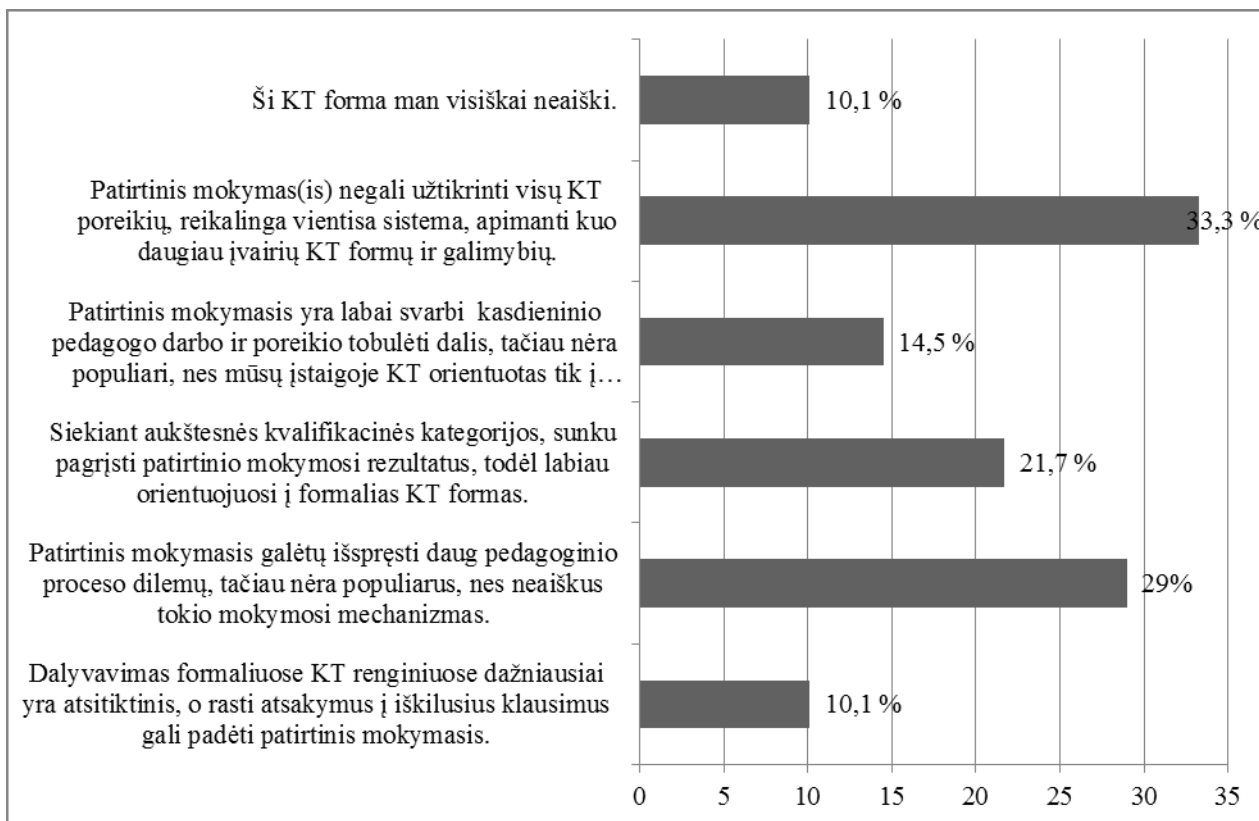
18 pav. **Pedagogų požiūris į savaiminį mokymąsi, kaip kvalifikacijos tobulinimo formą**

Kaip matyti 18 paveiksle daugiausia respondentų (43,5 proc.) mano, kad savaiminis mokymasis negali užtikrinti visų kvalifikacijos tobulinimo poreikių ir galimybių, o šiandienos pedagogui keliamus reikalavimus gali užtikrinti tik visų kvalifikacijos formų, būdų ir galimybių naudojimas. Beveik pusei apklaustųjų (40,6 proc.) savaiminis mokymasis nepriimtinas. Tai liudija, jog didelei daliai pedagogų nėra aktualus asmeniškai profesinis tobulėjimas. Net 20,3 proc. respondentų mano, kad toks mokymas nėra pripažįstamas kaip kvalifikacijos tobulinimas ir apskritai pedagogai yra įsitikinę, kad jie nuolat mokosi savaime. Tokia pedagogų nuomonė patvirtina ir J. Ruškaus, D. Žvirdausko, R. Žvirdauskienės, ir kt. atlikto tyrimo „Ikimokyklinio, priešmokyklinio ugdymo vadybos kokybės vertinimas“ (2009), išvadą, kad visas dėmesys yra sukonzentruotas į formalią ikimokyklinio ugdymo įstaigų pedagogų kvalifikaciją, o dėmesys neformaliajam kvalifikacijos tobulinimui, t.y. kasdieninio pedagoginio darbo kompetencijų ugdymui yra menkas.

Savaiminis mokymas(is), kaip kvalifikacijos tobulinimo) forma nėra populiari tarp Šiaulių miesto ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo(si) paslaugas teikiančių pedagogų. Tai galima

paaikškinti tuo, kad savaiminiu mokymu(si) įgytas kompetencijas sunku pagrįsti ir įrodyti, o vidinės motyvacijos nėra.

Panašus ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo(si) paslaugas teikiančių pedagogų požiūris ir į patirtinį mokymą(si), tačiau dar didesnei daliai pedagogų ši kvalifikacijos tobulinimosi forma visai neaiški.

19 pav. **Pedagogų požiūris į patirtinį mokymą(si), kaip kvalifikacijos tobulinimo formą (N-177)**

Analizuojant pedagogų požiūrį į patirtinį mokymą, išryškėja, kad didžiajai daliai respondentų vienos kurios nors kvalifikacijos formos akcentavimas negali užtikrinti visų kvalifikacijos tobulinimosi poreikių. Reikalinga vientisa sistema, apimanti kuo daugiau įvairių kvalifikacijos tobulinimo formų ir galimybių.

Kaip matyti 19 paveiksle, tik 10,1 proc. apklausos dalyvių patirtinis mokymas suteikia atsakymus į jiems aktualius klausimus. Taigi, respondentų atsakymai patvirtina minėtų autorių J. Ruškaus, D. Žvirdausko, R. Žvirdauskienės, ir kt. (2009), išvadas, kad ikimokyklinio ugdymo

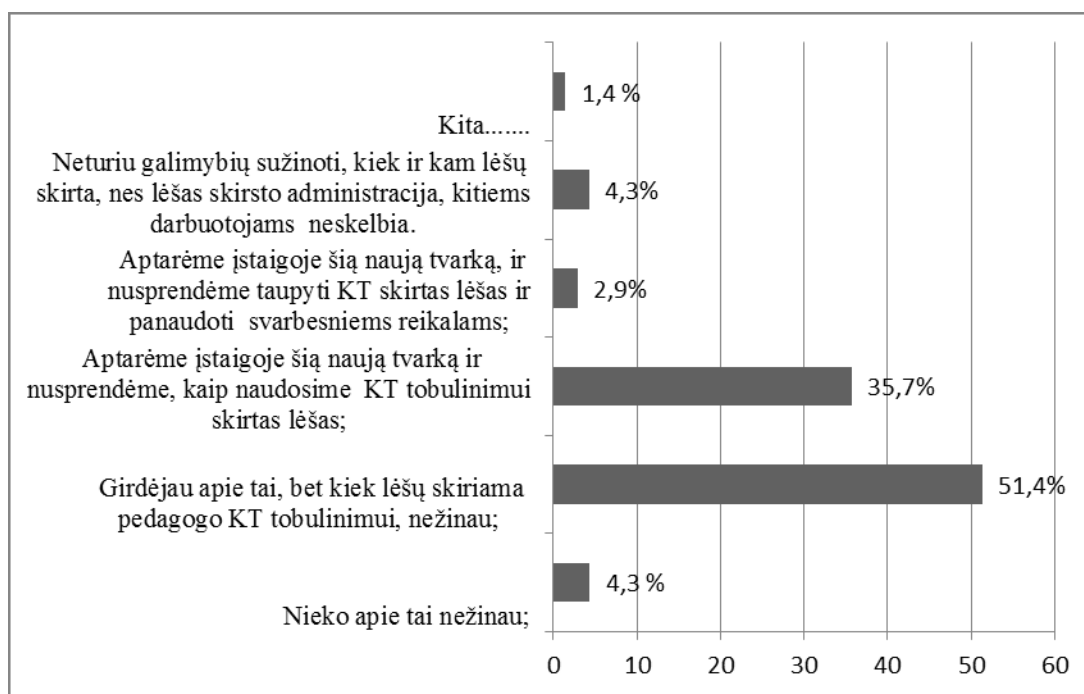
įstaigose orientuojamasi tik į formalius reikalavimus bei tradicines kvalifikacijos tobulinimo formas, būdus.

Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo(si) paslaugas teikiančių pedagogų požiūrį į netradicines kvalifikacijos tobulinimo(si) formas galima vertinti dvejopai:

Pirma, akivaizdu, kad ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo(si) paslaugas teikiančių pedagogų tarpe patirtinis ir savaiminis mokymas(is) nelaikomas kvalifikacijos tobulinimu. Taip yra dėl to, kad neformalioms kvalifikacijos tobulinimo formoms neskiriamas reikiamas dėmesys nei valstybiniu, nei savivaldybės, nei instituciniu lygmeniu. Apie kvalifikacijos tobulinimą ir kompetencijų įgijimą tokiu būdu trūksta informacijos bei žinių. Tačiau, esant nesuderinamumui tarp politikų sprendimų, finansavimo užtikrinimo, svarbu keisti požiūrį ir akcentuoti, kad kvalifikacijos tobulinimas ugdytojui, tai visų pirma nuolatinis mokymas(is) kiekvieną dieną dirbant tiesioginį darbą, savo veiklos apmąstymas ir sprendimų priėmimas dėl tolesnės veiklos. Netradiciniai kvalifikacijos tobulinimo būdai ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo(si) paslaugas teikiantiems pedagogams nėra tokie svarbūs kaip dalyvavimas kvalifikacijos tobulinimo renginiuose, todėl svarbu populiarinti patirtinį bei savaiminį mokymąsi, ypač trūkstant finansinių resursų.

Antra, pedagogams yra labai svarbios tradicinės kvalifikacijos tobulinimo formos ir būdai, t.y. dalyvavimas kursuose, seminaruose, kuriuose dalyvaudami jie gali įgyti reikalingų žinių, susitikti su kolegomis ir pabendrauti. Atitrūkę nuo kasdieninio darbo, susitikę su kitur dirbančiais pedagogais jie gali apmąstyti savo darbą ir savo įstaigos veiklą. Norint sudaryti sąlygas pedagogų kvalifikacijos tobulinimo poreikių užtikrinimui, reikia garantuoti stabilų ir pakankamą finansavimą, kad jie galėtų dalyvauti kursuose, seminaruose ar kituose renginiuose.

Nuo 2011 m sausio 1 dienos įvesta nauja ikimokyklinio ugdymo finansavimo metodika „ikimokyklinuko krepšelis“. Pagal šios metodikos apskaičiavimo ir paskirstymo tvarką turi būti skiriamos lėšos ikimokyklinio ugdymo įstaigų pedagogų kvalifikacijos tobulinimui. Paskutiniu anketos klausimu siekta išsiaiškinti ar ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo(si) įstaigų pedagogai yra susipažinę su naująja ikimokyklinio ugdymo įstaigų finansavimo metodika ir lėšų skyrimu kvalifikacijos tobulinimui. Apklausos dalyvių atsakymai pavaizduoti 20 paveiksle.

20 pav. **Pedagogų informuotumas apie „ikimokyklinuko krepšelio“ lėšų skirstymo metodiką (N-177)**

Nauja ikimokyklinio ugdymo įstaigų finansavimo tvarka įsigaliojo nuo 2011 metų ir kaip matoma 20 paveiksle, trečdalyje (35,7 proc.) Šiaulių miesto ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo(si) paslaugas teikiančių įstaigų buvo aptarta ir nuspręsta, kaip bus naudojamos kvalifikacijos tobulinimui skirtos lėšos. Nors daugiau nei pusė (51,4 proc.) apklausoje dalyvavusių ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo paslaugas teikiančių pedagogų girdėjo, kad nuo 2011 metų yra įvedamas ikimokyklinuko krepšelis, tačiau kiek lėšų skirta kvalifikacijos tobulinimui nežino. Įvertinus tai, kad tik 35,7 proc. apklaustųjų žino, kaip ikimokyklinuko krepšelio lėšos bus naudojamos, galima teigti, kad skirstant lėšas ir sprendžiant su finansavimu susijusius klausimus, daugumos Šiaulių miesto ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo(si) įstaigų pedagogų nedalyvauja. Kai pedagogai nežino, kokios yra finansinės galimybės dalyvauti kvalifikacijos tobulinimosi renginiuose, jie negali planuoti ir ieškoti renginių pagal savo poreikius. Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo(si) įstaigų auklėtojai nežino, kad yra skirtos lėšos kvalifikacijos tobulinimui, jų neišnaudoja ir metų gale šios lėšos panaudojamos kitiems įstaigos reikalams.

Apibendrinant atlikto anketinio tyrimo rezultatus galima konstatuoti, jog iš esmės Šiaulių miesto ikimokyklinio ugdymo įstaigų pedagogams būdingas pozityvus požiūris į kvalifikacijos tobulinimą. Jie supranta, kad siekiant vaikų ugdymo(si) kokybės, ugdytojas turi nuolat tobulinti kvalifikaciją.

Neigiamai vertintina tai, kad pedagogai orientuoti tik į formalias kvalifikacijos kėlimo formas. Tačiau, sėkmingam ir visapusiškam kvalifikacijos tobulinimo užtikrinimui, ikimokyklinių ir priešmokyklinių ugdymo(si) įstaigų vadovai bei kompetentingos institucijos turėtų sudaryti palankesnes sąlygas įteisinti formalų neformaliuoju būdu įgytų kompetencijų pripažinimą. Anot B. Simonaitienės (2003), tai galima padaryti skatinant mokymąsi bei kvalifikacijos kėlimą darbo praktikoje, akcentuojant ne formalizuotą akademinę veiklą (pvz. kursus, seminarus ir t. t.), o nuolatinę įstaigos vidaus ir išorės refleksiją ir ieškant organizacijos vystymosi perspektyvų.

Nuo 2011 metų įvestas dalinis „ikimokyklinuko krepšelis“ turėtų stabilizuoti probleminį savivaldybės finansinių lėšų skyrimą ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo(si) įstaigų pedagogų kvalifikacijos tobulinimui. Ikimokyklinio ugdymo(si) paslaugas teikiančių įstaigų finansavimas „krepšelio“ principu sudarys palankesnes sąlygas pedagogams dalyvauti kvalifikacijos tobulinimo renginiuose. Esant tokiai finansavimo formai, kai pinigai keliauja paskui vaiką, didėja konkurencija, kuri skatina ikimokyklinio ugdymo įstaigas dirbti kokybiškiau ir lanksčiau. Būtent natūrali konkurencija yra tas veiksnys, kuris gali pakeisti požiūrį į kvalifikacijos tobulinimąsi: privačiam verslui reikalingi ne pažymėjimai, o pedagogo gebėjimas nuolat mokytis ir atnaujinti žinias, prisitaikyti prie kintančių sąlygų, orientuotis į kliento poreikius. Tačiau esamu laikotarpiu, dalyvavimas kursuose ir seminaruose labai svarbus patiems pedagogams ir į tai reikia atsižvelgti. Trūkstant finansinių resursų, ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo(si) įstaigų pedagogai turi galimybę dalyvauti iš Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšų finansuojamuose kursuose ir seminaruose. Tačiau tokie kursai orientuoti į pasiūlą ir neužtikrina pedagogų kvalifikacijos tobulinimo poreikių. Suderinamumą tarp kvalifikacijos tobulinimo renginių pasiūlos ir paklausos užtikrinti gali tik pakankamas ir stabilus finansavimas. Tai garantuotų pilnas ikimokyklinuko krepšelio įvedimas. Kvalifikacijos tobulinimui skirtos lėšos turėtų būti efektyviai ir tikslingai naudojamos. Tai galėtų užtikrinti ikimokyklinuko krepšelio lėšų skirstymo metodika, pagal kurią būtų ribojama kvalifikacijos tobulinimui skiriamas lėšas naudoti ne pagal paskirtį.

Kvalifikacijos tobulinimas ikimokyklinio ugdymo įstaigose turėtų būti suprantamas kaip nuolatinis mokymasis tiek individo, tiek visos ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo(si) mokyklos mastu.

IŠVADOS

Apibendrinant atlikto tyrimo rezultatus, išskirtinos šios **išvados**:

1. Strateginiuose švietimo dokumentuose akcentuojama ikimokyklinio ugdymo paslaugų kokybė, kurią įmanoma užtikrinti stiprinant ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo paslaugas teikiančių pedagogų rengimo metodologinius pagrindus bei keliant jų kvalifikaciją ir prestižą.
2. Efektyviam ir prasmingam individų kvalifikacijos tobulinimui užtikrinti reikalingi finansiniai resursai. Pagrindiniai ikimokyklinių ir priešmokyklinių ugdymo(si) įstaigų pedagogų kvalifikacijos tobulinimo šaltiniai yra savivaldybės biudžeto lėšos ir valstybės biudžeto lėšos (ikimokyklinuko ir mokinio krepšelis).
3. Lėšų skyrimas iš savivaldybės biudžeto nėra aiškiai apibrėžtas, todėl skirtingose savivaldybėse pedagogams sudaromos skirtingos finansinės galimybės ir sąlygos tobulinti kvalifikaciją.
4. Šiaulių miesto ikimokyklinių ir priešmokyklinių ugdymo įstaigų finansavimas iš savivaldybės biudžeto yra nestabilus, problemiškas ir negali užtikrinti pedagogų kvalifikacijos tobulinimo poreikių.
5. Šiaulių miesto ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo(si) įstaigų pedagogų kvalifikacijos tobulinimo paskatos yra labiau orientuotos į profesinį prisitaikymą nei į profesinį tobulėjimą.
6. Dalyvavimas kursuose ir seminaruose yra populiariausia Šiaulių miesto ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo paslaugas teikiančių pedagogų kvalifikacijos tobulinimo forma. Formaliajam kvalifikacijos tobulinimui ypatingą dėmesį skiria ne tik politikai, bet, kaip parodė atlikto tyrimo duomenys, ir patys pedagogai.
7. Hipotezė, kad esant nepakankamam finansavimui, pedagogai mažiau dalyvauja formaliuose kvalifikacijos tobulinimo renginiuose, nepasitvirtino, nes ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo įstaigų pedagogai dalyvauja šiuose renginiuose ir už juos moka iš savo asmeninių lėšų.
8. Hipotezė, kad pedagogai daugiau dėmesio skiria savišvietai ir patirtiniam mokymuisi nei formalioms kvalifikacijos tobulinimo formoms, nepasitvirtino, nes ikimokyklinio ir

priešmokyklinio ugdymo(si) paslaugas teikiančių pedagogų tarpe patirtinis ir savaiminis mokymas(is) nelaikomas kvalifikacijos tobulinimu.

9. Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo įstaigų pedagogai negauna pakankamai informacijos apie kvalifikacijos tobulinimo finansavimą, kas parodo, kad šių įstaigų veikla kvalifikacijos tobulinimo klausimais yra neefektyvi ir tobulintina.

REKOMENDACIJOS

1. Siekiant, kad kvalifikacijos tobulinimui skirtos lėšos iš savivaldybės biudžeto būtų efektyviai naudojamos, tikslinga parengti savivaldybės biudžeto lėšų skirstymo ir naudojimo metodiką, pagal kurią būtų ribojama kvalifikacijos tobulinimui skiriamas lėšas naudoti ne pagal paskirtį.
2. Sėkmingam ir visapusiškam kvalifikacijos tobulinimo užtikrinimui, ikimokyklinių ir priešmokyklinių ugdymo(si) įstaigų vadovai bei kompetentingos institucijos turėtų sudaryti palankesnes sąlygas pagrįsti neformalioju būdu įgytas kompetencijas. Tai galima padaryti skatinant mokymąsi bei kvalifikacijos kėlimą darbo praktikoje, inicijuojant besimokančios organizacijos principais grįstą kvalifikacijos tobulinimo sistemą
3. Siekiant efektyvaus ir prasmingo darbuotojų mokymo(si), tikslinga analizuoti kvalifikacijos tobulinimąsi kiekvienoje įstaigoje: išsiaiškinti ir planuoti pedagogų kvalifikacijos tobulinimo poreikius ir galimybes.
4. Šiaulių mieste palyginti mažai ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo(si) pedagogų, turinčių aukštesnę nei vyr. auklėtojo kvalifikacinę kategoriją. Tikslinga išsiaiškinti, kokios priežastys lemia tai, kad Šiaulių miesto ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymosi pedagogai, tobulindami kvalifikaciją, orientuojasi į profesinį prisitaikymą, o ne karjeros siekį, atliekant papildomus tyrimus.
5. Siekiant šio tyrimo tęstinumo, po metų tikslinga atlikti papildomą ikimokyklinių ugdymo įstaigų finansavimo aspektų analizę, kad sužinoti, kokią įtaką padarė ikimokyklinuko krepšelio įvedimas ikimokyklinio ugdymo įstaigų veiklos efektyvumui ir pedagogų kvalifikacijos tobulinimui.
6. Esančią kvalifikacijos tobulinimo sistemą tikslinga nuolat tirti, reflektuoti kvalifikacijos tobulinimo poreikius ir lūkesčius, galimybes.

LITERATŪROS SĄRAŠAS

1. Abramauskienė J., Kirliauskienė R. (2008). Suaugusiųjų mokymosi motyvacija. *Pedagogika*, Nr. 89, p. 58-63.
2. Ališauskas R. (2003). Švietimo reformos įgyvendinimo modeliavimas Lietuvoje. *Švietimo naujienos*, Nr. 20, p. 8-9.
3. Ališauskienė R., Ušeckienė L. (2005). Pedagogų tęstinio mokymosi poreikiai ir motyvai. *Profesinis rengimas: tyrimai ir realijos*, Nr. 9, p. 10-19.
4. Augienė D., Malinauskienė D. (2007). Pedagogų karjeros pokyčiai socialinių transformacijų kontekste. *Pedagogika*, Nr. 86, p. 30-35.
5. Aušbikavičienė R., Gumuliauskienė A. (2010). Ikimokyklinio ugdymo įstaigos, kaip besimokančios organizacijos požymių raiška vadovų ir pedagogų požiūrio aspektu. *Jaunųjų mokslininku darbai*, Nr. 4 (29), p. 6-13.
6. Barkauskaitė M. (2001). Mokytojų kvalifikacijos kėlimas – nuolatinio mokymosi pagrindas. *Pedagogika*, Nr. 52, p. 63–67.
7. Bitinas B. (2006). *Edukologinis tyrimas: sistema ir procesas*. Vilnius: Kronta.
8. *Common European principles for Teachers Competences and Qualifications*. (2005). Prieiga per internetą: http://www.see-educoop.net/education_in/pdf/01-en_principles_en.pdf.
9. Čiužas R., Adaškevičienė V. (2005). Europinės švietimo dimensijos – mokytojų veiklos ir kvalifikacijos tobulinimo kaitos veiksnys. *Tiltai*. Priedas: mokslo darbai Nr. 28.
10. *Darželio-mokyklos bendrieji nuostatai*. Patvirtinta Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2000-11-24 įsakymu Nr. 1418 „Dėl Darželio-mokyklos bendrųjų nuostatų tvirtinimo“ (Žin., 2000, Nr. 103-3265).
11. Dautaras J., Rukštelienė N. (2006). Mokymosi visą gyvenimą motyvacija: pedagogų požiūris. *Pedagogika*, Nr. 83, p.74-79.
12. Fullman M. (1998). *Pokyčių jėgos*. Vilnius: Tyto Alba.
13. Grincevičienė V. (2001). Mokytojų požiūris į kvalifikacijos tobulinimą (tęstinį savo mokymąsi) mokyklos kaitos kontekste. *Pedagogika*. Nr. 52, p. 114-120.
14. Gučas A. (1994). *Vaikų darželio pedagogika*. Kaunas: Šviesa.

15. Gudeliienė–Gudelevičienė L., Kaušylienė A. (2006). Ugdymo paradigmos virsmas: nuo mokymo prie mokymosi. *Pedagogika*, Nr. p. 68-72.
16. Guskey Th. R.(2004). *Profesinio tobulinimosi vertinimas*. Vilnius: Garnelis.
17. Hadler A. (2002). *Filosofijos žodynas*. Vilnius: Alma litera.
18. Hargreaves A. (1999). *Keičiasi mokytojai, keičiasi laikai*. Vilnius: Tyto alba.
19. Hopkins D., Ainscow M., West m. (1998). *Kaita ir mokyklos tobulinimas*. Vilnius: Tyto alba.
20. *Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo plėtros 2007–2012 metų programa*. Lietuvos Respublikos vyriausybės nutarimas 2007-09-19 Nr.1057. [žiūrėta 2010-12-27.] Prieiga per internetą: <http://www.smm.lt/ugdymas/docs/ikimokyklinis/2007-09-19-1057.pdf>
21. Juodaitytė A. (2003). *Socializacija ir ugdymas vaikystėje*. Vilnius: UAB Petro ofsetas.
22. Jurašaitė–Harbison E. (2004). Ikimokyklinio ugdymo pedagogų profesinės kompetencijos kaip tęstinio profesinio mokymo(si) funkcija: kompetencijų modelio įgyvendinimas, įvertinimas. *Pedagogika*. Nr. 71, p. 56-65.
23. Jurašaitė-Harbison E. (2005). Kaip pedagogas kelia kvalifikaciją kiekvieną dieną. *Žvirblių takas* Nr. 6, p. 2-7.
24. Jurašaitė-Harbison E. (2006). Pedagoginės kompetencijos: apibrėžimai, modeliai ir raiška. *Žvirblių takas* Nr. 2, p. 7-17.
25. Kardelis K. (2002). *Mokslinių tyrimų metodologija ir metodika*. Kaunas: Judex.
26. *Kvalifikacinių reikalavimų mokytojams, dirbantiems pagal ikimokyklinio, priešmokyklinio, neformaliojo vaikų švietimo, pradinio, pagrindinio, vidurinio, specialiojo ugdymo ir profesinio mokymo programas, aprašas*. (Patvirtinta Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2005 m. kovo 29 d. įsakymu Nr. ISAK-506).
27. Lamanuskas V. (2004). *Švietimo monitoringo įvadas*. Šiauliai: Lucilijus.
28. Laužackas R. (1999). *Sistemoteorinės profesinio rengimo kaitos dimensijos*. Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas.
29. Laužackas R. (2005). *Profesinio rengimo metodologija*. Monografija. Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas.
30. Laužackas R., Danilevičius E., Gurskienė O. (2004). *Profesinio rengimo reforma Lietuvoje: parametrai ir rezultatai*. Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas.
31. Laužackas R., Dienys V. (2004). *Profesijos mokytojų strateginių kompetencijų nustatymo ir jų kvalifikacijos tobulinimo modulių rengimo metodika*. Vilnius: Profesinio mokymo metodikos centras.

32. Laužackas R., Gedvilienė G., Tutlys V., Juozaitienė D. (2008). Mokytojų kvalifikacijos tobulinimo poreikiai. *Pedagogika* T.89, p. 29-43.
33. *Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros įstatymas*. Nauja įstatymo redakcija: Patvirtinta Lietuvos Respublikos Seimo Nr. IX-1946, 2003-12-23, Žin., 2004, Nr. 4-47 (2004-01-07).
33. *Lietuvos Respublikos gyventojų pajamų mokesčio įstatymas*. Patvirtinta Lietuvos Respubliko Seimo 2002 m. liepos 2 d. Nr. IX-1007 (Žin., 2002, Nr. 73-3085).
34. *Lietuvos Respublikos Labdaros ir paramos įstatymas*. Įstatymo aktuali redakcija nuo 2001-04-17. Teisės aktą priėmė - Lietuvos Respublikos Seimas Nr. VIII-1811.
35. *Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas* (nauja įstatymo redakcija nuo 2003 m. birželio 28 d. Nr. IX-1630, 2003-06-17, žin., 2003, Nr. 63-2853 (2003-06-28).
36. *Lietuvos švietimo koncepcija* (1992). Vilnius: Leidybos centras.
37. *Lietuvos švietimo sistema 2009/10*. [žiūrėta 2011-03-20]. Prieiga per internetą: http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/eurybase/eurybase_full_reports/LT_LT.pdf
38. Lortie D.C. (2002). *Schoolteacher: a sociological study*(2nd ed). Chicago: The university of Chicago press.
39. Matulionis A., V. (2003). Mokytojų kvalifikacijos tobulinimo finansavimo problemos savivaldybėse. [žiūrėta 2010-11-17]. Prieiga per internetą: http://www.smm.lt/svietimo_bukle/tyrimai_sb.htm.
40. Meldžiukienė A. (2010). Tarptautinės konferencijos „*Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pokyčių galimybės pranešimas*“. Prieiga per internetą: <http://www.upc.smm.lt/projektai/pletra/Konferencija/II.1.%20Audrone%20Meldziukiene.pdf>.
41. *Metodinės rekomendacijos ikimokyklinio ugdymo programai rengti*. (2006). Vilnius.
42. *Mokinio krepšelio lėšų apskaičiavimo ir patvirtinimo metodika*. Patvirtinta Lietuvos Respublikos vyriausybės 2001 birželio 27 d. nutarimu Nr. 785 (Lietuvos Respublikos vyriausybės 2009 gruodžio 23 d. nutarimo Nr.1748 redakcija).
43. *Mokytojo profesijos kompetencijos aprašas*. (Patvirtintas Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2007-01-15 įsakymu Nr. ISAK-54).
44. *Mokytojų ir pagalbos mokiniui specialistų (išskyrus psichologus) atestacijos nuostatai*. (Patvirtinti ŠMM 2008-11-24 įsakymu Nr. ISAK-3216).
45. Monkevčienė O., Glebuviene V.S., Stankevičienė K. ir kiti (2009). *Ikimokyklinio, priešmokyklinio ugdymo turinio ir jo įgyvendinimo kokybės analizė*. Mokslinis tyrimas. Vilnius.

46. Monkevičienė O. (2008). Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo(si) turinio kaitos tendencijos. *Pedagogika* 91, p. 66-72.
47. Monkevičienė O., Glebuviene V.S, Jonilienė M. ir kiti (2008). *Ikimokyklinio ugdymo įvairovė: esama situacija ir visuomenės lūkesčiai*. Mokslinis tyrimas. Vilnius.
48. *Nacionalinės Lisabonos strategijos įgyvendinimo programa*. (2005). Patvirtinta LR Vyriausybės 2005m. lapkričio 22 d. Nutarimu Nr. 1270. [žiūrėta 2010-01-24]. Prieiga per internetą: <http://www.ukmin.lt/lt/strategija/lisabona.php>.
49. *Neformaliojo suaugusiųjų švietimo įstatymas*. Patvirtinta Lietuvos Respublikos Seimo 1998-06-30 Nr. VIII-822. Žin., 1998, Nr. 66-1909.
50. Neifachas S. (2008). *Ikimokyklinio ugdymo programos kokybės užtikrinimas: turinio konkretizavimas, tikslų ir uždavinių įgyvendinimas, atitikties nustatymas*. Vilnius: UAB Ciklonas.
51. *Pavyzdinis auklėtojo pareigybės aprašymas*. Patvirtinta Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2005 m. lapkričio 11d. įsakymu Nr. ISAK-2249.
52. *Pedagogų rengimo koncepcija* (2004). Patvirtinta Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2004-09-16 įsakymu Nr. ISAK-1441.
53. *Priešmokyklinio ugdymo pedagogo pavyzdinis pareiginis aprašas*. Patvirtinta Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2003 m. lapkričio 10 d. įsakymu Nr. ISAK-1581.
54. *Prioritetinės valstybinių ir savivaldybių mokyklų vadovų, jų pavaduotojų ugdymui, ugdymą organizuojančių skyrių vedėjų, mokytojų, profesijos mokytojų, pagalbos mokiniui specialistų kvalifikacijos tobulinimo kryptys 2008–2010 metams*. Patvirtinta Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2008 m. vasario 12 d. įsakymu Nr. ISAK-398.
55. Pukelis K. (2000). Pagrindinės šiuolaikinių mokytojų rengimo teorijų dimensijos. *Pedagogika*, Nr. 44, p. 58-68.
56. Pukelis K. (2004). *Mokytojų rengimo idealinio modelio parametrai*. Monografija. Kaunas: VDU.
57. *Rekomendacijos mokytojų ir pagalbos mokiniui specialistų metodinei veiklai organizuoti*. Pedagogų profesinės raidos centro direktoriaus įsakymas 2009-05-25 Nr.1.18.-71. [žiūrėta 2010-12-26]. Prieiga per internetą: http://www.pprc.lt/metodineveikla/aktai/rekomendacijos_2009.pdf.
58. Ruškus J., Žvirdauskas D., Žvirdauskienė R. ir kiti (2009). *Ikimokyklinio, priešmokyklinio ugdymo vadybos kokybės vertinimas*. Mokslinis tyrimas. Vilnius.

59. Simonaitienė B. (2003). *Mokykla – besimokanti organizacija*. Monografija. Kaunas: Technologija.
60. *Šiaulių miesto savivaldybės „2010 – 2012“ metų strateginis veiklos planas*. [žiūrėta 2010-01-06]. Prieiga per internetą: http://www.siauliai.lt/veikla/strateginis_planas.p.
61. *Švietimo gairės. 2003-2012 metai*. Projektas. Vilnius: Dialogas.
62. *The European Higher Education Area. The Bologna declaration of 19 June (1999)*. [žiūrėta 2010-01-12]. Prieiga per internetą: http://www.bologna-bergen2005.no/Docs/00-Main_doc/990719BOLOGNA_DECLARATION.PDF.
63. Tījūnėlienė O., Virbalienė A. (2006). *Mokslinis tikrovės pažinimas: apklausos metodas*. Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla.
64. Vaitkevičius J. (2008). *Lietuvos pedagogika ir mokykla istorijos vingiuose*. Monografija. Šiauliai: VŠĮ Šiaulių universiteto leidykla.
65. Valackienė A., Mikėnė S. (2008). *Sociologinis tyrimas: metodologija ir atlikimo metodika*. Kaunas: Technologija.
66. *Valstybės ilgalaikės raidos strategija*. Patvirtinta Lietuvos Respublikos Seimo 2002 m. Lapkričio 12 d. nutarimu Nr. IX-1187, (Žin.2002-Nr.113-5029).
67. *Valstybinė švietimo strategija 2003-2012 m. (2007)*. Vilnius: Švietimo aprūpinimo centras.
68. *Valstybinių ir savivaldybių mokyklų vadovų, jų pavaduotojų ugdymui, ugdymą organizuojančių skyrių vedėjų, mokytojų, pagalbos mokiniui specialistų kvalifikacijos tobulinimo nuostatai*. Patvirtinta Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2007 m. kovo 29 d. įsakymu Nr. ISAK-20.
69. Želvys R. (2003). *Švietimo organizacijų vadyba*. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla.

**ŠIAULIŲ MIESTO IKIMOKYKLINIO IR PRIEŠMOKYKLINIO UGDYMO(SI) ĮSTAIGŲ PEDAGOGŲ KVALIFIKACIJOS TOBULINIMUI
SKIRTOS LĖŠOS (2006-2010) METŲ SUVESTINĖ**

Eil. Nr.	Įstaigos pavadinimas	2006			2007			2008			2009			2010			Pedagoginių etatų skaičius
		B*	K**	vid 1 pedagogui (Lt)	B*	K**	vid 1 pedagogui (Lt)	B*	K**	vid 1 pedagogui (LT)	B*	K**	vid 1 pedagogui (LT)	B*	K**	vid 1 pedagogui (LT)	
1	Lopšelis-darželis Auksinis raktelis	0,9	0,2	45,5	1,5	0,2	66,4	2,2	0,2	90,9	0,4	0,1	21,0	0,2	0,2	21,0	14,3
2	Lopšelis-darželis Ažuoliukas	1,0	0,2	43,0	1,6	0,2	63,3	2,3	0,2	85,4	0,2	0,2	19,0	0	0,1	6,3	15,8
3	Lopšelis-darželis Bangelė	0,6	0,2	36,0	1,1	0,2	50,7	1,5	0,2	66,4	1	0,2	49,0	0	0,3	21,0	14,3
4	Lopšelis-darželis „Berželis“	1,3	0,3	51,4	2,1	0,3	74,6	3	0	82,9	0,6	0	16,6	0	0,2	11,0	18,1
5	Lopšelis-darželis „Coliukė“	0,8	0,1	32,2	1,3	0,1	49,2	1,8	0,1	67,4	0,4	0,1	20,2	0,2	0,2	20,2	14,83
6	Lopšelis-darželis „Dainelė“	1,6	0,3	50,4	2,6	0,3	74,6	3,7	0,4	105,2	0,2	0,3	18,7	0	0,3	14,0	21,39
7	Lopšelis-darželis „Eglutė“	1,8	0,5	57,7	3,1	0,5	82,7	4,4	0,3	101,4	0,7	0,2	22,3	1,0	0,5	40,6	24,66
8	Lopšelis-darželis „Ežerėlis“	0,7	0,1	28,8	1,2	0,1	43,8	1,8	0,2	68,9	1,1	0,1	40,7	0	0,3	18,8	15,97
9	Lopšelis-darželis „Gintarėlis“	1,1	0,2	47,4	1,9	0,2	70,7	2,8	0,2	98,4	0,6	0,2	30,8	0	0,2	12,3	16,26
10	Lopšelis-darželis „Gluosnis“	1,1	0,1	36,4	1,8	0,1	56,8	2,4	0,1	73,9	0,1	0,1	8,5	0,3	0,5	36,9	17,6
11	Lopšelis-darželis „Klevelis“	1,1	0,2	55,3	1,8	0,2	82,1	2,5	0,2	110,7	0,6	0,2	38,2	0	0,3	22,9	13,1
12	Lopšelis-darželis „Kregždutė“	1,1	0,2	45,9	1,9	0,2	68,5	2,7	0,3	98,7	0,1	0,3	20,9	0	0,2	12,0	16,72
13	Lopšelis-darželis „Kūlverstukas“	1,8	0,3	52,0	2,9	0,3	77,8	4,2	0,3	105,5	0,4	0,3	22,0	0	0,3	13,2	22,74
14	Logopedinis lopšelis-darželis	2,0	0,3	38,0	3,4	0,3	57,6	4,7	0,2	73,4	0,6	0,3	17,3	0	0,1	2,9	34,74
15	Lopšelis-darželis „Pasaka“	1,1	0,1	35,1	1,9	0,1	55,0	2,7	0,2	81,6	0,9	0,2	34,2	0,5	0,2	23,7	19
16	Lopšelis-darželis „Pupų pėdas“	1,3	0,2	40,0	2,2	0,2	60,3	3,1	0,2	82,2	0,1	0,2	11,7	0	0,5	23,5	21,3

1 PRIEDAS (tęsinys)

Nr.	Įstaigos pavadinimas	2006			2007			2008			2009			2010			Pedagoginių etatų skaičius
		B*	K**	vid 1 pedagogui (Lt)	B*	K**	vid 1 pedagogui (Lt)	B*	K**	vid 1 pedagogui (LT)	B*	K**	vid 1 pedagogui (LT)	B*	K**	vid 1 pedagogui (LT)	
17	Lopšelis-darželis „Pušėlė“	0,5	0,1	30,6	0,9	0,1	45,5	1,3	0,1	61,5		0,1	8,2			0,0	12,2
18	Lopšelis-darželis „Rugiagėlė“	1,3	0,3	32,2	2,1	0,3	46,8	3,2	0,3	65,9	0,5	0,3	19,1	0,6	0,4	24,3	28,84
19	Lopšelis-darželis „Salduvė“	0,7	0,3	35,9	1,2	0,3	48,9	1,7	0,3	62,8	0	0,1	5,5	0	0,1	5,5	18,31
20	Lopšelis-darželis „Saulutė“	0,8	0,2	32,8	1,3	0,2	47,1	1,8	0,2	62,5	0,7	0,1	25,6	0	0,2	11,4	17,61
21	Lopšelis-darželis „Sigutė“	1,1	0,2	53,7	1,9	0,2	80,3	2,7	0,1	101,2	0,4	0,2	27,9	0	0,1	7,0	14,33
22	Lopšelis-darželis „Trys nykštukai“	1,4	0,4	48,5	2,3	0,4	69,0	3,3	0,2	82,1	0,3	0,2	15,5	0	0,3	13,3	22,53
23	Lopšelis-darželis „Varpelis“	1,1	0,1	27,5	1,8	0,1	42,9	2,6	0,1	59,5	0	0,2	8,5	0	0,3	12,7	23,53
24	Lopšelis-darželis „Voveraitė“	1,0	0,1	31,4	1,7	0,1	48,8	2,4	0,2	72,7	0,5	0,2	23,4	0	0,2	10,4	19,25
25	Lopšelis-darželis „Žiburėlis“	1,1	0,3	48,0	1,8	0,3	68,7	2,6	0,3	90,9	0,2	0,3	22,7	0	0,2	11,4	17,61
26	Lopšelis-darželis „Žibutė“	0,6	0,1	28,0	1,1	0,1	42,1	1,5	0,1	57,3	0,3	0,2	23,6	0,2	0,1	13,5	14,83
27	Lopšelis-darželis „Žilvitis“	0,6	0,1	29,0	1,1	0,1	43,6	1,5	0,2	66,3	0,2	0,1	14,0	0	0,3	20,9	14,33
28	Lopšelis-darželis „Žiogelis“	1,5	0,6	47,2	2,5	0,6	64,5	3,5	0,5	79,5	0,2	0,3	14,1	0	0,7	24,7	28,3
29	Lopšelis-darželis „Žirniukas“	1,2	0,3	45,0	2,0	0,3	64,8	2,8	0,4	91,1	0,3	0,1	12,7	0	0,3	15,2	19,75
Iš viso lopšeliams-darželiams		32,2	6,6	40,9	53,6	6,6	60,3	76,7	6,3	80,9	11,6	5,4	21,1	3,00	7,6	16,2	552,23
	max			57,7			82,7			110,7			49,0			40,6	
	min			27,5			42,1			57,3			5,5			0,0	
	mode			40,4			60,3			81,2			20,6			13,8	

B* - Savivaldybės biudžeto lėšos (tūkst. Lt)

K** - Valstybės biudžeto lėšos (mokinio krepšelis) (tūkst. Lt)

**ŠIAULIŲ MIESTO SAVIVALDYBĖS BIUDŽETO NORMATYVINIAI BEI FAKIŠKI ASIGNAVIMAI ŠIAULIŲ MIESTO
LOPŠELIŲ DARŽELIŲ DARBUOTOJŲ KVALIFIKACIJOS TOBULINIMUI**

2006-2010 METŲ SUVESTINĖ (TŪKST.LT)

Eil. Nr.	Lopšelio-darželio pavadinimas	2006 metai				2007 metai				2008 metai				2009 metai				2010			
		Apskaičiuotas darbo užmokestis	Kvalifikacijos tobulinimo lėšos pagal normatyvus	Kvalifikacijos tobulinimui faktiškai skirtos lėšos	Skirtumas tarp faktiškai skirtų lėšų KT ir normatyvo	Apskaičiuotas darbo užmokestis	Kvalifikacijos tobulinimo lėšos pagal normatyvus	Kvalifikacijos tobulinimui faktiškai skirtos lėšos	Skirtumas tarp faktiškai skirtų lėšų KT ir normatyvo	Apskaičiuotas darbo užmokestis	Kvalifikacijos tobulinimo lėšos pagal normatyvus	Kvalifikacijos tobulinimui faktiškai skirtos lėšos	Skirtumas tarp faktiškai skirtų lėšų KT ir normatyvo	Apskaičiuotas darbo užmokestis	Kvalifikacijos tobulinimo lėšos pagal normatyvus	Kvalifikacijos tobulinimui faktiškai skirtos lėšos	Skirtumas tarp faktiškai skirtų lėšų KT ir normatyvo	priskaičiuotas darbo užmokestis	Kvalifikacijos tobulinimo lėšos pagal normatyvus	Kvalifikacijos tobulinimui faktiškai skirtos lėšos	skirtumas tarp faktiškai skirtų lėšų KT ir normatyvo
1	Auksinis raktelis	402,0	1,0	0,9	-0,1	473,0	2,4	1,5	-0,9	514,1	5,1	2,2	-2,9	517,0	5,2	0,4	-4,8	514,7	5,1	0,2	-4,9
2	Ažuoliukas“	408,9	1,0	1,0	-0,1	481,1	2,4	1,6	-0,8	522,9	5,2	2,3	-2,9	541,9	5,4	0,4	-5,0	525,3	5,3	0,1	-5,2
3	Bangelė“	363,5	0,9	0,6	-0,3	427,6	2,1	1,1	-1,1	464,8	4,6	1,5	-3,1	498,7	5,0	1,0	-4,0	513,4	5,1	0,3	-4,8
4	Berželis“	466,6	1,2	1,3	0,1	549,0	2,7	2,1	-0,6	596,7	6,0	3,0	-3,0	613,3	6,1	0,6	-5,5	599,4	6,0	0,2	-5,8
5	,Coliukė	376,0	0,9	0,8	-0,2	442,3	2,2	1,3	-1,0	480,8	4,8	1,8	-3,0	518,2	5,2	0,6	-4,6	522,3	5,2	0,2	-5,0
6	Dainelė“	562,3	1,4	1,6	0,1	661,5	3,3	2,6	-0,7	719,0	7,2	3,7	-3,5	680,8	6,8	0,2	-6,6	702,9	7,0	0,3	-6,7
7	Eglutė	591,3	1,5	1,8	0,4	695,7	3,5	3,1	-0,4	756,2	7,6	4,4	-3,2	761,9	7,6	1,4	-6,2	783,4	7,8	0,5	-7,3
8	Ežerėlis	459,8	1,1	0,7	-0,4	541,0	2,7	1,2	-1,5	588,0	5,9	1,8	-4,1	587,4	5,9	1,1	-4,8	535,5	5,4	0,3	-5,1
9	Gintarėlis	450,3	1,1	1,1	0,0	529,7	2,6	1,9	-0,7	575,8	5,8	2,8	-3,0	565,1	5,7	0,6	-5,1	588,3	5,9	0,2	-5,7
10	Gluosnis	481,0	1,2	1,1	-0,1	565,9	2,8	1,8	-1,0	615,1	6,2	2,4	-3,8	766,5	7,7	0,1	-7,6	602,6	6,0	0,5	-5,5
11	Klevelis	421,7	1,1	1,1	0,0	496,2	2,5	1,8	-0,7	539,3	5,4	2,5	-2,9	526,4	5,3	0,7	-4,6	517,7	5,2	0,3	-4,9
12	Kregždutė	438,9	1,1	1,1	0,0	516,4	2,6	1,9	-0,7	561,3	5,6	2,7	-2,9	627,0	6,3	0,1	-6,2	573,2	5,7	0,2	-5,5
13	Kūlverstuka	560,4	1,4	1,8	0,4	659,3	3,3	2,9	-0,4	716,6	7,2	4,2	-3,0	784,1	7,8	0,4	-7,4	717,3	7,2	0,3	-6,9
14	Logopedinis	836,8	2,1	2,0	-0,1	984,5	4,9	3,4	-1,5	1070,1	10,7	4,7	-6,0	1083,6	10,8	0,7	-10,1	1074,8	10,7	0,1	-10,6

2 PRIEDAS (tęsinys)

Eil. Nr.	Lopšelio- darželio pavadinimas	2006 metai				2007 metai				2008 metai				2009 metai				2010			
		Apskaičiuotas darbo užmokestis	Kvalifikacijos tobulinimo lėšos pagal normatyvus	Kvalifikacijos tobulinimui faktiškai skirtos lėšos	skirtų lėšų KT ir normatyvo	Apskaičiuotas darbo užmokestis	Kvalifikacijos tobulinimo lėšos pagal normatyvus	Kvalifikacijos tobulinimui faktiškai skirtos lėšos	Skirtumas tarp faktiškai skirtų lėšų KT ir normatyvo	Apskaičiuotas darbo užmokestis	Kvalifikacijos tobulinimo lėšos pagal normatyvus	Kvalifikacijos tobulinimui faktiškai skirtos lėšos	Skirtumas tarp faktiškai skirtų lėšų KT ir normatyvo	Apskaičiuotas darbo užmokestis	Kvalifikacijos tobulinimo lėšos pagal normatyvus	Kvalifikacijos tobulinimui faktiškai skirtos lėšos	Skirtumas tarp faktiškai skirtų lėšų KT ir normatyvo	priskaičiuotas darbo užmokestis	Kvalifikacijos tobulinimo lėšos pagal normatyvus	Kvalifikacijos tobulinimui faktiškai skirtos lėšos	Skirtumas tarp faktiškai skirtų lėšų KT ir normatyvo
15	Pasaka	505,2	1,3	1,1	-0,1	594,3	3,0	1,9	-1,1	646,0	6,5	2,7	-3,8	657,7	6,6	1,1	-5,5	613,1	6,1	0,2	-5,9
16	Pupų pėdas	526,2	1,3	1,3	0,0	619,1	3,1	2,2	-0,9	672,9	6,7	3,1	-3,6	666,2	6,7	0,1	-6,6	678,6	6,8	0,5	-6,3
17	Pušėlė	367,2	0,9	0,5	-0,4	436,9	2,2	0,9	-1,3	481,3	4,8	1,3	-3,5	534,0	5,3	0,2	-5,1	542,0	5,4	0,1	-5,3
18	Rugiagėlė	669,9	1,7	1,3	-0,4	788,2	3,9	2,1	-1,8	856,7	8,6	3,2	-5,4	873,2	8,7	0,8	-7,9	856,6	8,6	0,4	-8,2
19	Salduvė	481,5	1,2	0,7	-0,5	566,4	2,8	1,2	-1,6	615,7	6,2	1,7	-4,5	620,2	6,2	0,0	-6,2	621,0	6,2	0,1	-6,1
20	Saulutė	448,0	1,1	0,8	-0,4	527,1	2,6	1,3	-1,4	572,9	5,7	1,8	-3,9	574,4	5,7	0,7	-5,0	576,0	5,8	0,2	-5,6
21	Sigutė	417,0	1,0	1,1	0,1	490,6	2,5	1,9	-0,6	533,3	5,3	2,7	-2,6	484,0	4,8	0,5	-4,3	509,8	5,1	0,1	-5,0
22	Trys nykštukai	592,4	1,5	1,4	-0,1	697,0	3,5	2,3	-1,2	757,6	7,6	3,3	-4,3	715,4	7,2	0,3	-6,9	708,0	7,1	0,3	-6,8
23	Varpelis	563,7	1,4	1,1	-0,3	663,2	3,3	1,8	-1,5	720,9	7,2	2,6	-4,6	722,5	7,2	0,0	-7,2	752,6	7,5	0,3	-7,2
24	Voveraitė	495,1	1,2	1,0	-0,2	582,5	2,9	1,7	-1,2	633,1	6,3	2,4	-3,9	630,8	6,3	0,6	-5,7	698,4	7,0	0,2	-6,8
25	Žiburėlis	455,0	1,1	1,1	0,0	535,3	2,7	1,8	-0,9	581,9	5,8	2,6	-3,2	581,0	5,8	0,2	-5,6	577,5	5,8	0,2	-5,6
26	Žibutė	397,6	1,0	0,6	-0,4	467,8	2,3	1,1	-1,3	508,5	5,1	1,5	-3,6	516,7	5,2	0,4	-4,8	525,6	5,3	0,1	-5,2
27	Žilvitis	395,1	1,0	0,6	-0,4	464,8	2,3	1,1	-1,3	505,2	5,1	1,5	-3,6	508,4	5,1	0,2	-4,9	528,2	5,3	0,3	-5,0
28	Žiogelis	655,6	1,6	1,5	-0,2	771,3	3,9	2,5	-1,4	838,4	8,4	3,5	-4,9	859,0	8,6	0,3	-8,3	880,8	8,8	0,7	-8,1
29	Žirniukas	500,4	1,3	1,2	-0,1	588,7	2,9	2,0	-1,0	639,9	6,4	2,8	-3,6	629,1	6,3	0,3	-6,0	642,4	6,4	0,3	-6,1
	Iš viso	14289,7	35,7	32,2	-3,6	16816,3	84,1	53,6	-30,5	18285,0	182,9	76,7	-106,2	18644,5	186,4	14,0	-172,4	18481,4	184,8	7,7	-177,1

90,06%

63,77
%41,95
%

7,51%

4,17%

ANKETA IKIMOKYKLINIO IR PRIEŠMOKYKLINIO UGDYMO PEDAGOGAMS

Šios apklausos tikslas - išsiaiškinti Jūsų požiūrį į kvalifikacijos tobulinimo sistemą, sužinoti, su kokiais sunkumais Jūs susiduriate, tobulindami kvalifikaciją.

Tyrimą atlieka ŠU Edukologijos fakulteto edukologijos magistro studijų programos studentė Vaida Ušinskienė. Apklausos metu surinkti duomenys bus panaudoti, rašant magistro darbą.

Anketa yra anoniminė, todėl tikimasi, kad Jūsų nuoširdūs atsakymai padės atlikti objektyvų bei reikalingą tyrimą.

Žymėkite vieną ar kelis Jūsų nuomonę atitinkančius atsakymus tokiu būdu .

Dėkoju už bendradarbiavimą.

1. Atsakykite į keletą klausimų apie save. (Atsakymą žymėkite taip)

1.1 Jūsų lytis:

vyras; moteris;

1.2 Jūsų pedagoginio darbo stažas _____ m.

1.3 Jūsų išsilavinimas :

pradinis; pagrindinis; vidurinis; aukštesnysis; aukštasis.

1.4 Jūsų išsimokslinimas (diplomas):

bakalauras; magistras; seno pavyzdžio aukštojo mokslo diplomo turėtoja(s);
 mokslų daktaras; aukštesniosios mokyklos diplomas; diplomo neturiu.

1.5 Jūsų amžius:

20 – 29 metai; 30 – 39 metai; 40 – 49; 50 ir daugiau.

1.6 Jūsų kvalifikacinė kategorija:

auklėtojas; vyresnysis auklėtojas; auklėtojas metodininkas;
 auklėtojas ekspertas.

2. Kas jus skatina dalyvauti kvalifikacijos tobulinimo(si) renginiuose? (pažymėkite vieną ar kelis variantus)?

- Siekimas naujų profesinių žinių bei įgūdžių;
- Noras būti geriausia(u) savo veiklos srityje;
- Noras atitikti augančius profesinius reikalavimus;
- Vadovų, kolegų, ugdytinių tėvų siūlymai, pastabos ir kritika;
- Galimybė gauti kursų išklauso pažymėjimą;
- Noras taikyti naujoves savo veikloje;
- Konkurencija tarp bendradarbių;
- Baimė prarasti darbą;
- Atestacijos reikalavimai;
- Karjeros siekis;
- Kita (įrašykite).....

3. Kokios kvalifikacijos tobulinimo(si) formos ir būdai geriausiai tenkina Jūsų kvalifikacijos tobulinimo(si) poreikius? (pažymėkite vieną ar kelis Jums tinkančius teiginius)

- Dalyvavimas kursuose ir seminaruose;
- Dalyvavimas įstaigos metodinio būrelio veikloje;
- Dalijimasis praktinėmis žiniomis ir įgūdžiais su kitais pedagogais;
- Kasdieninio patyrimo ir savo veiklos apmąstymas;
- Bendravimas ir bendradarbiavimas su kitais pedagogais;
- Savarankiškas metodinės literatūros studijavimas;
- Dalyvavimas šalies, regiono ar institucijos projektuose;
- Tarpinstitucinis bendradarbiavimas;
- Kita (*įrašykite*).....

4. Kokių kompetencijų labiausiai stokojate ir jas norėtumėte tobulinti ar įgyti? (pažymėkite vieną ar kelis svarbiausius teiginius)

- Pedagoginių-psichologinių žinių;
- Bendravimo ir bendradarbiavimo su šeima;
- IKT taikymo ugdymo procese;
- Ugdymo turinio diferencijavimo ir individualizavimo žinių;
- Projektų rengimo;
- Užsienio kalbos;
- Organizacijos tobulinimo bei pokyčių valdymo;
- Tiriamosios veiklos;
- Mokyklos veiklos įsivertinimo;
- Savo veiklos kokybės įsivertinimo;
- Vadybos;
- Kita (*įrašykite*).....

5. Kaip į kvalifikacijos tobulinimą(si) žiūrima Jūsų įstaigoje? (pažymėkite realią situaciją atspindintį atsakymą)

- Būtinai (reikalaujama);
- Skatinamas;
- Vertinamas;
- Vertinamas kaip privalumas, bet neskatinamas;
- Nevertinamas.

6. Kiek kartų per metus jūs dalyvaujate kvalifikacijos tobulinimo renginiuose? (pažymėkite tinkantį atsakymą)

- Ne karto;
- Vieną kartą per metus;
- Du kartus per metus;
- Tris ir daugiau kartų;

7. Kaip dažniausiai apmokamas kvalifikacijos tobulinimas Jūsų įstaigoje? (pažymėkite tinkantį atsakymą)

- Apmokamas dalyvio mokestis;
- Apmokamos visos su kvalifikacijos tobulinimu susijusios išlaidos;
- Mokamas tik darbo užmokesčio vidurkis už tas dienas, kai dalyvaujama kvalifikacijos tobulinimo renginyje;
- Įstaiga tam lėšų neskiria, moka pats pedagogas;
- Kita (įrašykite).....

8. Kaip vertinate kvalifikacijos tobulinimo renginius? (pažymėkite vieną ar kelis svarbiausius teiginius).

- Didesnis pasirinkimas, daugiau renginių ir jie visiškai tenkina mano poreikius;
- Didesnis pasirinkimas, daugiau renginių ir jie tik iš dalies tenkina mano poreikius;
- Daugiau kursų, seminarų, tačiau visiškai nenaudingi, einu į juos einu tik dėl pažymėjimų;
- Kadangi kvalifikacijos renginių niekas nefinansuoja, ieškau nemokamų renginių, kurie paprastai neduoda naudos;
- Kvalifikacijos tobulinimo renginių kaina visiškai neįtakoja jų kokybės, todėl renkuosi nemokamus arba pigesnius renginius ir dažniausiai patenkinu savo poreikius;
- Informacijos apie kvalifikacijos tobulinimo renginius negaunu;
- Kiekviena kvalifikacijos tobulinimo renginys yra daugiau ar mažiau naudingas, jei netenkina renginio tema, tai susitinki su kolegomis ir pasidalini patirtimi;
- Kita (įrašykite).....

9. Kvalifikacijos tobulinimo renginiuose įgytas žinias ir gebėjimus perteikiu: (pažymėkite vieną ar kelis jums labiausiai tinkančius teiginius)

- Pedagogų tarybos posėdžiu metu;
- Metodinio būrelio metu;
- Betarpiškai bendraudama su kolegomis;
- Su niekuo nesidaliju, nes tai mūsų įstaigoje nepriimtina;
- Su niekuo nesidaliju, nes tai mano asmeninis reikalas;
- Panaudoju tiesioginiame savo darbe;
- Kita (įrašykite).....

10. Kaip, Jūsų nuomone, pedagogų kvalifikacijos tobulinimas įtakoja vaikų ugdymo kokybę? (pažymėkite vieną ar kelis jums labiausiai tinkančius atsakymus)

- Ugdymo kokybę visų pirma priklauso nuo pedagogo, todėl kuo daugiau pedagogas tobulina savo kvalifikaciją, tuo kokybiškesnes paslaugas jis teikia;
- Ugdymo kokybę priklauso nuo daugelio veiksnių, todėl pedagogai, vykdantys kvalifikacinius reikalavimus, tik nežymiai įtakoja ugdymo kokybę;
- Kvalifikacijos tobulinimas yra tik formalumas, neįtakojantis ugdymo kokybės;
- Per didelis dėmesys skiriamas kvalifikacijos tobulinimui kelia įtampą ir stresą pedagogams, o tai neigiamai atsiliepiama darbui su vaikais ir jų ugdymo kokybei;
- Kita (įrašykite).....

11. Kaip vertinate savaiminį mokymąsi, kaip kvalifikacijos tobulinimo(si) formą?
(pažymėkite vieną ar kelis jums labiausiai tinkančius atsakymus)

- Kiekvienas pedagogas nuolat mokosi savaime, bet toks mokymas(is) nėra pripažįstamas kaip kvalifikacijos tobulinimas, todėl ir aš jam neskiriu daug dėmesio;
- Gerai, kad yra įvairių kvalifikacijos tobulinimo formų (kursų, seminarų ir pan.), kuriuose gali pasidalinti patirtimi, pabendrauti, įgyti naujų žinių, nes savaiminis mokymasis man nepriimtinas.
- Kvalifikacijos tobulinimo renginiai yra tik formalumas, o reikalingų žinių ir įgūdžių įgyju tik savaiminiu mokymu(si)
- Nemėgstu grupinio mokymosi, renginių, todėl savaiminis mokymas(is) labiausiai man tinkanti kvalifikacijos tobulinimo(si) forma.
- Savaiminis mokymasis negali užtikrinti visų kvalifikacijos tobulinimo(si) poreikių ir galimybių, o šiandienos pedagogui keliamus reikalavimus gali užtikrinti tik visų kvalifikacijos formų, būdų ir galimybių naudojimas.
- Nieko nežinau apie savaiminį mokymąsi.
- Kita (įrašykite).....

12. Kaip vertinate patirtinį mokymąsi, kaip kvalifikacijos tobulinimo(si) formą?
(pažymėkite vieną ar kelis jums labiausiai tinkančius atsakymus)

- Dalyvavimas formaliuose kvalifikacijos tobulinimo renginiuose dažniausiai yra atsitiktinis, o rasti atsakymus į iškilusius klausimus gali padėti patirtinis mokymasis.
- Patirtinis mokymasis galėtų išspręsti daug pedagoginio proceso dilemų, tačiau nėra populiarus, nes neaiškus tokio mokymosi mechanizmas.
- Siekiant aukštesnės kvalifikacinės kategorijos, sunku pagrįsti patirtinio mokymosi rezultatus, todėl labiau orientuojuosi į formalias kvalifikacijos tobulinimosi formas.
- Patirtinis mokymasis yra labai svarbi kasdieninio pedagogo darbo ir poreikio tobulėti dalis, tačiau nėra populiarai, nes mūsų įstaigoje kvalifikacijos tobulinimas orientuotas tik į formalius reikalavimus bei tradicines kvalifikacijos tobulinimo formas, būdus?
- Patirtinis mokymas(is) negali užtikrinti visų kvalifikacijos tobulinimosi poreikių, reikalinga vientisa sistema, apimanti kuo daugiau įvairių kvalifikacijos tobulinimo formų ir galimybių.
- Ši kvalifikacijos tobulinimo (si) forma man visiškai neaiški.
- Kita (įrašykite).....

13. Nuo 2011 m sausio 1 dienos įvesta nauja ikimokyklinio ugdymo finansavimo metodika „ikimokyklinuko krepšelis“. Pagal šios metodikos apskaičiavimo ir paskirstymo tvarką turi būti skiriamos lėšos ikimokyklinio ugdymo įstaigų pedagogų kvalifikacijos tobulinimui. Ar esate susipažinę su naująja ikimokyklinio ugdymo įstaigų finansavimo metodika ir žinote kiek jūsų įstaigai skirta lėšų kvalifikacijos tobulinimui?

(pažymėkite vieną tinkantį atsakymą).

- Nieko apie tai nežinau;
- Girdėjau apie tai, bet kiek lėšų skiriama pedagogo kvalifikacijos tobulinimui, nežinau;
- Aptarėme įstaigoje šią naują tvarką ir nusprendėme, kaip naudosime kvalifikacijos tobulinimui skirtas lėšas;
- Aptarėme įstaigoje šią naują tvarką, ir nusprendėme taupyti kvalifikacijos tobulinimui skirtas lėšas ir panaudoti svarbesniems reikalams;
- Neturiu galimybių sužinoti, kiek ir kam lėšų skirta, nes lėšas skirsto administracija, kitiems darbuotojams nedalyvaujant.
- Kita (įrašykite).....

Dėkoju už sugaištą laiką

